

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JASNA ŽALER

Slovenski izseljenci v Avstraliji

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JASNA ŽALER

MENTOR: red. prof. dr. Bogomil Ferfila

Slovenski izseljenci v Avstraliji

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2006

Zahvala

*Mentorju dr. Bogomilu Ferfili
za usmeritve in vzpodbuden pristop pri nastajanju mojega diplomskega dela.*

*Zavedam se, da je oddaja in zagovor diplomskega dela zaključek izjemnega in nepozabnega obdobja,
ki se ga bom vedno srečna spominjala.
Zato posebna zahvala mojima staršema, ki sta poskrbela,
da je bil pretekla leta študij moja edina prava skrb, me vedno nesebično podpirala, se veselila mojih uspehov
in me tolažila ob padcih.
Hvala, mami in ati, da sta me seznanjala s slabostmi tega sveta in me kljub temu vzpodbujala,
da vanj stopam samostojno.
Babi, to je tudi zate, brez tebe bi bilo težje.
Hvala mojemu Mihiču, za neizmerno potrpljenje in razumevanje.*

SLOVENSKI IZSELJENCI V AVSTRALIJI

Migracije so stare kot človeštvo, nikoli pa niso imele tolikšnega obsega kot ravno danes. Ljudje so se in se selijo iz vseh koncev sveta, vendar ima malokateri evropski narod po svetu razseljenih toliko ljudi kot ravno slovenski. Med ciljnimi državami tujih priseljencev je Avstralija s svojo multikulturno politiko že nekaj desetletji pri samem vrhu. Avstralska usoda tako temelji na migraciji, množične priselitve in potrebe gospodarstva pa so prispevale k spremembi avstralske imigracijske zakonodaje, ki danes vse bolj odpira priselivitvene možnosti kvalificiranim priseljencem iz vseh koncev sveta. Z uvajanjem selektivnih, hkrati pa vse bolj fleksibilnih programov s številnimi vrstami vizumov se za selitev v Avstralijo vse bolj odločajo tudi Slovenci. Delo vsebuje zgodovinski pregled izseljevanja Slovencev po svetu s poudarkom na izseljevanju v Avstralijo, kot tudi celovit pregled sedanjih možnosti za migracije, ki jih ta država omogoča z množtvom različnih vrst vizumov.

Ključne besede: Migracije/ Slovenski izseljenci/ Avstralija/Multikulturalizem/Vizumi

SLOVENIAN EMIGRANTS IN AUSTRALIA

Migrations have been occurring since the beginning of the human race but they've never occurred to such an extent as they do now. People have always been migrating from every country but Slovenia has among the higher proportion of emigrants in Europe. Australia has always been one of the most desired destinations for emigrants because of the multicultural society. Historically Australian society is based on immigration, therefore its laws had to adopt more open policy to immigration. Consequentially these laws allow greater opportunities for immigrants with qualifications. By initiating a programme of selective yet flexible visa applications Australia is encouraging a greater number of Slovenes to emigrate to the country. This dissertation includes an historical review of Slovenian migration with emphasis on migration to Australia. It also includes an overview of present day opportunities provided by the various flexible visa applications.

Key words: Migrations/ Slovenian emigrants/ Australia/Multiculturalism/Visas

KAZALO

1. UVOD	6
2. METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1 PREDMET IN CILJ DIPLOMSKE NALOGE	8
2.2 HIPOTEZA	8
2.3 OMEJITVE NALOGE	9
2.4 METODE RAZISKOVANJA	9
2.5 STRUKTURA NALOGE	10
3. OPREDELITEV TEORETIČNIH POJMOV	12
3.1 KLJUČNI POJMI	12
3.2 DELITVE MIGRACIJ	16
3.3 VZROKI MIGRACIJ	20
3.4 RAZLAGA DEJAVNIKOV MIGRACIJ S POMOČJO OSNOVNIH TEORETIČNIH MODELOV	23
3.5 POLITIKE MEDNARODNIH MIGRACIJ	29
3.6 KONCEPTI POLITIKE DO PRISELJENCEV	33
4. TOKOVI MEDNARODNIH MIGRACIJ PO SVETU	34
4.1 ZAČETKI MEDNARODNIH MIGRACIJ	34
4.2 SLOVENSKE MIGRACIJE PO SVETU	35
4.3 SLOVENCİ ZUNAJ DOMOVINE	35
4.4 VZROKI IZSELJEVANJA IZ SLOVENIJE IN PRISELJEVANJA V AVSTRALIJO V PRETEKLOSTI IN DANES	41
4.5 SLOVENSKI IZSELJENCI POD DROBNOGLEDOM	44
4.6 KONEC MONOKULTURNE AVSTRALSKE IDENTITETE IN ZAČETEK VSE-NACIONALNE IMIGRACIJE	49
5. AVSTRALSKA POLITIKA MULTIKULTURALIZMA	53
5.1 RAZVOJ KONCEPTA MULTIKULTURALIZMA	54
5.2 RAZLIČNE DEFINICIJE MULTIKULTURALIZMA	54
5.3 IMIGRACIJSKE POLITIKE IN ETNIČNOST V AVSTRALIJI	56
5.4 IMIGRACIJSKA POLITIKA – OD RASIZMA DO POLITIKE MULTIKULTURALIZMA	58
5.5 KRITIKE AVSTRALSKEGA MULTIKULTURALIZMA	60
6. MIGRACIJSKE MOŽNOSTI OD SLOVENIJE DO AVSTRALIJE DANES – REALNOST ALI UTOPIJA?	63
6.1 AVSTRALSKI MIGRACIJSKI PROGRAM IN KATEGORIJE STALNIH VIZUMOV	65
6.2 REGISTRIRANI MIGRACIJSKI AGENTI V AVSTRALIJI	77
6.3 AVSTRALSKI IMIGRACIJSKI POSTOPEK SKOZI OČI AVSTRALSKIH SLOVENCEV IN MIGRACIJSKEGA AGENTA	79
6.4 MIGRACIJE V PRIHODNJE	86
6. SKLEP	88
8. LITERATURA	92
9. PRILOGE	97

1. UVOD

»Ko noga noče prestopiti bele črte pred kontrolnim okencem na letališču, ko pogled nazaj megljivo solze in ti nekaj govori »ostani«, takrat veš, da se boš vrnil...«.

Odlomek iz popotniškega dnevnika.

V meni je začela tleti želja po nadaljevanju študija v deželi z ugodnim podnebjem, po spremembi življenjskega sloga v multikulturni družbi odprtih ljudi in predvsem premiku v okolje, kjer bi pridobila delovne izkušnje na mednarodni ravni. Dejstvo, da Avstralija aktivno sprejema nove prebivalce, ki zasedajo novo ustvarjena delovna mesta, in jih s svojo imigracijsko politiko vabi *down under*, je vzpodbudilo moje zanimanje o migracijah in možnostih, ki jih imamo Slovenci za skok v to multikulturno državo. Še več, to je bil povod tej diplomski nalogi.

Migracije imajo v globalnem svetu 21. stoletja vse pomembnejšo vlogo, saj je »v gibanju« vse več in več ljudi, več kot kdajkoli v človeški zgodovini. Po ocenah Združenih narodov in Mednarodne organizacije za migracije¹ je med skupno 6,6 milijarde Zemljanov kar 192 milijonov mednarodnih migrantov, torej tistih, ki živijo zunaj svoje matične oz. rojstne domovine. Ti predstavljajo kar tri odstotke svetovnega prebivalstva, omenjena številka pa dejansko pomeni, da je kar vsak 35. Zemljan migrant. Še več, z omenjenim številom mednarodnih migrantov bi lahko naselili kar pet najbolj naseljenih držav sveta². Medtem ko je med letoma 1965 in 1990 število mednarodnih migrantov naraslo na 45 milijonov in je bila letna rast okoli 2,1 odstotka, je trenutna letna rast števila mednarodnih migrantov že več kot 3,5 odstotka. Številka morda ni pretresljiva, vendar strokovnjaki napovedujejo s trendom rasti svetovnega prebivalstva tudi trend rekordnega povečanja mednarodnih migrantov v prihodnosti.

Pravica svobodnega gibanja je ena izmed temeljnih pravic svobodnega človeka, ki mu dovoljuje, da si po svoji volji izbira kraj bivanja. Svoboda gibanja je tudi podlaga

¹ Vir: About IOM, <http://www.iom.int/jahia/page254.html>

Mednarodna organizacija za migracije (IOM), ustanovljena leta 1951, je vodilna meddržavna organizacija na področju migracij, ki tesno sodeluje z državnimi, meddržavnimi in nedržavnimi partnerji. Ima 118 držav članic, od katerih ima dvajset držav nadzorni status in službe v več kot sto državah. IOM podpira in pospešuje humano in mirno migracijo, ki je v korist vsem. To počne tako, da zagotavlja službe in svetovanje migrantom, vladam in državam. (15.5.2006)

² Vir: US Census Bureau, IDB - Rank Countries by Population, <http://www.census.gov/ipc/www/idbrank.html> (15.9.2006)

svobodnega priseljevanja, ki je v najtesnejši zvezi z razvojem modernega gospodarstva. Razvoja transporta, trgovine in industrije si ne moremo predstavljati, če posameznik ne bi imel pravice, da si izbere življenje, delo in zaslužek tam, kjer misli, da je zanj najboljše.

Kljub temu, da na svetu ni države, kjer se »cedita med in mleko«, obstajajo države, ki so na samem vrhu ciljnih držav mednarodnih migrantov. Ena takšnih držav je gotovo Avstralija. Drznila bi si posplošiti, da je skupnih imenovalcev za selitev na ta največji otok sveta več in da variirajo od posameznika do posameznika. Razlogi se ponavadi srečajo pri dejstvih, kot so boljši življenjski standard posameznika in njegove družine, ugodno podnebje in avstralska imigracijska politika, ki ob ugodnih kariernih, zaposlitvenih in socialnih možnostih ponuja nekaj deset razredov vizumov, s katerimi k migriranju vabi ljudi iz vseh koncev sveta, tudi iz Slovenije. Zanima me, kakšne realne možnosti imamo Slovenci v današnjem času globalizacije, ko svet razumemo kot eno globalno vas, za pridobitev ene izmed »vstopnic« v obljubljeno deželo? V nalogi si bom tako prizadevala odgovoriti na vprašanje: **»Ali avstralska imigracijska politika s svojim konceptom priseljevanja različnih narodov in z odprtimi migracijskimi programi tujim priseljencem zagotavlja stalni vizum, ne glede na nacionalnost, in s tem tudi možnosti za delo in bivanje v Avstraliji?«**

V nalogi se dotaknem tudi multikulturalizma, predvsem v smislu državne politike, ki je uradna avstralska politika že od 70. let 20. stoletja dalje. Na podlagi izluščenih teoretičnih predpostavk, z analizo izjav slovenskih Avstralcev in migracijskega agenta, skušam v nadaljevanju povzeti bistvo takšne politike ter ugotoviti, ali kaže h krejitvi ali k slabljenju migracijskih sil Slovencev v Avstralijo.

2. METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 PREDMET IN CILJ DIPLOMSKE NALOGE

V nalogi se ob zgodovinsko-političnem pregledu migracij, katerih reguliranje je v sodobnem svetu vse bolj aktualen problem, osredotočam na avstralsko imigracijsko politiko od asimilacijske preteklosti do multikulturene sedanosti. V tem kontekstu poskušam raziskati vzroke in sedanje načine ter možnosti imigriranja Slovencev v Avstralijo. Skozi nalogo skušam razkriti današnjo ureditev vstopnih vizumov in pojavnost migracij na relaciji Slovenija–Avstralija ter na podlagi analiz izjav slovenskih izseljencev napovedati trend migriranja v prihodnje.

Namen diplomske naloge je predstaviti zgodovinsko-teoretični in politični okvir mednarodnih migracij ter se skozi avstralsko imigracijsko politiko natančneje seznaniti s kategorijami in z vrstami vstopnih vizumov ter s pogoji za njihovo pridobitev. Nadalje bo cilj te naloge ugotoviti »najboljšo« migracijsko prakso za tiste Slovence, ki bodo v Avstralijo migrirali v prihodnje, in pokazati prednosti/slabosti migracijskih posrednikov. Na teh temeljih skušam podati smernice za migracijske trende Slovencev na peti kontinent v prihodnje in tistim, ki upajo živeti že danes in ne čakati, da prihodnost prinese spremembe v Sloveniji, ponuditi »zemljevid« za migracijo v Avstralijo. S tem to delo ne bo le upogibalo knjižnih polic, temveč na enem mestu razkrilo možne »poti« od Slovenije do Avstralije.

2.2 HIPOTEZA

Da bi lažje dosegla zadani cilj diplomske naloge, postavljam v središče analize sledeči hipotezi: *Avstralija s svojo multikulturalno imigracijsko politiko migrantom ne glede na narodnost zagotavlja možnosti za delo in bivanje v Avstraliji.* V zastavljeni hipotezi multikulturalno imigracijsko politiko razumem kot priseljevanje različnih narodov, pod možnostmi za delo in bivanje v Avstraliji pa v tej nalogi razumem odprti imigracijski program Avstralije in možnosti za zaposlitev. Navezujoč se na prvo hipotezo, zastavljam drugo hipotezo, ki se glasi: *K temu prispeva tudi množstvo različnih vizumov, ki jih ponuja avstralski imigracijski program.* Zastavljeni predpostavki bom skozi nalogo skušala argumentirati in ovrednotiti.

2.3 OMEJITVE NALOGE

Tema, ki jo obravnavam v tej nalogi, me je sprva zanimala v praksi, kasneje pa sem o obravnavani temi odkrila zanimive teoretične predpostavke. Te posegajo v številne vede, kot so socialna in kulturna antropologija, zgodovina, socialna psihologija in druge. Prav zato sem morala biti pozorna, kako usmerjam svoje politološko zastavljeno delo, da se ne bi izgubila v množici interdisciplinarnih poti, ki peljejo stran od zastavljenega cilja. Namen moje diplomske naloge namreč ni, da bi obravnavala tematiko s področja, ki ni v povezavi z mojim študijem. Ker pa sama tematika na prvi pogled morda ne zveni preveč »politološko«, obstaja nevarnost, da potencialnemu bralcu pred začetkom branja zbudi napačne asociacije z drugega strokovnega področja. Prav tako je pri preučevanju primerov, kot je moj, smiseln kompromis med tistim, kar bi bilo idealno raziskati, in tistim, kar je realno izvedljivo in še vedno znanstveno korektno. Prav je, da že vnaprej opozorim, da v nalogo nisem zajela primerjav migracij Slovencev v druge države (temveč le v Avstralijo), kar bi obravnavano tematiko vsekakor osvetlilo v širši perspektivi. Prav tako se ne bom poglobljala v razsežnosti in ureditve mednarodnih migracij ter politik drugih držav. Zaradi navedene kompleksnosti in multidisciplinarnosti področja migracij v analizi upoštevam zgoraj navedene omejitve. V skladu z zastavljenim ciljem se bom osredotočila predvsem na zakonite, svobodne, prostovoljne in ekonomske migracije iz Slovenije v Avstralijo.

2.4 METODE RAZISKOVANJA

Diplomsko delo temelji na analizi in interpretaciji tako primarnih kot sekundarnih virov ter na terensko-raziskovalnem pristopu. Uporabila bom deskriptivni in analitični pristop. Pri prvem uporabljam opisovanja kot sredstvo podajanja ugotovitev ter tako predstavljam teoretične koncepte, dejstva in obstoječe teorije. Znotraj tega bo zajeta tudi zgodovinska metoda za prikaz zgodovinskega prereza migracij in kvantitativna metoda za sekundarno analizo nekaterih statističnih podatkov o obsegu mednarodnih migracij. Metodo kompilacije bom uporabila za povzemanje spoznanj, stališč, sklepov in rezultatov drugih avtorjev, analitični pristop pa za raziskovanje vzrokov pojavov in njihovo medsebojno odvisnost.

Skozi raziskavo me je sprva vodil teren, kjer sem med nekajmesečnim bivanjem na petem kontinentu vzpostavljala stike z avstralskimi Slovenci. Ravno zato, ker so

migracije del življenja, se mi zdi ob teoretičnih razlagah nujno zajeti tudi izkušnje, stališča in prepričanja posameznikov, ki so (ali še bodo) migrirali na drug konec sveta. Z razmerami v Avstraliji sem se podrobneje seznanila med štirimesečnim bivanjem na petem kontinentu, kjer sem z življenjskimi zgodbami slovenskih izseljencev zbrala dragocen vir znanja. V stik s Slovenci sem prišla prek slovensko-avstralskih društev in klubov ter s pomočjo znancev, ti pa so me po sistemu »snežne kepe« napotili naprej. Pod drobnogled sem zajela posameznike, ki so v Avstralijo migrirali v zadnjih desetih letih, ter tiste Slovence, ki migracijsko teorijo in ureditev doživljajo v praksi kot čakalci na enega izmed avstralskih vizumov. V letih 2005/2006 sem poslala okoli 50 elektronskih pisem strokovnjakom za migracije, predstavnikom izseljenskih društev in neposredno 20 slovenskim izseljencem v Avstraliji. Obsežen del podatkov o slovensko-avstralski migracijski politiki sem iz prve roke dobila od Bojana Bertonclja na Veleposlaništvu Republike Slovenije v Canberri, od patra Cirila Božiča iz Melbourne in od predsednice društva HASA³ Olge Lah. Ves čas raziskovanja sem aktivno sodelovala z migracijskim agentom dr. Tonyjem Lenkom⁴, ki mi je omogočil vpogled v migracijsko sliko Avstralije. Srečala sem se s povratniki, Slovenci, ki so se iz tujine začasno ali za stalno vrnil v domovino, s Slovenci, ki so v Avstraliji le za krajše obdobje ali na študiju, ter s Slovenci, ki čakajo na avstralski vizum za migracijo. Odslikava terenskega dela ima v pričujočem delu ključno vlogo.

2.5 STRUKTURA NALOGE

Diplomsko delo z naslovom Slovenski izseljenci v Avstraliji je tematsko razdeljeno na sedem poglavij, ki jim sledi še navajanje virov in priloge. V prvem, uvodnem poglavju sem skušala predstaviti razsežnost in relevantnost obravnavane teme ter nakazati pomen diplomskega dela. Drugo poglavje je namenjeno opisu metodološko-hipotetičnega okvirja, ki vključuje opredelitev zastavljenega problema in cilje naloge, hipotezo, omejitve naloge, uporabljeno metodologijo in strukturo pričujočega dela. Naslednje, tretje poglavje, bo obsegalo opredelitev ključnih pojmov, definicije, koncepte in politične teorije različnih avtorjev, ki so pomembni za nadaljnjo razumevanje

³ HASA - Historical Archives for Slovenia Australians. Zgodovinski arhivi slovenskih Avstralcev. Melbourne.

⁴ Dr. Tony Lenko - pooblaščen avstralski migracijski agent, predstavnik in solastnik migracijskega podjetja Active Solutions and Consulting Group s sedežem v avstralskem mestu Brisbane, predavatelj in strokovnjak področja migracijskih možnosti Slovencev v Avstralijo.

obravnavane tematike. Ker se bom v poplavi interdisciplinarnih disciplin, ki preučujejo osrednjo tematiko te naloge, skušala čim bolj omejiti na politološke definicije pojmov in konceptov, je značaj tega in delno tudi nadaljnjih poglavij politološki. Ker so na politično-geografsko, socialno, ekonomsko in kulturno ureditev današnjega sveta v zadnjih dveh stoletjih v veliki meri vplivali tokovi mednarodnega preseljevanja, četrto poglavje v celoti namenjam zgodovinskemu pregledu mednarodnih, še posebej pa migracij Slovencev po svetu. V drugi polovici četrtega poglavja se bom osredotočila izključno na Slovence v Avstraliji in na pregled migracij Slovencev na peti kontinent od začetkov do danes. V petem poglavju naloge bom predstavila razvoj koncepta multikulturalizma od samih začetkov, preko definicij, do razvoja uradne avstralske imigracijske politike, kot jo poznamo danes. Poglavje bom zaokročila s kritičnimi pogledi na avstralski multikulturalizem. V osrednjem, šestem poglavju bom predstavila obstoječi avstralski migracijski program, predvsem priselitveni program ter podrobneje analizirala stalne vizume in pogoje za njihovo pridobitev. Z analizo izjav slovenskih izseljencev in migracijskega agenta ter s primerjanjem teorije in prakse bom skušala izluščiti tisti stalni vizum, ki je slovenskim migrantom najdostopnejši. Osrednje poglavje si bom prizadevala osvetliti še z izkušnjami avstralskih Slovencev iz prve roke in napovedati migracijske trende našega naroda v prihodnje. Tem delom bo sledilo sedmo, sklepno poglavje, kjer bom povzela bistvene ugotovitve naloge, izpostavila morebitne dileme in s preveritvijo zastavljenih hipotez oblikovala relevanten zaključek. V osmem, predzadnjem poglavju bom zbrala v nalogi uporabljene vire in literaturo, k zadnjemu, devetemu poglavju pa bom priložila fotografije z raziskovanja v Avstraliji in druge uporabne dokumente.

3. OPREDELITEV TEORETIČNIH POJMOV

Vsebinska predstavitev in analiza določene tematike ni mogoča brez opredelitve temeljnih pojmov in konceptov. V nadaljevanju zato precej prostora namenjam definiranju ključnih pojmov. Tako bom lažje oblikovala pojmovno-teoretični okvir, znotraj katerega bom kasneje podala vsebinsko analizo in preverila hipotezi. Hkrati bodo razlage tega poglavja služile kot izhodišče za nadaljnje razmišljanje in bralcu omogočile lažje razumevanje.

3.1 KLJUČNI POJMI

Migracije (selitve) so »fizično gibanje posameznikov ali skupin prebivalstva v geografskem prostoru, ki zajemajo prestop neke administrativne meje in relativno trajno spremembo bivanja« (Medved, 1998: 11). Termin migracija je latinskega izvora (lat. *migratio*) in pomeni selitev, preseljevanje (Verbinc, 1976: 452). Sicer pa pojem migracije obsega tako emigracijo kot imigracijo. »**Emigracije** predstavljajo gibanje ljudi iz njihove izvorne (emigrantske) družbe, odhajanje, izseljevanje, beg v tujino – v imigrantsko družbo. **Imigracije** pa pomenijo trajni prihod, priselitev, vselitev v imigrantsko družbo« (Klinar, 1976: 16). Poleg omenjenih procesov ne smemo pozabiti na t. i. **remigracijo** oz. vračanje imigrantov v izvorno družbo. Poznamo migracije znotraj državnih meja, ki jih imenujemo notranje migracije, in migracije med državami, ki jih imenujemo mednarodne migracije. Notranje migracije lahko opredelimo kot priseljevanje in odseljevanje znotraj državnega ozemlja in pomenijo spremembo kraja stalnega prebivališča (Klinar, 1976: 20).

Mednarodne migracije kot specifična oblika migracij (selitev v najširšem smislu) so v teoriji definirane kot »fizično gibanje posameznika ali skupine v geografskem prostoru, ki povzroči relativno trajno spremembo prebivališča – zapustitev prebivališča v izvorni emigrantski družbi in pridobitev novega v imigrantski družbi – za določen čas ali za stalno« (Klinar, 1976: 16). Mednarodne migracije poleg tega pomenijo tudi relativno trajno spremembo države prebivališča. Tudi migracije na avstralski kontinent spadajo med mednarodne migracije.

Migrant je oseba, »ki se prostovoljno in iz osebnih razlogov preseli iz svojega kraja prebivanja na določeno destinacijo z namenom, da tam biva, ne da bi bil k temu

prisiljen. Ta definicija zajema tako osebe, ki se selijo regularno kot neregularno (...).«⁵. Omenjeno definicijo bom uporabila tudi za potrebe te diplomske naloge, ker se bom osredotočila predvsem na prostovoljne in ekonomske migracije, a se istočasno zavedam, da je napisana definicija protislovna in hkrati pomanjkljiva. Ne upošteva namreč prisilnih migracij iz političnih in humanitarnih razlogov, istočasno pa kategorije, kot so begunec, azilant, razseljena oseba, uvrsti v definicijo pojma migrant, čeprav je jasno, da so te kategorije posledica prisilnih, in ne prostovoljnih migracij. »Načeloma gledamo na **imigrante** kot na osebe, ki zapustijo staro in si ustvarijo novo prebivališče, ponavadi zamenjajo delovno mesto, prekinejo stare in ustvarijo nove družbene povezave« (Jackson, 1986: 3-5). Nekatere države (npr. EU, Japonska in Koreja) prikazujejo imigrante kot osebe tuje nacionalnosti (ang. *foreign nationality*), druge države (npr. ZDA, Kanada, Avstralija) pa govorijo o tuje rojeni populaciji (ang. *foreign-born*). Ta razlika je delno pogojena z naravo migracij in zgodovino imigracijskega sistema ter z zakonodajo na področju migracij in naturalizacije. Tako kot imigrante, lahko na smer selitve opredelimo tudi izseljence, in sicer kot **emigrante**.

Pojem **mednarodni migrant** se navadno nanaša na osebe, ki za daljši čas zapustijo eno državo in bivajo v drugi, na primer za dlje kot tri mesece ali eno leto (Medved, 1999: 6). Prav tako tudi Zavratnik-Zimiceva (2003: 5) ugotavlja, da se pojem migrant najpogosteje nanaša na tiste osebe, ki vsaj za eno leto zapustijo državo, katere državljanji so. Po najsplošnejši definiciji, ki jo bom upoštevala tudi v nadaljevanju naloge, lahko za mednarodne migrante opredelimo tiste osebe, »ki nimajo državljanstva države, v kateri so zaposleni, ali državljanstva države, v kateri prebivajo« (Končar, 1993: 19).

Migracijska politika⁶ določa temeljne smernice za celostno urejanje vseh vidikov migracij. Ker pa je področje migracij zelo kompleksno in široko, se migracijska politika deli nadalje še na različne specifične politike, ki urejajo posamezne oblike migracij.

⁵ Definicija se v originalu glasi: »The term *migrant* designates a person who, voluntarily and for personal reasons, moves from his/her place of origin to a particular destination with the intention to establish residence without being compelled to do so. This definition covers persons moving regularly as well as irregularly (...).« (IOM, 2003:9).

⁶ Pojem »politika« razumem v njenem ožjem pomenu: politika kot »urejanje razmer in odločanje o njih na določenem družbenem področju« (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2005:812). Pojem »politika« bom torej uporabila v kontekstu sprejemanja odločitev in izvajanja ukrepov s strani državnih institucij na določenem družbenem področju.

Tako se migracijska politika v osnovi deli na *politiko notranjih selitev* ter *politiko zunanjih oz. mednarodnih selitev*. Politika mednarodnih selitev zajema politiko priseljevanja oz. *imigracijsko politiko* in politiko odseljevanja oz. *emigracijsko politiko*. Poseben vidik migracijske politike predstavlja begunska politika, »ki se v duhu mednarodne pomoči in solidarnosti nanaša na begunce, iskalce zatočišča in različne kategorije razseljenih oseb ter reševanja begunskih problemov in njihovih vzrokov« (Medved, 1998: 12).

Imigracijska politika je po najsplošnejši definiciji sestavljena iz dveh medsebojno povezanih, vendar ločenih področij: *imigracijske politike in uravnavanja priseljevanja ter nadzora nad tujci*. Medvedova (1998: 11) je zapisala, da »pojem politike priseljevanja (imigracijske politike) zajema načela, pravila in postopke, ki tujcem dovoljujejo vstop in bivanje, nadzor nad njimi kot tudi politiko do priseljencev.« Na podlagi te ugotovljene dvojnosti nadalje razdeli imigracijsko politiko na dve medsebojno povezani politiki; *priselitveno oz. imigracijsko politiko v širšem smislu*, ki se »nanaša na uravnavanje priseljevanja, na načela, pravila in postopke, ki tujcem dovoljujejo vstop, zaposlitev ali nastanitev,« ter na *priseljensko oz. imigracijsko politiko v ožjem smislu*, ki se »nanaša na pogoje in ukrepe države in družbe, ki spodbujajo integracijo priseljencev, predvsem trajnejših rezidentov v družbo sprejemne države« (Medved, 1998: 12). Selekcijo imigrantov opravljajo države gostiteljice predvsem po kvalifikacijskih kriterijih – glede na potrebe po določenih delovnih profilih in po političnih ter drugih kriterijih. Politično npr. različno obravnavajo posamezne narode, etnične skupine in rase. Znana tehnika za selekcijo migrantov je tudi t. i. sistem kvot – uveljavljen predvsem v ZDA (Klinar 1976: 85-86).

V posameznih imigrantskih državah so se oblikovali različni modeli imigracijske politike. V literaturi lahko zasledimo tri modele:

- 1. Države z diferenciacijskim – izključitvenim modelom**, kamor so uvrščene države, kjer se kot načelo pridobitve državljanstva upošteva le načelo *ius sanguinis*; imigracijska politika preučuje združitev družin in onemogoča dostop do določenih ugodnosti državne blaginje, politično udeležbo, tujci so zastopani tudi na socialno-ekonomskem področju; izključeni so iz popolne ekonomske, socialne, kulturne in politične udeležbe v imigrantski družbi. Ta

model nekateri avtorji v angleščini označujejo z izrazom *guestworker*, v nemščini pa z *gastarbeiter*, torej model gostujočih delavcev, kamor lahko med značilne predstavnike uvrstimo denimo Nemčijo (Ronar Mastikosa 2002; po Castels, Miller 1998: 45).

2. **Države z asimilacijskim modelom** so tiste države, kjer se tuji vključujejo v imigracijsko družbo skozi enostranski model adaptacije. Tujci se morajo odpovedati svojemu jeziku in kulturi. Glavni cilj modela je vključitev imigrantov v imigrantsko družbo. Model dopušča tujcem, da postanejo del nacije, seveda za ceno kulturne asimilacije; v imigrantskih državah po tem modelu namreč ni prostora za etnično raznolikost (Ronar Mastikosa 2002; po Castels, Miller 1998: 46).
3. **Države z večkulturnim modelom, tudi pluralnim modelom**, kjer imigracijska politika upošteva načela večkulturnosti in so imigranti vključeni v vse sfere družbenega življenja. Model ima dva podtipa: prvi je značilen za ZDA, kjer sta kulturna raznolikost in obstoj etničnih skupnosti dovoljena, vendar država tega ne podpira s posebnimi sredstvi (ohranjanje kulture); drugi pa je značilen za Avstralijo, Kanado, Švedsko ipd., kjer je večkulturnost vladna politika in država ščiti določene pravice priseljencev, le-ti lahko ohranjajo svojo kulturo, pri tem pa so deležni določene podpore države. Kot načelo pridobitve državljanstva se upošteva načelo *ius soli, ius domicili, ius sanguinis* (Ronar Mastikosa 2002; po Castels, Miller 1998: 47).

Vizum je uradna zaznamba v potnem listu, ki daje dovoljenje za vstop v kako državo ali izstop iz nje; z združevanjem in rahljanjem meje med državami vse manj v rabi (Dolinar in Knop (ur.), 1994: 1144). Vizum (lat. *carta visa*) je uradni dokument, s katerim država posamezniku dovoljuje formalen vstop ali izstop v ali iz države v določenem časovnem obdobju in z določenim namenom. Večina držav od tujcev zahteva lastništvo veljavnega vizuma kot pogoj za vstop v državo. Vizumi so običajno prilepljeni ali drugače dodani v potnem listu, izjemoma so lahko izdani na posebnem listu⁷.

⁷ Vir: <http://www.answer.com/visa>, 13.10.2006

3.2 DELITVE MIGRACIJ

Migracije se razčlenjujejo po različnih merilih. Najbolj splošna razvrstitev poteka po selitvenih ravneh, ki jih lahko definiramo na različne načine, med njimi tudi kot naselja, občine, pokrajine, države in kontinente. Selitve znotraj teh ravni so **notranje migracije**, med njimi pa **zunanje migracije**. Lahko rečemo tudi, da so notranje migracije tiste, pri katerih sta odselitveni in priselitveni kraj znotraj iste države, zunanje pa tiste, pri katerih sta ta dva kraja v različnih državah (Peternel, 2003: 5).

Migracije se lahko delijo še po drugih merilih (Malačič, 2003: 156):

- stalne in začasne (merilo razlikovanja je sprememba običajnega bivališča),
- primarne, sekundarne in povratne (selitev iz rojstnega kraja je primarna, vse ostale so sekundarne),
- ruralne in urbane (selitve med vaškimi in mestnimi naselji),
- posamične in skupinske (individualne in kolektivne),
- prostovoljne in prisilne (deportacije),
- invazije (masovni vdori proti volji prebivalstva nekega območja) in infiltracije (postopno in načrtno priseljevanje, ki traja daljše časovno obdobje).

V nadaljevanju na kratko predstavljam nekaj ključnih razvrstitev po Klinarju, saj se je z vrstami in delitvami migracij v slovenskem prostoru ukvarjal največ. Slovensko izseljevanje v Avstralijo vključuje tudi nekatere izmed spodaj naštetih opredelitev.

1. Moderne migracije

Moderne migracije se pričnejo s kapitalistično družbo. V procesu industrializacije postanejo ljudje formalno svobodni, kar zagotavlja možnost gibanja v prostoru. Tako se je pričelo množično migracijsko gibanje v urbana industrijska središča. Moderni migranti so usmerjeni k novim poklicem ter novim ekonomskim in političnim odnosom (Klinar, 1976: 32-34).

2. Sodobne migracije

V razvitem monopolnem kapitalizmu so se razvile številne nove značilnosti mednarodnih migracij in pojavile so se nove oblike. Spreminja se tudi struktura emigrantov. Emigrirajo vse bolj kvalificirani delavci in strokovnjaki. Medtem ko

nekvalificirani delavci migrirajo predvsem v ekonomsko bolj razvite družbe, pa se »možgani« selijo v razvitejša območja z boljšimi okolji in tudi v manj razvita območja, kjer obstaja velika potreba po strokovnjakih. Vse večja značilnost sodobnih migracijskih gibanj so nadzorne dejavnosti organizirane migracije. Države z ukrepi upoštevajo interese po delovni sili imigracijskih držav, kjer obstaja velika koncentracija politične moči (Klinar, 1976: 34-37).

3. Ekonomske migracije

Med ekonomske migracije štejemo tiste, pri katerih prevladujejo ekonomski vzroki in motivi. V ekonomske migracije so vključeni predvsem delavci. Sem vključujemo ne samo tiste sloje, ki jih v migracijo silijo eksistenčne življenjske razmere, temveč tudi tiste strokovnjake, ki migrirajo zaradi boljših delovnih razmer, možnosti napredovanja, strokovnega izpopolnjevanja in podobno. Medtem ko so bili ekonomski emigranti v obdobju razvoja klasičnega kapitalizma nekvalificirani delavci iz ruralnih območij, prihaja sodobna ekonomska migracija iz držav, ki se razvijajo, zato je tudi njena kvalifikacijska struktura na višji ravni (Klinar, 1976: 40-41).

4. Politične migracije

Politične migracije se pojavljajo zaradi političnih vzrokov in vplivajo na položaj imigrantov v imigracijski družbi. Ti so lahko privilegirani v primerjavi z drugimi imigranti, kadar jih imigrantska družba podpira iz zunanjepolitičnih razlogov. Pogosto pa so deležni diskriminacije, so nezaželeni, težko se zaposlijo, zato so prisiljeni iskati ilegalne zaposlitve, v takšnem primeru pa jih neredko izkoristijo delodajalci (Klinar, 1976: 41-43).

5. Prostovoljne in prisilne migracije⁸

Prostovoljne migracije običajno vključujejo tri oblike migracij:

- a) **Delovne migracije:** imajo svoj izvor v zaposlovanju tuje delovne sile. Sistem sprejemanja delavcev iz tujine je v grobem razdeljen na dve večji podpodročji: povpraševanje (ang. *demand*) in ponudba (ang. *supply-driven*). V prvem sistemu migranti sami lansirajo proces, v drugem pa morajo delodajalci dobiti dovoljenje za

⁸ Povzeto po International Organization of Migration - IOM, 2000.

zaposlitev tujih delavcev. V večini držav so tuji začasni delavci sprejeti za neko določeno obdobje, nimajo pa pravice ostati v tej državi za dalj časa. Največjo vlogo pri vzpostavljanju standardov za tuje delavce in njihove ugodnosti ima Mednarodna delavska organizacija (ang. *International Labour Organisation - ILO*).

- b) **Združenje družin:** priselitev družinskih članov v imigrantsko državo nekega drugega člana je druga pomembna skupina prostovoljnih migracij. Vlade običajno dopuščajo, da pridejo v državo tudi družinski člani imigranta, ki že živi v tej državi, po uradnih in legalnih kanalih. Ko člani neke družine pridobijo status rezidenta v tej državi, lahko pripeljejo tudi druge sorodnike po združitvenem programu (ang. *reunification program*) – ta proces se imenuje verižna migracija in je zelo značilen tudi za Avstralijo.

- c) **Tuji študenti:** so najmanjša skupina migrantov, ki pa je vseeno zelo pomembna. Veliko držav prejemnic vzpodbuja prav imigracijo tujih študentov. Če se študenti po končanem izobraževanju vrnejo v domovino, tako prinesejo dragoceno znanje in sposobnosti, to pa lahko ima pomemben vpliv na domačo ekonomijo. Po drugi strani pa se lahko zgodi, da študenti ostanejo v gostujoči državi in v tem primeru govorimo o begu možganov, ki ima neugoden vpliv na domačo, emigrantsko državo.

O prisilnih migracijah govorimo, kadar so migranti prisiljeni zapustiti domovino in odidejo v drugo državo kot begunci ali prosilci azila. Veliko jih odide zaradi pregona, kršenja človekovih pravic, političnih in rasnih konfliktov, ekološke degradacije, naravnih nesreč ali nesreč, ki jih povzročijo ljudje.

- a) **Begunci, prosilci azila:** status begunca dobijo ljudje, ki zapustijo državo zaradi oboroženega spopada, splošnega nasilja v državi, nasilja tuje države ali pa zaradi kakršnih koli drugih razlogov, ki so resneje vznemirila javni red, in zato potrebujejo mednarodno zaščito.

- b) **Migracije zaradi okoljskih sprememb:** velikokrat se zgodi, da so ljudje prisiljeni zapustiti domače okolje zaradi ekoloških katastrof. Največkrat se odselijo na drugo območje v isti državi, najpogosteje le začasno. Ponavadi se vrnejo, ko so jim

ponovno omogočene normalne življenjske razmere. Masovne migracije so lahko rezultat naravnih fenomenov, kot so potresi, vulkani, poplave, orkani in podobno. Enako pa lahko večja migracijska gibanja povzročijo tudi katastrofe, ki jih je povzročil človek, npr. jedrske nesreče (International Organisation for Migration, 2000: 12-15).

6. Trajne in začasne migracije

Za sodobne migracije je ugotovljeno, da izgubljajo trajni značaj in postajajo začasne. Med dejavnike, ki opredeljujejo trajnost in občasnost migracij, spadajo geografska razdalja med imigrantsko in emigrantsko državo, različne poklicne kategorije migrantov, kulturna podobnost med državama, intenzivnost stika emigrantov z domovino, ekonomski in socialni razvoj emigrantske države, ki jim zagotavlja nove zaposlitvene možnosti, primeren dohodek, možnosti napredovanja itd. Velikokrat je trajanje migracij odvisno od odnosa imigrantske države do priseljencev. Odvisno od tega, kako imigrantska država sprejema imigrante, jim omogoča standard, promocijo, pomaga pri premostitvi kulturnih razlik, skratka, kako jim omogoči njihovo integracijo (Klinar, 1976: 43-44).

7. Organizirane in neorganizirane migracije

Razvoj modernih migracij je potekal od relativno neorganiziranih, spontanah migracij k vse bolj organiziranim. Od organiziranih migracij imajo prednosti predvsem imigrantske države, ki načrtujejo obseg in strukturo imigracij glede na svoje ekonomske potrebe in možnosti. Koristi od organiziranosti pa imajo tudi imigranti. Njihov delovni in socialni položaj je tako bolj stabilen, zagotovljene so jim nekatere pravice in svoboščine, s tem je omejena tudi stopnja njihovega izkoriščanja. Organizirane migracije koristijo tudi emigrantski državi pri načrtovanju njihovega ekonomskega in demografskega razvoja, čeprav njihovi interesi ob dominantnih interesih imigrantskih držav ne pridejo dovolj do izraza (Klinar, 1976: 45).

8. Konzervativne in inovacijske migracije

Konzervativne migracije so tradicionalne, ko migranti iščejo v novem okolju enake razmere, kot so jih imeli v starem. Moderne in sodobne migracije so v glavnem inovacijske. Stokovnjaki migrirajo, da bodo v novem okolju uresničevali svoje zamisli.

Novo okolje inovacijske migrante privlači, ker jim obeta, da se bodo lahko vključili v modernejšo tehnologijo, v naprednejše socialne odnose, da bodo lahko napredovali in prispevali k razvoju. Migracija narašča z modernizacijo. Sodobne migracije so tesno povezane z družbenim razvojem. Manj je migracij k naravnim izvorom, kar je bila značilnost klasičnih migracij, in vedno bolj se selijo imigranti k razvitim družbam, kjer se jim odpirajo nove možnosti inovacij (Klinar, 1976: 46).

9. Beg možganov

Beg možganov je pojav, ki je zelo povezan s sodobnimi migracijami. Strokovnjake spodbujajo k migracijam možnosti napredovanja, specializacije, nadaljnega izpopolnjevanja, sodelovanje z ustreznim poslovnim krogom itd. Dolgoročno gledano, prinaša beg možganov emigrantskim državam veliko škodo, saj lahko izgubljajo investicije, ki so jih vlagale v izobraževanje strokovnjakov. Hkrati imajo razvite države veliko koristi od prihoda strokovnjakov, ker niso vlagale v njihovo izobraževanje. Vendar ima to tudi negativen vpliv, saj se s tem znižuje interes za šolanje domačih strokovnjakov (Klinar, 1976: 48-49).

3.3 VZROKI MIGRACIJ

Vzroki in motivi migracij so zelo različni in variirajo od posameznika do posameznika. Najpogosteje se pojavljajo ekonomski, politični, demografski, družinski, religiozni, osebni in nekateri drugi dejavniki. Pri posameznikih, ki so se izselili, je na odločitev običajno vplival splet več dejavnikov, lahko je eden od njih prevladal, prav gotovo pa so se vzajemno dopolnjevali. »Odločitev o migriranju vsebuje racionalni in emocionalni element, zato je potrebno pri analizi nujno upoštevati socialno-psihološko-osebne karakteristike« (Lukšič-Hacin, 1995: 54). Nadalje so po svoji naravi sodobne migracije predvsem ekonomske narave. Osebno menim, da se migranti odločajo za odhod v drug socialni sistem predvsem zaradi zaposlitve, šolanja, boljših delovnih in poslovnih razmer, strokovnega izpopolnjevanja, možnosti napredovanja, ugodnejšega podnebja, spremembe življenjskega sloga ipd. Poleg razlik v gospodarski razvitosti med emigrantsko in imigrantsko družbo na obseg migracij po mojem prepričanju pomembno vpliva tudi emigracijska in imigracijska politika, razdalja med državama, promocija »migracijske destinacije« oz. kanali migriranja ter kulturne podobnosti oz. različnosti obeh družb.

Med zgoraj naštetimi motivi in vzroki migracij bom podrobneje opisala tri najbolj pogoste in značilne. Ti so namreč v vseh zgodovinskih obdobjih imeli najpomembnejšo vlogo:

a.) Ekonomski vzroki

Možnost zaposlitve, večji dohodki, dvig življenjskega standarda in možnosti izboljšanja ekonomskega položaja sprožajo migriranje iz ekonomsko manj razvitih območij v ekonomsko razvitejša. Pri ekonomskih vzrokih moramo opozoriti na dejstva, ki onemogočajo njihovo določanje, to je relevantnost občutka revščine, bede in nujno potrebnega za življenje. Dojemanje potreb je izrazito subjektivna kategorija, odvisna od posameznikovega razumevanja sveta in življenja ter njegove refleksije lastnega položaja v njem (Lukšič-Hacin, 1995: 54).

b.) Politični in vojaški vzroki

Politične razmere v svetu in po posameznih državah se neprestano spreminjajo. Srečujemo se z vojnami, revolucijami, s prevrati, z vojaškimi udari, s pojavi diskriminacije in političnih preganjanj, pritiskov itd., kar »ustvarja« politične migrante. Ti, v želji po menjavi političnega sistema ter pridobitvi več političnih pravic in miru, iščejo svobodno družbo, ki bi tolerirala njihovo politično prepričanje (Panič, 2004: 7).

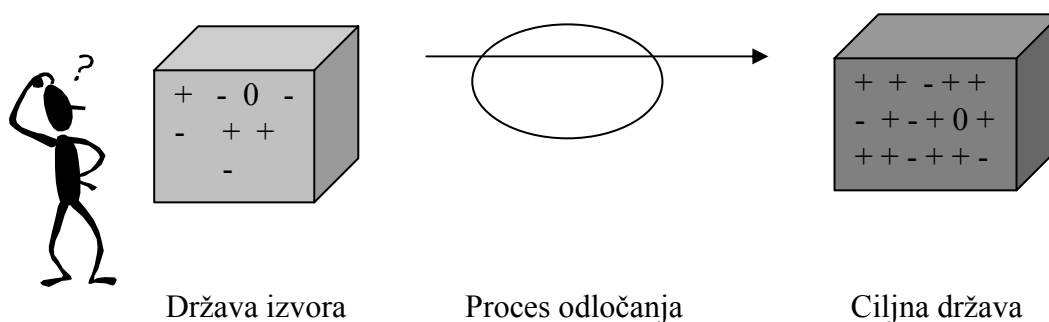
c.) Osebni in družinski vzroki

Ti vzroki so raznovrstni in številni, saj mednje štejemo družinske in prijateljske odnose. Pri migrantih, ki težijo k profesionalizmu, kariernemu in strokovnemu napredovanju, so vzroki za migriranje predvsem doseg znanja in izobrazbe, razvoj kariere in ustvarjanje možnosti za profesionalno napredovanje (Panič, 2004: 7).

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da obstaja več vzrokov za preselitev, prepričana pa sem, da je vsota pozitivnih dejavnikov odločitve v imigracijski družbi za osebo, ki se seli, večja od vsote pozitivnih dejavnikov odločitve v emigracijski. Povedano drugače, dejavnikov odbijanja, ki jih emigranti pričakujejo v novem okolju, je tam manj, kot doma. Peter Klinar (1976) ponazarja teorijo *push-pull* (teorijo odbijanja in privlačevanja), s katero poskuša pojasniti migracije z vplivom socio-ekonomskih

dejavnikov na odselitvenem in priselitvenem območju. Selitev po mojem pričanju namreč ni naključno ali spontano dejanje, temveč zavestna in racionalna izbira posameznika. Potencialni migrant namreč tehta med dejavniki, ki odbijajo in privlačijo, in se na podlagi tehtanja dejavnikov - »ostanem« ali »grem«, odloča o selitvi (glej sliko št. 3.3.1.). Če torej prevladajo pozitivni (+) dejavniki (teh mora biti več), se bo posameznik odločil za preselitev, v nasprotnem primeru bo ostal doma (če prevladajo dejavniki odbijanja (-)).

Slika št. 3.3.1: Shema migracijskih dejavnikov po modelu »push-pull«⁹

Legenda:

- + - pozitivni dejavniki, dejavniki privlačenja
- - negativni dejavniki, dejavniki odbijanja
- 0 - nevtralni dejavniki

Po tej teoriji vzroke migracij navadno delimo v dve skupini: prvi so t. i. vzroki *push*, ki migrante potiskajo iz njihovih matičnih držav v tujino (npr. brezposelnost, neperspektivnost, nizke plače, naravne in druge nesreče, vojne, onesnaženje okolja, neugodno podnebje, diskriminacija...). Na drugi strani pa dejavniki *pull* v ciljnih državah migrante pritegnejo v določeno državo (možnost zaposlitve, višje plače, varnost, uglednejši delovni pogoji, ugodnejša klima itd., če govorimo o visoko kvalificiranih migrantih: boljši pogoji za raziskave, več kariernih priložnosti, možnost napredovanja...). Na migrante praviloma vpliva splet obojih, vzrokov *push* in *pull*, pri čemer je nemogoče določiti, kateri so tisti dejavniki, ki so posameznika prepričali k migraciji.

⁹ Vir: Malačič, 2000.

3.4 RAZLAGA DEJAVNIKOV MIGRACIJ S POMOČJO OSNOVNIH TEORETIČNIH MODELOV

Pri proučevanju migracij poskušajo družbene vede med drugim tudi poiskati in pojasniti njihove številne determinante. Determinante so dejavniki, ki povzročajo migracije ali vplivajo na odločitve, povezane z njimi. Ti dejavniki so zelo raznovrstni, kompleksni, odvisni so od vrste migracije, pa tudi od časa, v katerem se zgodi. Poleg osebnih značilnosti migranta in razmer v njegovi družini so med najpogosteje omenjenimi ekonomski dejavniki. Običajno so pomembni še geografski (klima), demografski, psihološki, kulturni, politični, ekološki in drugi (Arango, 2000). Menim, da se ljudje danes (predvsem Slovenci) najpogosteje odločajo za migriranje, ker si skušajo izboljšati svojo življenjsko raven, svojo blaginjo in blaginjo svoje družine. Posameznik se torej odloči za migracijo glede na to, ali je zdajšnja vrednost bodočih dohodkov, zasluženih na alternativnih lokacijah, večja ali manjša od začetnih in nadaljnjih finančnih ter psiholoških stroškov, ki nastanejo ob migraciji. Glede na to, da ti stroški nastanejo v začetni fazi, menim, da lahko na migracijo gledamo celo kot na naložbo. Za migracijo kot naložbo se zato po navadi odločajo mlajši ljudje, saj lahko pričakujejo večje število bodočih donosov in s tem višjo neto zdajšnjo vrednost. Usmerjajo se v regije, ki jim ponujajo predvsem boljše ekonomske možnosti, boljše možnosti zaposlovanja, večje priložnosti za podjetništvo in naložbeno dejavnost, višje plače, denarne in nedenarne dodatke k plačam, boljše delovne razmere in večje ugodnosti za reševanje stanovanjskih problemov (Arango, 2000).

Po pregledu literature menim, da ni neke koherentne teorije mednarodnih migracij, ampak le množica teorij, ki se razvijajo samostojno in vsaka zase. Dejstvo je, da je za razumevanje migracijskih procesov potrebna kompleksna in razčlenjena teorija, ki bi vključevala množico različnih perspektiv, predpostavk in mnenj, za kar pa so omejitve te naloge prevelike. V nadaljevanju povzemam bistvene teorije, med katerimi pa se jih veliko ukvarja predvsem z ekonomskimi pristopi, zlasti zadnje štiri pa zanima, kateri so tisti dejavniki, ki že vzpostavljene migracijske tokove tudi vzdržujejo.

1. Neoklasična teorija mednarodnih migracij

Za teorijo, ki se je razvila v zadnji tretjini 20. stoletja, so značilni hitra in nepretrgana gospodarska rast, vedno večja internacionalizacija gospodarske aktivnosti, dekolonizacija in začetek gospodarskega razvoja tretjega sveta. Vse to je vodilo k povečanju migracij, tako notranjih kot zunanjih, zato ni čudno, da so migracije sprva razlagali le na področju ekonomije (Arango, 2000: 284).

Že v 19. stoletju so oblikovali statistične zakone migracij, ki jih lahko uvrstimo v t. i. teorije *push-pull*, kjer potisni (ang. *push*) dejavniki vključujejo demografsko rast, nizek življenjski standard, pomanjkanje ekonomskih priložnosti in politično represijo, medtem ko vlečni (ang. *pull*) dejavniki vključujejo povpraševanje po delu, dostopnost zemlje, dobre ekonomske priložnosti in politično svobodo (Castles, 1998: 20).

Neoklasična teorija je na makro ravni teorija o optimalni prostorski razporeditvi faktorjev proizvodnje (delo in kapital), ki odgovarja različnim relativnim cenam. Delavci s selitvijo iz držav z obilico dela in nizkimi mezdami v države, kjer je povpraševanje po delu veliko in mezde višje, prispevajo k zmanjševanju razlik med državami. Ob predpostavki, da se razlike v dohodkih med državami izenačijo, se tudi migracijski tokovi ustavijo. Po tej razlagi migracije v prvi vrsti regulirajo trg dela, vladne politike pa skušajo na migracijske tokove vplivati s posredovanjem na trgih dela (bodisi v izvornih ali ciljnih državah) (Malačič, 2000: 169).

Razlago, zakaj se posamezniki odločijo za selitev, pa ponuja mikro teorija. Na mikro ravni so migracije namreč posledica individualne odločitve racionalnega posameznika, ki teži k izboljšanju svoje blaginje in se za migracije odloča na podlagi »izračuna« o stroških in koristih selitve. Mednarodne migracije so tako nekakšna naložba v človeški kapital, posameznik bo migriral tja, kjer pričakuje največ koristi. Človeški kapital (v smislu posameznikovih lastnosti) npr. zvišuje potencialne koristi od migracij, tehnološki, družbeni in določeni individualni dejavniki pa znižujejo stroške selitve in s tem pospešujejo migracije. Razlike v plačah in stopnjah zaposlenosti pomembno vplivajo na posameznikovo odločitev, zato skušajo vlade regulirati migracijske tokove tako, da z razvojnimi politikami vplivajo na dohodke v izvornih državah, na verjetnost zaposlitve za migrante v ciljnih državah ali pa na stroške selitve. Nagnjenost k

migracijam naj bi po tej teoriji upadala s starostjo, zaradi manjšega pričakovanega dobička, ker je življenjska doba posameznika omejena. Po drugi strani se verjetnost migracij viša s stopnjo izobrazbe, saj so višje izobraženi posamezniki praviloma bolj informirani, kar zmanjša njihovo tveganje (Arango, 2000: 285).

Neoklasična teorija pa se ni izkazala za relevantno v realnosti, saj se ni potrdila v empiričnih študijah (Castles, 1998: 21). Prav tako ni bila zmožna pojasniti, zakaj se tako malo ljudi preseli (glede na razlike v dohodkih bi morale biti selitve mnogo večje), in raznolikosti migracij (Arango, 2000: 286). Glavni razlog za njen neuspeh gre iskati v neupoštevanju vloge države in politične dimenzije.

2. Teorije mednarodne odvisnosti

Kot odgovor na neoklasično teorijo se je razvila teorija odvisnosti, katere bistvena teza je bila, da razvoj industrializiranih držav temelji na izkoriščanju nerazvite periferije, s čimer se še povečujejo razlike med revnimi in bogatimi. Migracije naj bi tako povečevale in ojačevale razlike, še posebno zaradi »bega možganov« (Arango, 2000: 285).

Kritika teorije mednarodne odvisnosti temelji, prav tako kot pri neoklasični teoriji, ki je zanemarila vlogo države, v njeni enostranskosti, in sicer naj bi bili po tej teoriji interesi kapitala vseobsegajoči, pri tem pa ne posveti pozornosti individualni motivaciji za migracije (Castles, 1998: 23).

3. Novi pristopi po Arangu

V zadnji četrtini 20. stoletja je prišlo do velikih sprememb v mednarodnih migracijah, ki so postale bolj globalne in heterogene, razvili pa so se tudi novi pristopi k razlagi mednarodnih migracij, ki bodisi prilagajajo stare teorije ali razvijajo nove pristope (Arango, 2000: 287).

- ***Nova ekonomija migracij*** (ang. *the new economics of migration*)

Razvila se je iz neoklasične teorije in je kritika oz. različica mikro teorije. Povezana je predvsem z imenom Odeda Starka, ki trdi, da migracije ne morejo biti le rezultat dohodkovnih razlik med državami, temveč tudi drugih dejavnikov, kot so priložnost za

varno zaposlitev, dostopnost kapitala za podjetniške aktivnosti in potreba po uravnavanju tveganja na dolgi rok (Castles, 1998: 22). Glavni akter sedaj ni več posameznik, temveč gospodinjstvo oz. družina. Ta migracije uporablja kot del svoje strategije, s ciljem zmanjšati tveganje (npr. zaradi nezaposlenosti, izgube dohodka, slabe letine...). Tveganje izgube dohodka je namreč v manj razvitih državah precej večje kot v razvitih. Pri tem ne gre toliko za povečanje skupnega dohodka, vsaj ne v absolutnem smislu, pač pa relativno glede na ostale družine. Bolj kot je dohodek v neki družbi neenakomerno porazdeljen, bolj bodo družine spodbujale migracije svojih članov, da bi ublažile relativno deprivacijo. Za razliko od neoklasične teorije se torej nova ekonomija migracij ne osredotoča več samo na razlike v plačah. Le-te ne veljajo več za nujni pogoj za migracije, pa tudi izenačevanje plač in gospodarski razvoj v izvornih državah ne zmanjšuje nujno migracijskih tokov. Vlade lahko na migracije vplivajo preko ukrepov na zavarovalniških in kapitalskih trgih ter s politikami, ki uravnavajo distribucijo dohodka (Arango, 2000: 288).

- ***Teorija dvojnega trga dela*** (ang. *dual labour market theory*)

Ta teorija postavlja v ospredje države prejemnice in tamkajšnje povpraševanje po tuji delovni sili. Struktura razvitih gospodarstev namreč zaradi segmentiranih trgov dela zahteva stalen pritok migrantov, ki naj bi zaposlili delovna mesta, ki jih domači delavci zavračajo. Gre za dela v nizko produktivnem sekundarnem sektorju, ki v primerjavi s kapitalsko intenzivnim primarnim sektorjem omogoča zelo nizek status, majhno vertikalno mobilnost zaposlenih in posledično težje motivira domačine z običajnimi tržnimi mehanizmi, npr. višjimi plačami. Po drugi strani pa so migranti (iz manj razvitih držav) pripravljani opravljati takšna dela, ker so plače v primerjavi z domačimi vseeno višje, predvsem pa je zanje pomemben status in ugled, ki ga uživajo doma, zlasti če se nameravajo vrniti v domovino (Arango 2000: 288, Massey 1993: 440). Menim, da je bistvo teorije v tem, da v državah obstaja segmentiran trg dela: visoko razvite države potrebujejo tuje delavce, da zapolnijo službe, ki jih matični državljani nočejo opravljati.

- ***Teorija svetovnega sistema ali sistemska teorija*** (ang. *world system theory*)

Ta teorija se ne osredotoča na nacionalne trge dela, pač pa na strukturo svetovnega trga, zlasti na prodiranje kapitalističnih ekonomskih odnosov v periferne, nekapitalistične družbe. Ta proces je posledica delovanja neokolonialnih vlad, nacionalnih elit in multinacionalnih podjetij, ki izdatno črpajo delo, zemljo in surovine v manj razvitih

državah in s tem rušijo tradicionalne sisteme (posebej v kmetijstvu in manufakturi). Rezultat so viški delovne sile, ki jih tradicionalni sektorji ne morejo absorbirati, kar privede do migracij v mesta ter v razvite države. Spremljevalci globalizacije, kot so boljše transportne, komunikacijske, kulturne in ideološke povezave, dodatno spodbujajo mednarodne migracije. Po tej teoriji torej investicije ter mednarodni tokovi kapitala in blaga bolj vplivajo na migracije kot razlike v plačah in zaposlenosti med državami (Massey, 1993: 444). Za migracijski sistem so značilna relativno stabilna združenja skupin iz držav prejemnic in skupin iz držav izvora. Poleg migracijskih mrež vključuje tudi posredniške institucije in tudi druge večkrat spregledane dimenzije, kot na primer država (Arango, 2000: 189).

Po Castlesu (1998: 23-29) bi lahko migracijske mreže in sistemski pristop skupaj poimenovali migracijska sistemska teorija (ang. *migration system theory*), za katero so migracije na eni strani rezultat migracijskih mrež med migranti in njihovimi sorodniki, prijatelji v državi izvora ter na drugi strani rezultat mednarodnih odnosov in mednarodne ekonomije, torej odnosov med državami izvora migracij in državami prejemnicami.

- **Teorija mrež** (ang. *network theory*)

Migracijske mreže so definirane z medosebnimi odnosi, ki povezujejo migrante z državljani njihove države ter s pomočjo informacij, povezav in znanstev znižujejo stroške in tveganje ter spodbujajo migracije. Migracijske mreže naj bi predstavljale obliko družbenega kapitala, tako da novim migrantom omogočajo dostop do drugih dobrin, kot so zaposlitev ali visoke plače. Migracijske mreže so tako danes eden najpomembnejših pristopov, ki pomaga razložiti nadaljevanje migracij neodvisno od osnovne migracije, s čimer predstavljajo most med mikro nivojem – individualnimi odločitvami, in makro nivojem – strukturnimi determinantami. Migracije tako postanejo proces, ki se obnavlja sam po sebi. Po teoriji mrež migracije niso tako tesno povezane z razlikami v plačah in zaposlenosti kot v prejšnjih teorijah (Arango, 2000: 291).

- **Teorija institucij** (ang. *institutional theory*)

Ta teorija razlaga, da se s pojavom migracijskih tokov vzpostavijo privatne in prostovoljne organizacije, ki podpirajo in vzdržujejo selitve migrantov. Gre bodisi za legalne ali ilegalne akterje, povezane s transportom, nastanitvijo, urejanjem delovnih

pogodb, pravnimi storitvami itd. Migracije postanejo tako vse bolj institucionalizirane in neodvisne od prvotnih vzrokov. Vlade takšne »institucionalizirane« tokove težko nadzorujejo, saj vsakršno omejevanje zgolj okrepi delovanje ilegalnega sektorja in sproži proteste humanitarnih skupin (Massey, 1993: 450) .

- ***Kumulativna povzročitev*** (ang. *comulative causation*)

Po tej teoriji naj bi bile migracije samovzdrževalni fenomen. Teorija izhaja iz predpostavke, da migracije spreminjajo družbene in ekonomske razmere tako, da vzpodbujajo nadaljnje migracije. Vsaka migracija naj bi kumulativno vplivala zlasti na distribucijo dohodka, zemlje, regionalno distribucijo človeškega kapitala, na vrednote in kulturno dožemanje migracij, kot tudi na razširitev migracijskih mrež, relativno deprivacijo in stigmatizacijo dela, ki ga ponavadi opravljajo migranti. Tudi po tej teoriji so migracijski sistemi precej odporni na vladne politike (Arango, 2000: 292).

- ***Teorija migracijskih sistemov*** (ang. *systems approach*)

Ta teorija izhaja iz prejšnjih treh in povzema, da se z delovanjem migracijskih mrež in institucij ter z družbeno-ekonomskimi spremembami vzpostavijo relativno stalni in stabilni mednarodni migracijski sistemi, s skupinami izvornih držav na eni strani in ciljnih na drugi. Politična in ekonomska povezanost med državami/regijami imata pomembno vlogo pri določanju vrste in smeri tokov. Geografska bližina sicer pozitivno vpliva na tokove, ni pa nujni pogoj zanje. Čeprav so sistemi stabilni, pa niso večni in se lahko spreminjajo ter tudi porušijo zaradi ekonomskih ali družbenih sprememb (Arango, 2000: 292).

Osrednje vprašanje vseh naštetih teorij je, zakaj se ljudje selijo, kaj določa smer in obseg migracijskih tokov? Vendar se v dobi globalizacije, številnih in cenejših transportnih povezav ter boljše informiranosti pojavlja drugačno vprašanje: zakaj migrira samo relativno majhen delež ljudi? Kateri so dejavniki, ki omejujejo in zavirajo mednarodne migracije? Kot ugotavlja Arango (2002: 293), vse zgornje teorije ta vidik zanemarjajo s tem, ko pozabljajo na družbene in kulturne dejavnike, ki zavirajo migracije (od družbenih in sorodstvenih sistemov do stroškov kulturne adaptacije). Predvsem pa menim, da zanemarjajo vlogo držav in njihovih politik pri reguliranju migracijskih tokov, kar močno znižuje njihovo vrednost.

Iz kratkega pregleda novih pristopov v teoriji migracij je razvidna neustreznost neoklasične teorije, po kateri so migracije le rezultat razlik med cenami dela, in s tem tudi neustreznost pojasnjevanja migracij zgolj z ekonomskimi dejavniki. Dejstvo je torej, da je pri teoriji migracij nujno upoštevati dognanja različnih teorij skupaj. V novih pristopih zasledimo vključevanje sociološkega dejavnika (migracijske mreže, sistemski pristop, kumulativna povzročitev) in političnega dejavnika (teorija dvojnega trga dela, sistemski pristop). Bistveno je namreč spoznanje, da imajo migracijske mreže veliko vlogo pri vzrokih za migracije in da racionalni posameznik ni več glavni subjekt. Kljub temu pa novi pristopi zgolj nakazujejo različne dejavnike, ki povzročajo migracije, in s tem ne tvorijo teorije, ki bi imela splošno pojasnjevalno moč. Prav tako so odnosi med državami omenjeni le kot zunanji dejavnik, ki vpliva na migracije, medtem ko v ekonomskih pristopih ni vključeno vprašanje, zakaj države delujejo tako, kot delujejo, in kaj jih pri tem vodi. V nadaljevanju bom skušala s pomočjo glavnih pristopov v teorijah mednarodnih odnosov pojasniti obnašanje držav pri obravnavanju mednarodnih migracij, saj ima tudi avstralska država seveda vpliv pri ureditvi državne migracijske politike.

3.5 POLITIKE MEDNARODNIH MIGRACIJ

Raziskave migracij so, kot je razvidno iz naloge, izrazito interdisciplinarne in da bi popolnoma razumeli pojav, bi bilo treba združiti prispevke vseh disciplin, vendar pa so v nadaljevanju naloge izpostavljene le bistvene politične teorije in teorije migracij v mednarodnih odnosih. Države in mednarodna skupnost imajo namreč vedno večjo vlogo pri usmerjanju migracijskih tokov, bodisi s spodbujanjem ali z zaviranjem migracij, s čimer so migracije kot relevantno področje raziskovanja zašle tudi na področje mednarodnih odnosov. V nadaljevanju naloge je zato smiselno pogledati razlago mednarodnih migracij tudi z vidika teorij mednarodnih in političnih odnosov. Ob tem želim spomniti, da splošna teorija migracij ne obstaja, saj so migracije preveč raznovrsten pojav, da bi ga lahko pojasnili z eno samo teorijo. Prav tako ima iskanje in postavljanje teorije kratko zgodovino, je predvsem stvar druge polovice 20. stoletja, zato se pojavljajo predvsem nepovezane teorije, modeli in okviri (Arango, 2000: 283).

▪ Migracije po Jamesu F. Hollifieldu

Teorije migracij so bile dolgo domena ekonomistov in sociologov, antropologov, geografov in demografov, pri čemer, kot pravi Douglas Massey, je manjkala teorija države oz. njenega vpliva na selitve ljudi. Šele v letih 1980–1990 se je politična znanost posvetila teoriji mednarodnih migracij. Teoretiki so začeli analizirati migracije in iskati odgovore na vprašanje, kako državo ponovno vplesti v reševanje tega pojava (Hollifield, 2000: 137). Hollifield namreč ugotavlja, da se vse do konca hladne vojne teoretiki mednarodnih odnosov niso posvečali fenomenu mednarodnih migracij, saj so menili, da ne sodi na področje t. i. visoke politike (državna varnost, zunanja politika, vprašanje vojne in miru), temveč v t. i. nizko politiko (družbene in ekonomske politike). Migracije tako dolgo niso bile tema političnih programov strank oz. državnih in mednarodnih politik. Raje kot o migracijah, se je govorilo o tujih delavcih, beguncih, ljudeh z začasnim oz. stalnim dovoljenjem za bivanje, s katerim so se ukvarjali posebni uradi ali resorna ministrstva. Veriga migracij, ki se je pričela z delavci, se je nadaljevala z družinskim združevanjem in begunci. Šele v osemdesetih letih so migracije postale osrednja tema politike »na visoki ravni«. K temu so prispevale skrajne desničarske skupine, ki so uspešno izpostavile, da migracije pomenijo grožnjo nacionalni identiteti, in dosegle, da so migracije stopile v središče pozornosti politike (Castles, Miller, 1993: 9). Tako so v 90. letih teoretiki spoznali, da lahko mednarodne migracije odločilno vplivajo na varnost in suverenost države (Hollifield, 2000: 152-153).

Ker v nalogi preučujem migracijsko politiko Avstralije, torej regulacije migracijskih tokov države z vizumi, bom v nadaljevanju na kratko predstavila tri teorije mednarodnih odnosov, ki k razumevanju migracij prispevajo s politološkega vidika. James F. Hollifield razlaga mednarodne migracije s tremi teorijami mednarodnih odnosov: z realizmom oz. neorealizmom, s transnacionalizmom oz. tezo globalizacije in z liberalnim institucionalizmom.

a) Realizem: Temeljna domneva te teorije je, da je delovanje držav omejeno z anarhično strukturo mednarodnega sistema. V tem smislu morajo države nenehno ščititi svojo suverenost in nacionalne interese ter obenem iskati načine za povečanje svoje moči v njem. Iz teorije Hollifield izpelje dve hipotezi. Prva pravi, da so mednarodne migracije vprašanje državne varnosti in da bodo države migrantom dovolile vstop ali odhod iz

države le, ko bo to v njihovem interesu. Druga hipoteza pa pravi, da je migracijska politika odvisna od dejavnikov v mednarodnem sistemu, predvsem porazdelitev moči in položajev držav v njem. Več zahodnih teoretikov, kot na primer Huntington, Borjas, Brimelow in Weiner, je migracije označilo za možno grožnjo državni varnosti (Hollifield, 2000: 154-155).

Kritika realizma: slabost te teorije je, da je preveč politično določena in je bila ustreznejša v obdobju polarizacije sveta in hladne vojne ter po Hollifieldovem mnenju ne more pojasniti nadaljnjega povečanja migracij po koncu hladne vojne. Takšno alternativo realizmu ponuja teza globalizacije.

b) Teza globalizacije: Ta teorija je novejša in temelji na predpostavki, da je transnacionalizem v obliki pretoka blaga, kapitala, storitev in ljudi oslabil suverenost ter možnost nadzora držav. Kar se tiče migracij, ta teorija temelji na predpostavki, da so migracije posledica neenakosti v mednarodni ekonomiji in da je vloga države pri upravljanju mednarodnih migracij obrobna. Suverena država lahko upočasni razvoj, ne more pa ga ustaviti, saj so podjetja, posamezniki in mednarodne skupnosti našli načine, da zaobidejo njihovo delovanje (Hollifield, 2000: 155). Kot pišejo sociologi, je pojav mednarodnih podjetij oblikoval tudi transnacionalne skupnosti, saj se delavci (tako visoko kot nizko usposobljeni) selijo med državami v iskanju dela in zaslužka. Teza globalizacije ima korenine tudi v klasični teoriji migracij *push-pull*, ki predpostavlja, da se bodo ljudje preseljevali, dokler bodo v mednarodni ekonomiji neskladja, vendar teoretiki globalizacije menijo, da migracije ta neskladja še povečujejo (Hollifield, 2000: 157).

Kritika teze globalizacije: slabost te teorije je, da nima nikakršne politične razlage za fenomen migracij. Te naj bi bile skoraj popolnoma družbeno in ekonomsko pogojene.

c) Liberalni institucionalizem: To je neoliberalna teorija, ki se osredotoča na delovanje institucij in oblikovanje politik v liberalnih državah, kjer naj bi različne družbene in ekonomske skupine tekmovala med seboj za vplivanje na državo. To naj bi pojasnilo ravnanja držav v mednarodnem sistemu. Poleg tega teorija poudarja tudi pomen mednarodnih institucij na oblikovanje politik držav. Ker teorija vključuje tako gospodarsko kot politično analizo, jo imenujejo tudi mednarodna politična ekonomija. Na področju upravljanja migracij, kot ugotavlja Hollifield, je bilo do nedavnega malo mednarodnega sodelovanja, izjema sta reševanje problema beguncev in oblikovanje

schengenskega sistema v Evropski uniji. Iz te teorije Hollifield izpelje dve hipotezi; prva pravi, da so države lažje pripravljene odpreti svoje trge za trgovino in posledično tudi migracije, če obstaja mednarodni režim, ki lahko te tokove ureja in rešuje probleme. Druga hipoteza pa pravi, da je relativna odprtost svetovnega gospodarstva odvisna od sodelovanja mogočih interesnih skupin – predvsem velikih podjetij – v dominantnih državah. Hollifield pravi, da je javnost lažje prepričati v korist svobode trgovine, pri migracijah oz. oblikovanju odprte ali restriktivne migracijske politike pa ekonomske argumente dostikrat zasenčijo politični, kulturni in ideološki argumenti (Hollifield, 2000: 160-161).

Vse tri teorije prispevajo delež k razumevanju migracijske politike današnjega sveta. Realistični argumenti lahko npr. pojasnijo, kako se države zaradi gospodarskih interesov množično rekrutirale tujo delovno silo v obdobju naftne krize, nato pa prav tako zaradi gospodarskih, še bolj pa socialnih in varnostnih razlogov skušale ustaviti migracijske tokove. Realisti ne znajo pojasniti, zakaj jim ni uspelo. Teza globalizacije pa se z vključitvijo industrije oz. podjetij po mojem že približa dejanskemu stanju. Država le ni več edini akter pri oblikovanju migracijskih politik, pač pa jo interesi družbe in industrije celo preglasijo. To že delno pojasni selekcijo migrantov, ki jo danes izvaja Avstralija, kjer delodajalci kličejo po možnosti zaposlitve tuje delovne sile, ki je na domačem trgu primanjkuje. Avstralija se skuša namreč z zakonodajo, ki omogoča primerno selekcijo migrantov, čim bolj prilagoditi interesom delodajalcev in tudi družbe. Liberalni argumenti pa k zgornjim dodajajo še pomembno vlogo institucij, ki skušajo zagotoviti spoštovanje pravic migrantov.

Iz zgornjega pregleda implikacij, ki jih imajo teorije mednarodnih odnosov na vprašanje migracij, je v tej fazi težko izluščiti najprimernejši pristop. Za pravilno trditev pa bi vzela to, da so države do neke mere pripravljene sodelovati na področju uravnavanja migracij, vendar pa pri tem ne gre pozabiti, da je v zavesti mednarodne skupnosti še vedno močno prisotna realistična misel in z njo povezano poudarjanje nacionalnega interesa ter varnosti države.

3.6 KONCEPTI POLITIKE DO PRISELJENCEV

Koncept politike nacionalnih držav do priseljencev lahko strnemo v tri skupine načel: načela anglokonformnosti, načela talilnega lonca in načela multikulturalizma (Lukšič-Hacin, 1999). Slednji igra pomembno vlogo pri avstralskem migracijskem programu, saj vzpodbuja multikulturalni pristop do priseljencev iz vseh koncev sveta, tudi iz Slovenije.

- **Teorije anglokonformnosti**

Korenine tega koncepta, kot tudi ostalih dveh, segajo v konec 19. stoletja, ko so v ZDA pričeli prihajati priseljenci iz Južne in Vzhodne Evrope. Glede na veroizpoved in etničnost so bili drugačni belci. To je odprlo vprašanja, kakšna bo ameriška prihodnost. Kot odgovor so se pojavile teorije o anglokonformnosti, ki zagovarjajo, da so nekateri priseljenci neasimilatorni in se jim že v osnovi odreka pravica do asimilacije. S tem konceptom je povezana usoda temnopoltih in avtohtonih prebivalcev v Ameriki. V Evropi se podobno dogaja Nemčiji, kjer so te usode deležni priseljenci iz Turčije. Podoben problem lahko zasledimo tudi v nekaterih drugih državah Evrope in sveta.

- **Teorija o talilnem loncu**

Gre za načelo »zlivanja« kultur, med katerimi pride do kulturnega stika. Prvi zagovorniki tega koncepta so se zavzemali za enakopravnost vseh kultur in zahtevali medsebojno vzajemno spoštovanje. Analize pa so pokazale, da v etnično stratificiranem okolju ne prihaja do realizacije talilnega lonca.

- **Teorija o multikulturalizmu**

Izhodišča zagovornikov multikulturalizma so podobna izhodiščem zagovornikov talilnega lonca. Tudi zagovorniki teorije o multikulturalizmu zagovarjajo kulturni relativizem in zahtevajo spoštovanje različnosti, vendar ta koncept ne išče možnosti za zlivanje, prepletanje različnih kultur. Multikulturalizem želi ohraniti kulturno raznolikost in tako omogočiti priseljencem, da ohranijo in gojijo svojo kulturo tudi v novem družbenem okolju. Za tako kulturno pluralistično skupnost se uporablja besedna zveza »skleda solate« (ang. *salad bowl*), ker posamezen element ostane samostojen, vendar še vedno v družbi ostalih.

4. TOKOVI MEDNARODNIH MIGRACIJ PO SVETU

Mednarodna migracija se je v zadnjih desetletjih povečala zaradi naraščajoče globalizacije. Povečalo se je število držav izvora, pa tudi ciljnih držav. Migranti gradijo mostove med njimi, saj ohranjajo stike z državo izvora. Prav tako so mednarodne migracije od 90. let naprej vse bolj stalne in množične, zato govorimo o migracijskih tokovih. Ti potekajo v različnih smereh, največkrat od periferije k centrom in od manj razvitih k bolj razvitim državam. V nadaljevanju bom predstavila kratek pregled mednarodnih migracij skozi zgodovino, pri čemer bom poseben prostor namenila izseljevanju slovenskega naroda po svetu in v Avstralijo.

4.1 ZAČETKI MEDNARODNIH MIGRACIJ

Na politično-geografsko, socialno, ekonomsko in kulturno ureditev današnjega sveta so vplivali tokovi mednarodnega preseljevanja v zadnjih dveh stoletjih. V Evropi se začne obdobje sprva prostovoljnih migracij že s pojavom kolonializma in z neenakomernim razvojem kapitalizma. Prvi tokovi so tekli predvsem proti novi celini, v Afriko in Avstralijo. V Evropi je preseljevanje potekalo od manj k ekonomsko bolj razvitim državam. Vzroki teh gibanj so bili povezani z vojnami, razpadi imperijev in političnih režimov, kot tudi z neskladjem v verskem, nacionalnem in revolucionarnem prepričanju. Z začetkom dvajsetih let tega stoletja se je s pojavom fašizma preseljevanje razcvetelo. Pred političnimi spremembami so bežali republikanci iz Španije, Židje in ustrahovani iz Nemčije. Ocenjujejo, da je bilo sredi leta 1945 v Evropi okoli štiri milijone in pol izkoreninjenec, ki jih je vojna prisilila v beg (Klinar, 1976: 38).

Po koncu 2. svetovne vojne se je sprožil nov val preseljevanja, ki je bil predvsem posledica prihoda novega političnega sistema v države socializma. Do te faze govorimo o tipično politični migraciji. Glavni naval preseljevanja v Združene države Amerike se začne v drugi polovici 19. stoletja, in sicer najprej iz severne in zahodne, nato pa še iz južne in vzhodne Evrope. Od leta 1840 do 1. svetovne vojne naj bi se iz Evrope v čezmorske kraje preselilo do 35 milijonov ljudi. Zdaj se v okviru britanskega Commonwealtha odprejo možnosti migracij iz Evrope v Kanado, Avstralijo in Afriko (po 1. svetovni vojni). Po bolj ali manj selekcioniranem sprejemu se je v Južno Ameriko preselilo veliko evropskih strokovnjakov in kvalificiranih delavcev. V Aziji so se Indijci in Kitajci na veliko selili na jugovzhod Azije ter v Severno in Južno Ameriko, Japonci

pa na pacifiške otoke. Med sodobnejše selitve pa spadajo migracije med Indijo in Pakistanom po letu 1947, begunske migracije zaradi vietnamske in korejske vojne ter na ideologiji temelječe preseljevanje Židov v Izrael po letu 1948, ki sproži še beg Palestinecev v Jordanijo (Žigon, 1993: 14-16).

4.2 SLOVENSKE MIGRACIJE PO SVETU

Malokateri evropski narod ima glede na številčnost po svetu razseljenih toliko ljudi kot ravno slovenski. V različnih virih prevladujejo približne ocene, da zunaj geopolitičnih meja Slovenije živi približno četrtnina celotnega slovenskega naroda (Žigon, 1993: 16). Prve migracije Slovencev imajo korenine že pred 15. stoletjem, vendar se bomo na tem mestu prvič ustavili v 19. stoletju, ko nastopi *prvi val* izseljevanja iz Evrope. Od leta 1800 do 1. svetovne vojne se je na tuje izselilo okoli 300.000 Slovencev. Največ jih je odšlo v ZDA, v Vestfalijo in Porenje, v Egipt, v Avstrijo ter od Hrvaške do Rusije. Vzrok temu valu izseljevanja je bila hitra demografska rast in revščina. *Drugi val* izseljevanja beležimo v desetletju od leta 1925 do 1935, ko se je iz Italije širil fašizem, svet pa je zajela velika kriza v gospodarstvu. Za selitev so se najbolj množično odločali najbolj prizadeti od fašizma, Primorci in Prekmurci. Značilnost drugega vala je bilo izseljevanje v Južno Ameriko, predvsem v Argentino, kamor se je samo iz Julijske krajine v obdobju 1926–1934 legalno izselilo okoli 11.000 oseb. V tej južnoameriški državi je bilo pred vojno že 25.000 Slovencev, pri čemer pa bi bilo število veliko višje, če bi imeli podatke tudi o ilegalnih izseljencih. Za *tretji val* izseljevanja iz Slovenije pa je značilna politična emigracija ob koncu 2. svetovne vojne. Večina jih je bežala v Avstrijo, od tam pa so jih oblasti po nekaj letih preselile predvsem v ZDA, Avstralijo in Argentino. Še kasneje, predvsem v 50. in 70. letih, govorimo predvsem o manj številčnih ekonomskih migracijah iz manj razvitih v bolj razvite države Evrope, kot so Francija, Nemčija, Švica in Švedska (Žigon, 1993: 16-17).

4.3 SLOVENCİ ZUNAJ DOMOVINE

Smiselno se mi zdi predstaviti kraje in število slovenskih izseljencev v vseh večjih izseljenskih središčih sveta, ki so jih raziskali drugi raziskovalci. Širši prostor namenjam slovenskemu izseljenstvu, ki sem ga raziskala v Avstraliji, ter ga za primerjavo in lažjo predstavo vpenjam v svetovni okvir, medtem ko stanje v Afriki in Aziji zaradi majhnega števila tam živečih Slovencev popolnoma izpuščam. Na tem

mestu se srečujem s težavo določanja števila Slovencev v posameznih državah sveta. Slovenci so se namreč izseljevali iz takratne Jugoslavije kot del jugoslovanskega naroda, kjer pogosto ni natančnejše razdelitve glede na narod. Ravno tako pa so se nekateri izseljevali po ilegalni poti in tako ostaja natančno število le stvar ugibanja in približkov. Pa vendar večina podatkov kaže na 500.000 do 600.000 slovenskih izseljencev v zadnjem stoletju in pol (Žigon, 1993: 52).

A) Evropa

Okrepljeno izseljevanje iz prostora današnjega slovenskega etničnega območja se je začelo po letu 1880. Okoli 10.000 izseljencev je odšlo na delo v rudnike Porurja in Vestfalije. Do 1. svetovne vojne se je število povzpelo na okoli 30.000 Slovencev. Ob veliki krizi Nemčije po 1. svetovni vojni je prišlo do večjih selitev v Francijo (Žigon, 1993: 67).

B) Južna Amerika

Argentina

Večji selitveni tokovi v Argentino so potekali v treh glavnih obdobjih: v prvem obdobju od leta 1870 do 1880 je iz Avstrije odšlo okoli sto slovenskih družin. Drugi val je trajal od leta 1922 do 1929, ko se je zaradi fašizma in krize v gospodarstvu predvsem iz Primorske in Prekmurja v Argentino zateklo okoli 25.000 izseljencev (Jenšterle, 1992: 79). V tretjem, povojnem obdobju, ki je trajalo od leta 1946 do 1949, je iz Jugoslavije v Argentino prispela strnjena skupina okoli 7.000 političnih emigrantov, pa tudi Slovencev, ki so bili preganjani ali pa se niso strinjali s komunistično idejo. Skupaj naj bi v Argentini živelo okoli 30.000 Slovencev oz. njihovih potomcev (Kolar, 1991: 273). Če povzamemo, se je manjša skupina Slovencev v Argentino priselila v začetku 20. stoletja, največ pa v obdobju med 1. in 2. svetovno vojno, predvsem s Primorske in iz Prekmurja, skupno približno 25.000 oseb. Gre za pretežno ekonomsko emigracijo, ki pa se je izselila tudi zaradi fašizma¹⁰.

¹⁰ Vir: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. Pogovor z državnim sekretarjem Francem Pukšičem. (17.7.2005).

Urugvaj

V Urugvaju živi nekaj čez 150 Slovencev in njihovih potomcev, predvsem starejših, rojenih pred 2. svetovno vojno (Žigon, 1993: 60).

Brazilija

V Braziliji živi okoli tisoč Slovencev, predvsem povojnih, političnih emigrantov (Kolar, 1991: 273).

Severna Amerika¹¹

Slovenci so se množično naseljevali v ZDA že v 19. in v prvih desetletjih 20. stoletja. Po letu 1945 se je naselili novi val priseljencev, predvsem političnih emigrantov in pozneje še ekonomskih. Od začetka stoletja pa do danes se je podoba slovenske etnične skupnosti precej spremenila. Še v začetku 20. stoletja so v Sloveniji rojeni izseljenci predstavljali večino te skupnosti. Do danes pa so vodilno vlogo prevzele tamkaj rojene generacije. V Ameriki rojeni potomci izseljencev predstavljajo 90 odstotkov slovenske izseljenske skupnosti. Med štetjem leta 1990 se je 124.437 oseb opredelilo, da so slovenskega porekla, kar je za 2.026 manj kot po popisu leta 1980. Od tega je 87.500 (70,3 odstotka) slovenski izvor navedlo kot edini ali prvi (štetje je dovoljevalo opredelitev za enega ali več izvorov). Po podatkih za leto 2000 se je za slovensko poreklo opredelilo 175.099 oseb. Po nekaterih neuradnih navedbah naj bi v ZDA živelo celo okoli 600.000 Slovencev in njihovih potomcev, vendar gre bolj verjeti pogostejšim ocenam o okrog 250.000 do 300.000 oseb slovenskega porekla.

Kanada¹²

Slovenska skupnost v Kanadi predstavlja eno najbolj živih in dobro organiziranih skupnosti v izseljenstvu. Gre za izredno raznoliko skupnost, ki pa je dokaj enotna pri delu za ohranjanje narodne identitete, kulturnega izročila in jezika. Po neuradnih podatkih naj bi v Kanadi živelo okoli 40.000 Slovencev. Po kanadskem popisu prebivalstva iz leta 1996 se je za Slovence opredelilo 25.875 oseb, po popisu 2001 pa 28.910 oseb; največ jih je v provinci Ontario (okoli 20.000) oziroma v mestih Toronto (okoli 10.000), Hamilton, Vancouver, Winnipeg, Montreal in Edmonton (1.000–2.000).

¹¹ Vir: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. Pogovor z državnim sekretarjem Francem Pukšičem. (17.7.2005).

Veliko Slovencev se je v Kanado preselilo v poznih 20. letih 20. stoletja, velik val preseljevanja pa je sledil po 2. svetovni vojni, ko je država poleg ekonomskih sprejemala tudi politične begunce iz Evrope. Številčno najmočnejša slovenska skupnost je v Torontu, sledijo Hamilton, Montreal in Vancouver (edino društvo, ki deluje na pacifiški obali Kanade). Precej dejavno društveno življenje je tudi v Edmontonu, Calgaryju, Winnipegu, Windsorju.

Avstralija

Najbolj temeljito in nazadnje sta izseljevanje Slovencev v Avstralijo raziskala Breda Čebulj-Sajko in Zvone Žigon, zato se pri zgodovinskem pregledu selitev Slovencev v Avstralijo, opiram pretežno na njuna dela.

Prvi Slovenci, ki so stopili na Avstralijo, so bili pomorščaki v službi avstrijske mornarice, izkrcali so se med letoma 1855 in 1860. Zaradi slabega poznavanja oddaljene dežele, izseljencev z območja Slovenije, Avstralija dolgo ni privlačila. V obdobju, ko je bilo izseljevanje v Severno Ameriko na vrhuncu, so v Avstralijo odhajali le posamezniki. Uredništvo Slovenskega doma je leta 1909 objavilo pismo D. F. Petka, v katerem je zapisano: "V Bridgetownu v Avstraliji se je naselil D. F. Petek. To je edini Slovenec v vsej Avstraliji ..."¹³

Prvi so se začeli v Avstraliji naseljevati primorski Slovenci po končani 1. svetovni vojni. Izseljevanje se je okrepilo po letu 1924, ko je v Italiji zavladal fašizem. Leta 1931 naj bi v Avstraliji živelo okrog 700 Slovencev, največ v Sydneyu. Z domovino skorajda niso ohranjali stikov in tudi na prvem slovenskem izseljenskem kongresu leta 1935 v Ljubljani se ni oglasil noben avstralski Slovenec; za tem rodom izseljencev so se sledi že skoraj povsem izgubile.

Večje selitve naših rojakov na peti kontinent pa beležimo šele po 2. svetovni vojni s političnimi emigracijami. Do leta 1950 se je v Avstraliji naselil del slovenske politične emigracije iz begunskih taborišč v Italiji in Avstriji. Mnoge priseljence je avstralska

¹² Vir: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. Pogovor z državnim sekretarjem Francem Pukšičem. (17.7.2005).

¹³ Vir: http://www.rtv slo.si/tureavanture/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=14&c_id=669 (5.8.2006)

vlada zaposlila pri gradnji hidroenergetskega sistema Snowy Mountains, pozneje pa so se razselili po vsej državi. Po letu 1950 so začeli prihajati tudi ekonomski izseljenci iz begunskih taborišč v Avstriji, Nemčiji in Italiji. Sprva so se Slovenci zaposlovali kot nekvalificirani delavci v gradbeništvu, rudarstvu in železarstvu ter na plantažah sladkornega trsa. Večina si je po nekaj letih materialno opomogla in zdaj je med avstralskimi Slovenci precej podjetnikov, uglednih uslužbencev, umetnikov in politikov. Miloš Lajovic je postal prvi avstralski senator neanglosaškega rodu. Pozneje je prevladalo izseljevanje neposredno iz Jugoslavije in po osamosvojitvi iz Slovenije.¹⁴ Za desetletje, ki sledi, je značilno predvsem priseljevanje sorodnikov v Avstraliji že naseljenih Slovencev. Kasneje večjih selitvenih tokov ni, razen nekaj »turističnih emigracij«, ko so se slovenski turisti odločili ostati v Avstraliji (Čebulj-Sajko, 2000: 14).

Danes živi v Avstraliji okoli 25.000 Slovencev. Naseljeni so predvsem na jugu Avstralije, večja središča pa so v večjih mestih, kot so Sydney, Melbourne, Brisbane, Perth, Canberra, Adelaide, Newcastle in Wollongong (Čebulj-Sajko, 2000: 15). Podobne številke v svojih raziskavah iz leta 1993 navaja tudi Zvone Žigon. V Avstraliji naj bi tako po različnih ocenah živelo med 15.000 in 30.000 Slovencev. Na popisu prebivalstva v letu 2002 se je za slovenski narodni izvor opredelilo okoli 13.000 oseb, okoli 5.000 oseb pa je navedlo, da so se v Avstralijo priselile iz Slovenije (Čebulj-Sajko, 2000: 16).

Slovenci, ki so prihajali iz različnih delov Slovenije (največ s Primorske, nekaj manj pa še iz Prekmurja, Gorenjske in Dolenjske), so najštevilčnejši v Melbournu in Sydneyju. V teh krajih je tudi največ dejavnih slovenskih društev, preko katerih se slovenska kulturna dediščina uspešno prenaša iz roda v rod¹⁵.

¹⁴ Vir: http://www.rtv slo.si/tureavanture/modload.php?&c_mod=news&op=sections&func=read&c_menu=14&c_id=669 (5.8.2006)

¹⁵ Nosilci prosvetnega, kulturnega, športnega in družabnega življenja Slovencev v Avstraliji so slovenska društva. Na območju Melbournu delujejo tri (Melbourne, Jadran in Planica). Tudi na območju Sydneya delujejo tri močna društva: Slovensko društvo Sydney, slovenski klub Triglav in Slovensko versko središče Merrylands. Slovenci v bližnjem Wollongongu se združujejo v društvu Planica, manjše društvo je tudi v Newcastleu. V Južni Avstraliji deluje slovenski klub Adelaide, neformalno pa se naši rojaki povezujejo tudi v Riverlandu. Na območju prestolnice Canberre deluje Slovensko-avstralsko društvo Triglav, v zvezni državi Queensland pa sta društvo Brisbane. V Zahodni Avstraliji je večina Slovencev povezana v Slovenskem klubu v Perthu. Vir: Obisk HASA - Historical Archives for Slovenia Australians - Zgodovinski arhivi slovenskih Avstralcev v Melbournu in pogovor z Olgo Lah, vodjo arhiva HASA. (13.1.2005)

Večje in strnjene skupine slovenskih izseljencev živijo še v Adelaidu, Perthu, Brisbanu in Canberri, manjše organizirane skupine so še v Wollongongu, Newcastlu, na Gold Coastu, Geelongu ter Albury-Wodongi, skupinice in posamezniki pa še v mnogih drugih krajih¹⁶.

Popis prebivalstva iz leta 2001 je pokazal nekoliko manjše število Slovencev v Avstraliji, v primerjavi z ugotovitvami zgoraj navedenih avtorjev. Po popisu 2001 naj bi bilo Slovencev v Avstraliji 16.934 (ti so rojeni v Sloveniji ali so osebe s slovenskimi predniki). Gre torej za 3.460 oseb več, kot je pokazal popis iz leta 1996¹⁷.

Tabela št. 4.3.1: Slovenski izseljenci v svetu

Združene države Amerike:	260.000
Nemčija:	60.000
Kanada:	40.000
»SFRJ«	37.000
Argentina	30.000
Avstralija	25.000
Francija	25.000
Ostalo	23.500
Skupaj	500.500

Vir: Žigon, 1993: 76.

Po podatkih, ki jih navaja Žigon (glej tabelo št. 4.3.1.), je v zadnjem stoletju in pol iz Slovenije odšlo med 500.000 in 600.000 izseljencev. Največ se jih je izselilo v Združene države Amerike, in sicer kar 52 odstotkov vseh slovenskih izseljencev po svetu. V Avstraliji naj bi po raziskavah živel okoli 25.000 Slovencev, kar je slabih pet odstotkov vseh slovenskih izseljencev. Okoli 4,6 odstotka Slovencev pa se je izselilo v ostale evropske države, nekaj tudi v Afriko in Azijo, vendar v majhnem obsegu.

¹⁶ Vir: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. Gradivo in pogovor z Žigonom. (17.7.2005)

¹⁷ Vir: ABC 2001 Census of Population and Housing (www.abs.gov.au) in Skrbiš, 1999.

4.4 VZROKI IZSELJEVANJA IZ SLOVENIJE IN PRISELJEVANJA V AVSTRALIJO V PRETEKLOSTI IN DANES

Prvi pomembnejši vzrok odhajanja Evropejcev na južni kontinent je bilo odkritje zlata v avstralski zvezni državi Novi Južni Wales leta 1851. Zlata mrzlica je na tisoče ljudi prikovala na zlata polja, izpraznila avstralska mesta in v daljno deželo pognala veliko ljudi z vsega sveta, poleg Britancev še Nemce, Žide, Madžare, Poljake, Skandinavce, Američane, Novozelandce in veliko Kitajcev. Avstralija dolgo ni bila med pomembnejšimi točkami priseljevanja Slovencev. Bila je daleč, pa tudi v začetku dvajsetega stoletja so glavno destinacijo slovenskih izseljencev predstavljale ZDA, Kanada in Južna Amerika, kamor so se preseljevali predvsem v Argentino, Brazilijo, Venezuelo in Mehiko. K izseljevanju v tem času so Slovence vzpodbudile predvsem slabe življenjske razmere (Mikola, 2004: 15).

1. svetovna vojna je prekinila množična izseljevanja v ZDA – te so selitve v veliki meri zaustavile z močno restriktivno politiko. Ko so se ameriška vrata zaprla (z ameriškim zakonom o nacionalnih kvotah od leta 1921 dalje), so se Slovenci začeli izseljevati v evropske države (predvsem v Francijo, Belgijo in na Nizozemsko), kasneje pa tudi v Avstralijo (Mikola, 2004: 16). »Ne glede na njihov vzrok izselitve iz Slovenije (tedanje Jugoslavije) je večina izseljencev med letoma 1947 in 1968 prišla v Avstralijo z oznako razseljena oseba (ang. *displaced person*) ali begunec (ang. *refugee*). Položaj obeh je bil izenačen z imigracijsko politiko« (Čebulj-Sajko, 2000: 18).

Povzamem lahko, da so bili glavni vzroki preteklega izseljevanja v Avstralijo ekonomski in politični, pri čemer je političnih emigrantov precej manj. Prvi Slovenci, večina s Primorske, so se (predvsem zaradi ekonomskih in narodno-političnih vzrokov) v Avstralijo naselili med 1. in 2. svetovno vojno. Nekaj več je bilo politične emigracije neposredno po 2. svetovni vojni. Obdobje največjega vala priseljencev je bilo v 50. in 60. letih, glavni vzrok pa so bile slabe ekonomske razmere in politično nezadovoljstvo v tedanji SFRJ. Tretji izseljenski val po 60. letih se je kljub odprtim jugoslovanskim mejam bistveno zmanjšal. V tem obdobju se je tudi spremenila socialna struktura slovenskih izseljencev v Avstraliji, predvsem pa se je dvignila stopnja izobrazbe. Slovenci so v Avstraliji organizirani v številna kulturna društva, ki obstajajo že nekaj

desetletij. Ob osamosvajanju je bila ustanovljena še *Avstralsko-slovenska konferenca Svetovnega slovenskega kongresa (SNS)*, ki je razdeljena na posamezne narodne svete¹⁸.

V desetletju po letu 1950 so težke ekonomske razmere v povezavi z industrializacijo povzročale, da so se iz Slovenije razširili številni ilegalni prehodi slovenskih meja naprej v tujino (Mikola, 2004: 16). »Eden izmed pomembnejših dejavnikov, ki so vplivali na izseljevanje v obravnavanem obdobju, je bil tudi socialni položaj delavcev z osnovnošolsko ali srednjo izobrazbo poklicne smeri, pogojen z nizkimi osebnimi dohodki. Zaradi tega so v Avstralijo odhajali predvsem samski moški in neporočeni pari v starosti med osemnajstim in petindvajsetim letom« (ibid.: 59). V 50. letih prejšnjega stoletja (leta 1957) je bilo izseljevanje iz Slovenije najbolj množično. Avstralija je bila poleg Kanade in Zahodne Evrope takrat najpogostejša priseljenska točka. Pogostejše so bile tudi verižne migracije (ibid.).

Med letoma 1960 in 1970 je imela emigracija Slovencev veliko različnih oblik. Politične in ekonomske spremembe so v 50. letih povzročile naraščajočo liberalizacijo življenj državljanov in izboljšale življenjski standard. V tem času je verižno migriranje doseglo svoj vrhunec in selitve so dobile drugačno obliko. Veliko ljudi je potovalo z letali in tako se je čas potovanja zelo skrajšal. Velik del migracijskega gibanja med Jugoslavijo in Avstralijo je bil takrat posledica podpisa Migracijskega in naselitvenega sporazuma (ang. *Migration and Settlement Agreement*) leta 1966 med vladama Avstralije in Jugoslavije. V 70. letih 20. stoletja se je preseljevanje Slovencev v Avstralijo bistveno zmanjšalo, tako da denimo v 80. letih ne moremo več govoriti o množičnem odhajanju Slovencev v Avstralijo (Mikola, 2004: 17).

Danes se Slovenci v Avstralijo selijo predvsem zaradi ekonomskih vzrokov in višjega življenjskega standarda (boljše zaposlitvene možnosti, večja fleksibilnosti pri iskanju in zamenjavi delovnega mesta, ugodni krediti za hiše in stanovanja z ugodnimi pogoji za njihovo pridobitev, nižja obvezna zdravstvena zavarovanja, višja socialna varnost, mnoštvo poslovnih in vlagateljskih priložnosti, hitro rastoča ekonomija, zanemarljiv strošek ogrevanja itd.)¹⁹. Vse bolj pa se med razloge za selitev Slovencev v Avstralijo

¹⁸ Vir: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. Gradivo in pogovor z Zvonetom Žigonom. (17.7.2005)

¹⁹ Vir: www.activemigration.com (15.5.2006) in www.immi.gov.au (15.5.2006)

uvršča želja po življenju v državi z neokrnjeno naravo, ugodnega podnebja in želje po spremembi življenjskega stila v multikulturni družbi²⁰.

Sedanje selitve iz Slovenije v Avstralijo v praksi dobro pozna sociolog dr. Tony Lenko, registrirani migracijski agent in solastnik podjetja Active Migration z Gold Coasta v avstralski državi Queensland. Lenko je Slovenec, ki se je v Avstralijo preselil pred štirimi leti in danes migracijske storitve (glej prilogo D) in svetovanje usmerja na slovenski trg, s tem pa se z razlogi za migracijo in možnostmi, ki jih imajo Slovenci za pridobitev stalnega avstralskega vizuma, srečuje v največji meri. *»Motivi in razlogi Slovencev, ki se danes odločajo za migracijo v Avstralijo, se ne razlikujejo veliko od razlogov državljanov drugih držav. Če povzamem najpogostejše vzroke za selitev, ki so jih moje stranke iz Slovenije izpostavljale v zadnjih petih letih, lahko rečem, da gre v glavnem za iskanje nečesa novega: novega kariernega izziva in številnih zaposlitvenih možnosti, drugačnega življenjskega okolja v multikulturni družbi, za iskanje urejene in varne države, za željo po boljšem podnebju in ugodnejši klimi ipd.«²¹*

Tudi nova informacijska doba in internet sta omogočila, da lahko vsak komunicira z vsakim, kar je po mojem prepričanju vsekakor pospeševalni dejavnik pri procesu migriranja. Ljudem se večja želja, da bi v živo preizkusili, kar je mogoče videti na računalniškem zaslonu, med razloge za migriranje pa bi lahko uvrstili tudi vse večjo razgledanost prihajajočih generacij. *»Slovenci kot posreden razlog za migracijo navajajo tudi informativne dneve podjetja Active Migration v Sloveniji, kjer migracijski agenti predstavijo možnosti za migracijo posameznika in družin ter dejansko tudi izpeljejo tako »papirnati« proces kot selitev,«* Lenko navaja razloge za migracijo (glej prilogo E) tistih Slovencev, ki so v zadnjih štirih letih migrirali z njegovo pomočjo. *»Pri tem tipičnega profila osebe ali družine, ki se zanima za migracijo, ni mogoče opredeliti. Za to se odločajo vsi sloji družbe, ne glede na izobrazbo in finančno situacijo. Vsak ima svoj razlog in motivacijo, razlikujejo pa se tudi pričakovanja.«²²*

²⁰ Vir: Izjave avstralskih Slovencev. Osebni arhiv iz Avstralije in Slovenije (2005/2006).

²¹ Vir: Intervju s Tonyjem Lenkom (15.5.2006).

²² Vir: Intervju s Tonyjem Lenkom (18.5.2006).

4.5 SLOVENSKI IZSELJENCI POD DROBNOGLEDOM

*Z napol prazno culo,
 z misljo, polno dvomov,
 podal sem se v svet.
 Na palubi slonim, v divje valove strmim.
 Življenje, kaj prinašaš mi?
 Morda solze, gorje, smeh
 na daljnih tujih tleh.
 Tovarno, sladkorni trs,
 ovce v travi do prs.*

Odgovora ni.

*Čas beži, stopnjuje skerbi.
 Otroci rastejo, zahtevajo,
 dozorevajo.
 Vnuk boža sive lase,
 dedovih težav ne ve.
 Sonce sije v njegovih očeh.
 Obraza širok nasmeh pove,
 človek je lahko doma
 v dveh koncih sveta,
 če ju nosi v pravem kotu srca.*

Izseljenec, 1993.

Natančnega podatka o številu Slovencev, ki so ob koncu 2. svetovne vojne prišli iz Jugoslavije v Avstralijo, ni. Podatki pričajo, da je med slovenskimi priseljenci bilo največ mladih kmečkih mož, ki so zapustili družine in odšli za boljšim življenjem, veliko jih je kasneje za seboj potegnili še žene in otroke, mnogi tudi širšo družino. Breda Čebulj-Sajko podaja naslednje podatke: »Po približnih ocenah je bilo v začetku pomladi 1947 (po vračanju vojaških formacij in delni repatriaciji) zunaj jugoslovanskih meja od 7.000 do 10.000 slovenskih političnih²³ beguncev. Skoraj polovica se jih je izselila v Argentino in druge države Južne Amerike, sledijo Združene države Amerike, Kanada, Avstralija in države Zahodne Evrope« (Čebulj-Sajko, 1992: 51).

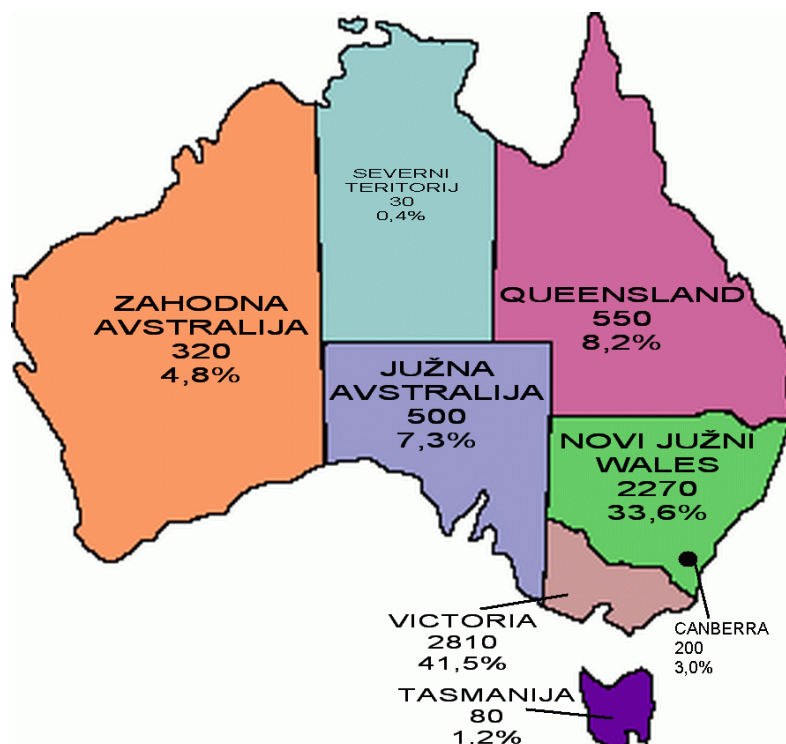
Popis prebivalstva iz leta 2001 beleži v Avstraliji 6.760 oseb, rojenih v Sloveniji, kar je dober odstotek več kot v popisu leta 1996. Popis števila po državah in teritorijih priča,

²³ Razlikovanja med političnimi in ekonomskimi vzroki izseljevanja ne želim izpostavljati, saj se omenjeni vzroki prepletajo.

da je največje število Slovencev v Viktoriji – 2.810, sledi Novi Južni Wales – 2.270, Queensland – 550 in Južna Avstralija – 500²⁴.

a) Število in odstotek Slovencev²⁵

Slika št. 4.5.1.: Število Slovencev v Avstraliji danes - po državah in teritorijih

Iz popisa prebivalstva iz leta 2001 je razvidno (glej sliko št. 4.5.1.), da se je skoraj polovica vseh Slovencev v Avstraliji (41,5 odstotka) naselila v državo Viktorija. V največjem mestu Viktorije, v Melbournu, so posledično nastala tudi največja slovenska društva v Avstraliji, saj je mesto ponujalo koncentracijo nestrokovnih služb v množični proizvodnji, težki industriji in gradbeništvu. Glede na številčnost avstralskih Slovencev sledi država Novi Južni Wales s približno 2.270 Slovenci, od katerih se jih je večina naselila v Sydney. Na tretjem mestu je država Queensland z 8,2 odstotka slovenskih izseljencev v Avstraliji, medtem ko podatki pričajo o manj kot 8 odstotkih Slovencev na ostalih območjih Avstralije.

²⁴ Vir: <http://www.immi.gov.au>, (12.9.2006)

²⁵ Vir: Slovenia-born Community. http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/_pdf/slovenia.pdf, (9.9.2006)

Tabela št. 4.5.1.: Odstotek Slovencev v Avstraliji danes - po državah in teritorijih

Novi Južni Wales	33,6%
Viktorija	41,5%
Queensland	8,2%
Južna Avstralija	7,3%
Zahodna Avstralija	4,8%
Tasmanija	1,2%
Severni teritorij	0,4%
Canberra	3,0%

Vir: *The Slovenia-born Community. The community today.* http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/_pdf/slovenia.pdf (17.7.2006)

Tabela št. 4.5.1. prikazuje odstotek slovenskih izseljencev po avstralskih državah in teritorijih, pri čemer vidimo, da se je najmanj Slovencev naselilo v odročne in manj razvite dele Avstralije, kot je Severni teritorij z manj kot 30 Slovenci, kar predstavlja le 0,4%, Tasmanija z manj kot 80 Slovenci, sledi Canberra s približno 200 slovenskimi naseljenci.

Tabela št 4.5.2.: Avstralska mesta z največjo koncentracijo Slovencev

Melbourne	okoli 12.000
Sydney	okoli 10.000
Wollongong	okoli 1.000

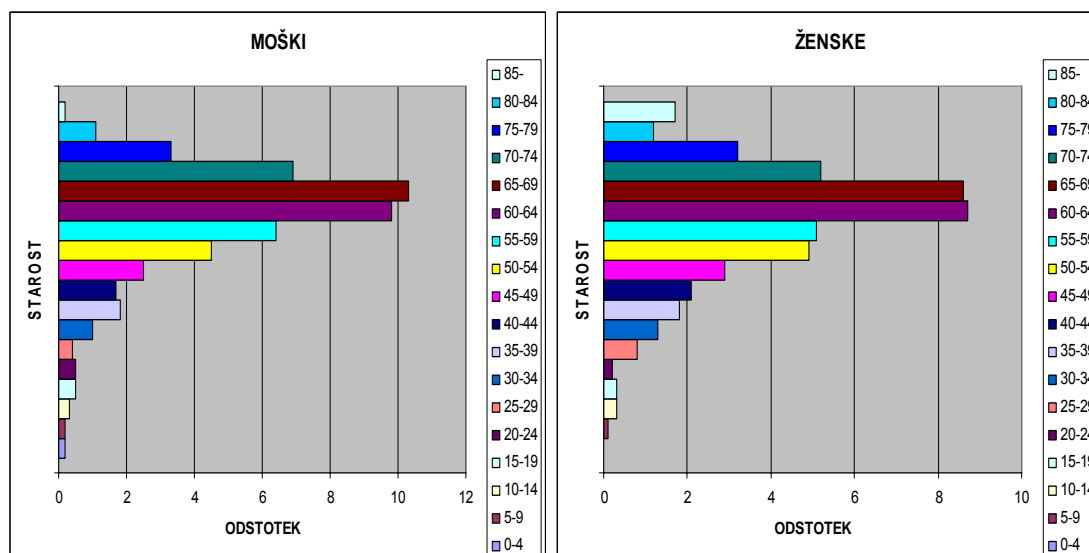
Vir: *Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljubljana, 2006.*

Mesta z največjo koncentracijo Slovencev so bila od samih začetkov naseljevanja Slovencev v Avstralijo in so tudi danes Melbourne, Sydney in Wollongong (glej tabelo št. 4.5.2.). Samo v omenjenih treh mestih živi 23.000 slovenskih izseljencev, kar predstavlja 95% vseh Slovencev v Avstraliji. Vzrok najdemo predvsem v organiziranih kampih za mednarodne migrante in številnih delovnih mestih v tovarnah, rudnikih in na poljih sladkornega trsa. Tudi sicer so se priseljenci, med njimi tudi Slovenci, še posebej pa mlade družine, raje naseljevali in zaposlovali v mestih, kjer je bilo takrat največ

delovnih mest. Danes so v omenjenih mestih, društva in verska središča slovenskih Avstralcev, najštevilčnejša.²⁶

b) Starost in spol Slovencev v Avstraliji

Graf št 4.5.1: Slovenci v Avstraliji po starosti in spolu

Vir: Slovenia-born Community. http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/_pdf/slovenia.pdf, (23.7.2006)

Iz grafa št. 4.5.1. je razvidno, da je bila pri popisu prebivalstva 2001 povprečna starost avstralskih Slovencev 63 let. Število priča o dejstvu, da je večina Slovencev v Avstraliji starejših in da je mlajše generacije zelo malo. Za primerjavo, povprečna starost Avstralcev je bila takrat 31,6 leta, medtem ko je bila povprečna starost vseh v tujini rojenih Avstralcev 35,6 leta. Razdelitev po letih kaže, da je 1,3 odstotka Slovencev starih do 14 let, 1,6 odstotka med 15 in 24 let, 10,8 odstotka med 25 in 44 let, 43,8 odstotka med 45 in 64 let ter kar 42,6 odstotka Slovencev, ki so starejši od 65 let. Med

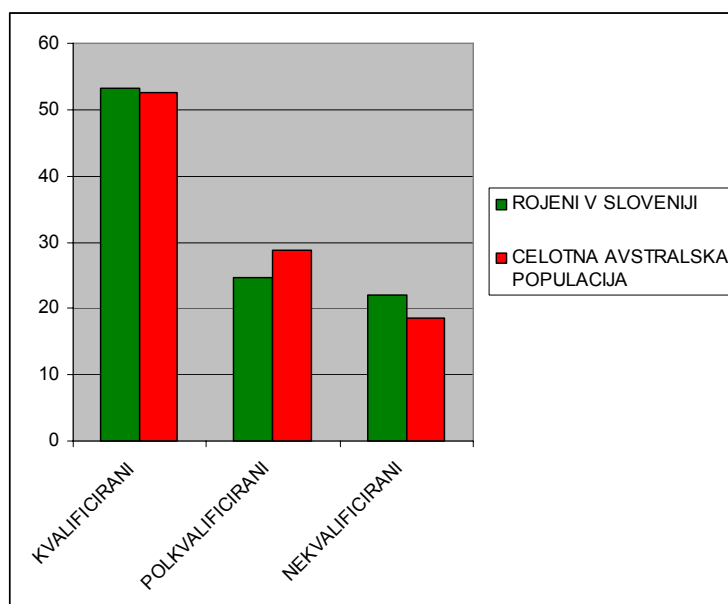
²⁶ Društva in verska središča se uveljavljajo tudi kot založniki časnikov in knjig. V Melbournu izhajata verski mesečnik Misli in glasilo avstralskih Slovencev Vestnik – Messenger; oba imata naročnike po vsej Avstraliji. Slovensko-avstralski literarno-umetniški krožek s sedežem v Sydneyu je pripravil izbor iz del svojih članov in ga izdal v večjezični knjigi Naše steze, v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico pa je izdal dve knjigi Zbornika (1985 in 1988), ki poleg književnih del vsebujeta tudi zgodovinske zapise in zapise o dogajanju med avstralskimi Slovenci. Vir: Obisk HASA - Historical Archives for Slovenia Australians - Zgodovinski arhivi slovenskih Avstralcev v Melbournu in pogovor z Olgo Lah, vodjo arhiva HASA. (13.1.2005)

vsemi Slovenci v Avstraliji je 3.580 moških, kar je 52,9 odstotka Slovencev v Avstraliji, in 3.180 žensk oz. 47,1 odstotka.

c) Poklicna kvalifikacija in zaposlitev Slovencev

Leta 2001 je imelo 47,3 odstotka vseh avstralskih Slovencev, starejših od 15 let, formalno oz. poklicno izobrazbo, medtem ko so imeli Avstralci nekoliko nižji odstotek v izobrazbi, in sicer 46,2 odstotka. Med Slovenci je imelo 8,4 odstotka višjo ali visoko izobrazbo, 23,3 odstotka pa srednjo ali poklicno izobrazbo. Med tistimi brez formalne izobrazbe se jih je 2,4 odstotka šolalo.

Graf št. 4.5.2.: Primerjava stopnje kvalifikacije Slovencev in Avstralcev leta 2001

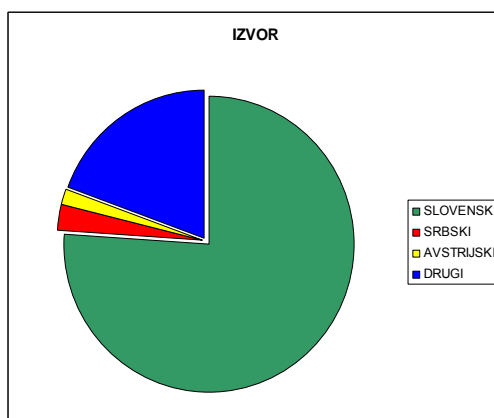

Vir: Slovenia-born Community. http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/_pdf/slovenia.pdf, (24.7.2006)

Med Slovenci, starejšimi od 15 let, jih je bilo leta 2001 zaposlenih 34,6 odstotka, stopnja brezposelnosti pa je bila 5,6-odstotna. Za primerjavo, med Avstralci sta bili ti številki 63 in 7,4 odstotka (glej graf št. 4.5.2.). Med 2.070 zaposlenimi Slovenci je bilo kvalificiranih 53,3 odstotka, polkvalificiranih 24,7 odstotka in 22 odstotkov nekvalificiranih delavcev. Primerljive številke Avstralcev so bile istega leta 52,6, 28,8, in 18,6 odstotka.

c) Izvor Slovencev

Graf št. 4.5.3.: Izvor oz. predniki Slovencev

Vir: Slovenia-born Community. http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/_pdf/slovenia.pdf, (27.7.2006)

Iz popisa prebivalstva leta 2001 je razvidno, da so Slovenci navedli tri večje izvorne narode oz. svoje prednike (glej graf št. 4.5.3.). 5.150 Slovencev je za svoje prednike navedlo Slovence, 190 Srbe, 100 Slovencev pa izvira iz Avstrije²⁷.

4.6 KONEC MONOKULTURNE AVSTRALSKE IDENTITETE IN ZAČETEK VSENACIONALNE IMIGRACIJE

Začetki migracij na avstralski kontinent segajo v leto 1788, v čas britanske kolonizacije. Glede na takratne avstralske potrebe po delovni sili, so prvotnim Angležem, Ircem in Škotom sledile še druge etnične skupine iz vseh koncev sveta. Večji del skupnega števila v Avstralijo preseljenih Slovencev je tja odšel po letu 1945, v t. i. *obdobju asimilacijskega pristopa* avstralske vlade do novih priseljencev, ki mu je sledilo *obdobje integracije* in od leta 1972 naprej obdobje še danes uveljavljenega *multikulturalizma*. V zgodovini avstralske migracijske ureditve je pomembno leto 1901, ko so Avstralci z novo državno oblastjo prvič sami ustvarjali imigracijsko politiko. Tega leta so se sicer gospodarsko, politično in upravno avtonomne britanske kolonije (Novi Južni Wales, Viktorija, Zahodna in Južna Avstralija, Queensland, nato pa še Severni in Avstralski zvezni teritorij) v okviru britanskega imperija povezale v avstralsko zvezno federacijo (ang. *Commonwealth of Australia*).

²⁷ Vir: Pogovor z Jamesom Barkusom, National Information and Referral Service, Australian Bureau of Statistics, <http://www.abs.gov.au> (29.8.2006)

V tem obdobju je parlament nove federacije izdal prvi pomemben zakon s področja migracijske politike, t. i. Zakon o omejevanju priseljevanja (ang. *The Immigration Restriction Act*). Šlo je zgolj za nadaljevanje britanske imigracijske politike naseljevanja oz. za »belo avstralsko politiko«, ki je bila do nebritanskih priseljencev asimilacijsko usmerjena. Kot posledica takšne ureditve, na čelu katere je pomembno vlogo odigral neizprosni zagovornik asimilacije Arthur Calwell, je bila avstralska družba po koncu 2. svetovne vojne po poreklu v večini britanska (Vesenjak, 2004: 15-16).

Calwell, takrat tudi minister za imigracijo, je leta 1947 vpeljal program Naseliti ali izginiti (ang. *Populate or perish*), s katerim so želeli letno rast prebivalstva povečati za dva odstotka. Od tega naj bi imigracija predstavljala kar en odstotek, in sicer v razmerju 10 Britancev na 1 Nebritanca. V praksi predvidena politika ni delovala, saj v Veliki Britaniji ni bilo dovolj potencialnih kandidatov za preselitev v Avstralijo, v Evropi pa je na deportacijo čakalo okoli osem milijonov razseljenih oseb. Tako je peti kontinent odprl vrata evropskim beguncem. Po statističnih podatkih iz leta 2004 (Vesenjak, 2004: 16) so migranti iz Jugoslavije na avstralski kontinent prihajali v štirih obdobjih. Do leta 1948 naj bi jih prišlo okoli 11.000, med njimi so prevladovali Hrvati, Makedonci in Srbi. Bilo je tudi nekaj Slovencev. Med priseljenci do leta 1960 so še vedno prevladovali Hrvati, prišlo pa je že bolj opazno število Srbov, Slovencev, tudi Bosancev, skupaj naj bi jih bilo 25.000. Med letoma 1947 in 1949 naj bi v Avstralijo prišlo okoli 200 Slovencev, leta 1951 naj bi jih bilo skupno že 3000, leta 1963 pa že med 10.000 in 15.000. V tretjem obdobju med letoma 1960 in 1990 se je večinoma iz ekonomskih razlogov preselilo največ ljudi iz Jugoslavije in število se je v dveh letih, med letoma 1969 in 1971, približalo 50.000. V začetku 60. let je Avstralija postala manj privlačna zaradi pojava začasnega dela v Evropi, ugodnejših priselitvenih pogojev v Kanado ter odhoda nemških, italijanskih in nizozemskih povratnikov za stalno v domovino. Takrat so se začeli pojavljati pritiski po liberalizaciji javnega izražanja etnične identitete. V začetku 70. let se je Calwellov asimilacijski koncept monokulturne avstralske identitete zrušil. Avstralska vlada in novi minister z imigracijo Al Grassby sta uzakonila legalizacijo sto in več različnih življenjskih stilov etničnih skupin v Avstraliji. Etnična in kulturna heterogenost avstralske populacije se je uzakonila z multikulturalizmom; Avstralcem in Neavstralcem je želel zagotoviti enake pravice do ohranjanja in razvijanja njihovih lastnih kultur (Vesenjak, 2004: 16-17).

Danes ima multikulturna Avstralija visok odstotek svojih prebivalcev, ki so rojeni v drugih državah. Leta 1996 jih je bilo kar za 23 odstotkov, kar je med najvišjimi odstotki na svetu. Etnična sestava Avstralije je tako rezultat kombinacije imigracijskih trendov, pa tudi prisotnosti prvotnih prebivalcev – aboridžinov. Avstralsko prebivalstvo se je iz povsem domorodske sestave v 18. stoletju namreč spremenilo v pretežno anglokeltsko že v začetku 20. stoletja. V sredini 90. let je bilo 74 odstotkov Anglokeltoev, 19 odstotkov drugih Evropejcev, 4,5 odstotka Azijcev in samo dva odstotka avstralskih domorodcev. Ker pa v Avstraliji pri štetju prebivalstva nimajo vprašanja o etnični pripadnosti, lahko le-to ugotavljamo prek statistike prve in druge generacije Avstralcev.

Pri štetju prebivalstva leta 1996 je bilo 23 odstotkov prebivalcev rojenih zunaj Avstralije, 27 odstotkov pa jih je bilo pripadnikov druge generacije priseljencev, rojenih v Avstraliji. Prišleki iz nekdanje Jugoslavije (med njimi veliko Slovencev) so bili številčno na 4. mestu (za Veliko Britanijo in Irsko na prvem mestu, Italijo na drugem in Novo Zelandijo na tretjem mestu) (Ferfila, 2003: 72-77).

V zadnjih 50. letih je razkorak med v Avstraliji rojenimi Avstralci in zunaj Avstralije rojenimi Avstralci vse večji (glej tabelo št. 4.6.1.). Od leta 1947 do 1996 se je število Avstralcev, rojenih zunaj Avstralije, povišalo za 13,2 odstotka, kar priča o tem, da v Avstralijo prihaja vse več mednarodnih migrantov. Izrazito se je povišal tudi odstotek Avstralcev, rojenih v neangleško govorečih državah, in sicer kar za 40,8 odstotka od leta 1947 do 1996, saj je Avstralija odprla vrata tudi Azijcem (velik pritok Kitajcev in Vietnamcev). Na prvih treh mestih izvornih držav avstralskih priseljencev tudi zadnjih 50 let ostajajo Velika Britanija, Irsko in Nova Zelandija. Priseljenci iz Jugoslavije so se iz devetega mesta povzpeli na četrto, število v nekdanji Jugoslaviji rojenih Avstralcev pa se je povišalo za 4,5 odstotka.

Tabela št. 4.6.1.: Izvirne države zunaj Avstralije rojenih avstralskih državljanov v letih 1947, 1976 in 1996

Država	1947 %	Država	1976 %	Država	1996 %
Rojeni v Avstraliji	90,2	Rojeni v Avstraliji	79,9	Rojeni v Avstraliji	77
Rojeni zunaj Avstralije	9,8	Rojeni zunaj Avstralije	20,1	Rojeni zunaj Avstralije	23
v angleško govorečih	80,8	v angleško govorečih	46,5	v angleško govorečih	39,5
v neangleško govorečih	19,2	v neangleško govorečih	53,5	v neangleško govorečih	60,5
Velika Britanija in Irska	72,7	Velika Britanija in Irska	41,1	Velika Britanija in Irska	28,7
Nova Zelandija	5,9	Italija	10,3	Nova Zelandija	7,1
Italija	4,5	Grčija	5,7	Italija	6,1
Nemčija	2	Jugoslavija	5,3	Nekdanja Jugoslavija	4,4
Grčija	9,7	Nemčija	4	Vietnam	3,6
Indija	1,1	Nizozemska	3,4	Grčija	3,4
Poljska	0,9	Nova Zelandija	3,2	Nemčija	2,8
Kitajska	0,9	Poljska	2,1	Kitajska	2,5
Jugoslavija	0,8	Malta	2,1	Hongkong/Macau	2,3
ZDA	0,8	SZ	1,9	Nizozemska	2,3
Južna Afrika	0,8	Indija	1,4	Malezija	2,3
SZ	0,7	Libanon	1,2	Filipini	2,2
Druge	7,2	Druge	18,3	Druge	32,2

Vir: Ferfila, 2003: 82

Na podlagi števil v tabeli št. 4.6.1. lahko predvidevamo, da se bo trend naraščanja števila migrantov v Avstralijo zviševal tudi v prihodnje. Pričakujem, da se bo število migrantov, rojenih v angleško govorečih državah, še naprej zniževal na račun zviševanja migrantov iz neangleško govorečih držav. Menim tudi, da bo v naslednjih letih izrazito naraslo število priseljencev iz Azije in Afrike ter iz državne vzhodne in južne Evrope. Razlog zato vidim predvsem v tem, ker v Avstraliji kronično primanjkuje nižje kvalificiranih delavcev kot so čistilci in turistični delavci. Vzrok za omenjen deficit pa vidim v dejstvu, da ima Avstralija trenutno najnižjo brezposelnost v zadnjih 30 letih in zaradi razcveta rudarske industrije, ki ponuja nizko kvalificiranim delavcem najvišje plačilo. Samo v Zahodni Avstraliji bodo v naslednjih 10 letih potrebovali 42.000 delavcev, v Queenslandu pa 15.000.²⁸

²⁸ Vir: http://www.rtvsllo.si/tureavature/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=1&c_id=850, (19.10.2006)

5. AVSTRALSKA POLITIKA MULTIKULTURALIZMA

*»Multikulturne politike in avstralski programi
kažejo močno in trajno zavezanost vlade
harmoniji in migracijskemu programu, ki ne
diskriminira na temelju etničnega izvora, spola,
rase ali religije.«²⁹
(Phillip Ruddock³⁰)*

V tej nalogi povezujem pojem multikulturalizma z ideologijo in uradno politiko države (Avstralije) do njenih priseljencev (Slovencev). Multikulturalizem je v povezavi z migracijskimi situacijami najširše opredeljen. Označuje vse možne pojavne oblike etnične heterogenosti, do katerih je prišlo zaradi selitev. V 70. letih 20. stoletja se multikulturalizem pojavi znotraj političnih programov in gibanj, ki zagovarjajo spremembe obstoječih odnosov med dominantno kulturo in avtohtonimi etničnimi manjšinami, ali na drugi strani kot princip uradne politike do priseljencev. Slednje se povezuje s pojmom migracije v ožjem pomenu besede, še natančneje s pojmom mednarodne migracije in politika (Lušič-Hacin, 1998: 5). V zadnjih letih je koncept multikulturalizma postal vse bolj priljubljen v ZDA, Kanadi, Avstraliji, na Švedskem in drugje v Evropi. Njegova glavna ideja je, da se priseljenskim in avtohtonim etničnim manjšinam zagotovi možnosti za avtonomno kulturno življenje (Lukšič-Hacin, 1999).

Različni avtorji uporabljajo pojem multikulturalizma v različnih kontekstih in z različnimi pomeni. Pojem multikulturalizem lahko tako označuje konkretno družbeno stvarnost. Tu pove, da v isti državi živi več etničnih skupnosti. Nič pa ne pove o odnosu med njimi. Na vprašanje o odnosih med posameznimi etničnimi skupnostmi in dominantno kulturo se nanaša druga uporaba pojma, ki je že povezana s teorijo multikulturalizma. Multikulturalizem je označen kot ena od kategorij, ki govori o specifičnih odnosih med različnimi etničnimi skupnostmi, ki živijo v isti državi. Tretja možnost uporabe pojma multikulturalizem je, ko pojem na nek način združuje vidik prakse in vidik teorije. Tak se pojavlja v političnih programih in pri gibanjih za

²⁹ Vir: Multicultural Australia; United in Diversity, <http://www.immi.gov.au/multicultural/>, (13.7.2006)

³⁰ Phillip Ruddock - Nekdanji minister za imigracijo, multikulturne zadeve in zadeve avstralskih domačinov – (ang. *Immigration, Multicultural and Indigenous Affairs*).

spremembo obstoječih odnosov, ki temeljijo na monokulturnem principu ali po drugi strani principu uradne politike države do avtohtonih in priseljskih etničnih skupnosti. Slednje se povezuje s pojmom migracij v ožjem pomenu besede, še natančneje, s pojmom mednarodnih migracij in migracijske politike (Lukšič-Hacin, 1998: 260). Zadnja, tretja možnost je v središču obravnave te naloge.

5.1 RAZVOJ KONCEPTA MULTIKULTURALIZMA

Pojem multikulturalizem se pojavi leta 1963 v Kanadi. Njegov pomen, kot je bil določen v začetku, se navezuje na pojem kulturni pluralizem, ki se je pojavil pred njim. Označuje obstoj družbe, ki je etnično ali kulturno heterogena ter spodbuja kulturno, jezikovno in versko raznolikost. Pojem kulturni pluralizem s podobnim pomenom pa je veliko starejši, saj ga je leta 1924 prvi uporabil H. Kallen v tekstu *Culture and Democracy in the United States*. H. Kallna so pozneje priznali za začetnika in vodilnega filozofa ideje kulturnega pluralizma (Lukšič-Hacin, 1999: 84). Teorijo kulturnega pluralizma je izoblikoval že leta 1915, ko je, citirano po Katunariću (1993: 15), »spodbil (ne)uradno ameriško ideologijo talilnega lonca (ang. *melting pot*) v bistvu ameriškega konformizma, po kateri bi se različne etnične skupine na ameriških tleh morale zaradi integracije v ameriško družbo odreči svojemu drugačnemu kulturnemu izvoru«.

V 70. in 80. letih je koncept multikulturalizma postajal vse bolj priljubljen v ZDA, Kanadi, Avstraliji, na Švedskem in tudi drugje v Evropi, kjer se je pojavljal predvsem ob razmišljanjih o evropski integraciji. V omenjenih državah (Kanada, Avstralija in Švedska) so postopno uvajali finančno podporo različnim področjem delovanja manjšinskih etničnih skupnosti. Pri naštetih primerih gre za zgodovinsko povsem različne migracijske situacije, v katerih se problem multikulturalizma kaže različno (Lukšič-Hacin, 1999: 93).

5.2 RAZLIČNE DEFINICIJE MULTIKULTURALIZMA

Iz teorij multikulturalizma in odnosa različnih avtorjev do njih lahko izoblikujemo predvsem štiri tipe opredelitve pojma:

- konzervativni oz. korporativni³¹,
- liberalni³²,
- levo-liberalni³³,
- skrajno levi, kritični oz. radikalni³⁴

Ti tipi tvorijo idealno-tipski model, ki služi zgolj kot sredstvo analize in oris v realnosti obstoječih razmer, saj se v realnosti lastnosti posameznih opisanih modelov medsebojno prepletajo.

A. Konzervativne oz. korporativne opredelitve

S to obliko multikulturalizma se izpostavlja koncept univerzalne kulture in spodbija legitimnost tujih jezikov ter regionalnih ali etničnih dialektov. S tem je povezan monolingvizem oz. zagovarjanje enega uradnega jezika, npr. angleščine. Ta model zagovarja univerzalni koncept razvoja in ne priznava razlik. Kulture in jezike deli na bolj in manj razvite. Neevropske kulture obravnava kot monolitni blok in zagovarja stališče o manjvrednosti nebelih kultur (Lukšič-Hacin, 1999: 101-102).

B. Liberalne opredelitve

Zagovorniki liberalne opredelitve priznavajo razliko, vendar izpostavljajo tudi pomen na univerzalni ravni. Liberalna razlika je individualna, in ne skupinska. Prek univerzalne istovetnosti pridemo do pojma naravna enakost, ki naj bi bila bistvena. Ljudje smo si (naravno) enaki, ne glede na etnično, kulturno, rasno pripadnost. Temelj te perspektive je predpostavka o intelektualni istovetnosti ali racionalnosti vseh ljudi. V praksi pa vidimo, da prihaja do razlik. Vzrok za to ni v kulturni nerazvitosti, ampak v neenakih socialnih možnostih za izobraževanje. Zagovorniki tega tipa verjamejo, da se lahko obstoječe kulture spremeni in se tako doseže uresničitev relativne enakosti (Lukšič-Hacin, 2002: 41).

³¹ Avtorji konzervativnega multikulturalizma so P.McLaren, H.E.Giroux in H.L.Gates. O korporativnem multikulturalizmu pa govorijo avtorji, kot sta R. Starn in E.Shohat.

³² O liberalnem multikulturalizmu govorijo P.McLaren, H.E. Giroux, H.L.Gates, R.Starn in E.Shohat.

³³ Avtor levo-liberalnega multikulturalizma je P. McLaren.

³⁴ O skrajno levem multikulturalizmu pišejo avtorji, kot je H.L.Gates, o kritičnem multikulturalizmu P. McLaren ter o radikalnem R. Starn in E. Shohat.

C. *Levo-liberalne opredelitve*

Opredelitve levo-liberalnega multikulturalizma poudarjajo pomen kulturne razlike in diferencialni koncept kultur. Poudarjanje enakosti naj bi povsem zadušilo kulturne razlike med rasami. S tem prihaja do nekakšnega idealiziranja drugačnosti. Pomen kulturne razlike naj bi se vzpostavljala z neposredno izkušnjo na ravni posameznika, brez interakcije z okoljem. Razlika naj bi bila tako ločena od kulture, delitve moči in družbeno-zgodovinskega konstrukta. Levi liberalizem izpostavlja tudi diskurz reforme in nasprotuje odporu oz. uporju ter s tem kritičnemu multikulturalizmu, ki naj bi moral doseči spremembo obstoječega razmerja moči (Lukšič-Hacin, 1999: 104).

D. *Skrajno leve, kritične oz. radikalne opredelitve*

Avtorjem te oblike multikulturalizma je skupno, da izhajajo iz kritike obstoječih odnosov, ki jih povezujejo z analizo novodobnega kolonializma in evropocentričnosti. Kritika izhaja iz koncepta človekovih pravic in kulturnega relativizma. Avtorji zavračajo in spodbijajo hierarhijo, ki naredi nekatere skupine za manjšinske, druge pa za večinske in normativne. Za razliko od levo-liberalnega multikulturalizma tu razlika ni cilj, ampak dejstvo in bolj argument za dokazovanje, da se mora različnost uveljaviti tudi znotraj kulturnih politik, hkrati pa mora biti obveza za socialno pravičnost. Razlika je vedno rezultat zgodovine, kulture, obstoječe delitve moči in ideologije. Razlika se vedno zgodi v interakciji med dvema ali več skupinami. Da se doseže nove odnose, je potrebna radikalna sprememba obstoječih odnosov. Glavni pogoj za uspeh je, da se vzpostavi novi, ne-evropocentrični diskurz. Treba je zagotoviti enak dostop do socialnih virov in transformirati dominantne odnose oblasti, ki ta dostop omejujejo po rasmu, spolnem in razrednem ključu (Lukšič-Hacin, 2002: 42-43).

Kriterij razlikovanja med posameznimi tipi multikulturalizma je povezan s politiko in z ideologijo. O tem priča že samo poimenovanje posameznih tipov, ki vključuje pojme, ki jih najpogosteje srečamo v analizah ideologije in politike (Lukšič-Hacin, 1998: 263).

5.3 IMIGRACIJSKE POLITIKE IN ETNIČNOST V AVSTRALIJI

Glede na etnično sestavo je bila Avstralija praktično do konca 2. svetovne vojne v bistvu enokulturna država. Od oktobra 1945, ko se je začel avstralski povojni imigracijski program, do junija 1997 se je vanjo preselilo 5,6 milijona ljudi. Leta 1996

je imela Avstralija med svojimi prebivalci dobre štiri milijone takih, ki so se rodili v drugih državah, kar je tedaj predstavljalo 23 odstotkov njenega prebivalstva (18,3 milijona). Leta 1901 je bila avstralska federacija po svoji prebivalstveni sestavi izrazito britanska. Obstajalo je sicer nekaj središč nemških priseljencev in precejšnje število Kitajcev, ki so jih prinesli valovi zlate mrzlice v 50. letih 19. stoletja. Ena od prvih potez nove federalne vlade je bila potrditev usmeritve na politike »bele Avstralije«, kar je dobilo zakonsko obliko v Zakonu o omejevanju priseljevanja iz leta 1901. S tem se je končalo obdobje 112. let nekontrolirane imigracije. Vzporedno s tem zakonom so uvedli preizkus znanja jezika, ki so ga uporabljali »izključno za izločanje nebelih priseljencev«. Zaradi takšne zakonske ureditve priseljevanja se je etnična sestava Avstralije do konca 40. let le malo spreminjala (Ferfila, 2003: 80).

Za usmeritev k množičnemu priseljevanju po 2. svetovni vojni sta obstajala dva razloga. Prvi razlog je bil strah (ki so ga posebej okrepili japonski poizkusi zasesti Avstralijo), da bo Avstralija brez bolj številčnega prebivalstva neubranljiva. Drugi razlog pa je bilo povpraševanje po delovni sili v razvijajočih se avstralskih industrijskih panogah. Prvi avstralski minister za imigracijo Arthur Calwell je velik obseg priseljevanja utemeljeval z danes slavnim sloganom »poseliti ali izginiti«. (Ferfila, 2003: 81).

Ena od značilnosti migracij v 50. in 60. letih je bila visoka udeležba imigrantov iz južnoevropskih držav, še posebej Italije in Grčije, ter njihova koncentracija v predelih največjih avstralskih mest. Masovna imigracija v zgodnjih 50. letih je bila v skladu z idejami o belo-avstralskih priseljencih. Šele liberalna vlada predsednika Menziesia je dovolila Azijcem, da so zaprosili za državljanstvo. Leta 1958 so umaknili zloglasni test, ki je imigracijskim uradnikom dovoljeval, da so zavrnili vsakogar, ki ni dovolj dobro obvladal enega od evropskih jezikov. Leta 1973 je laburistična vlada predsednika Whitlama umaknila rasne omejitve v imigracijski politiki. Novi val priseljencev iz Azije je bil tedaj prvič selekcioniran na temelju znanj in poklicev, ne pa po rasnih značilnostih. Največji priliv azijskih priseljencev je prišel iz Vietnama, ko so ZDA tam končale svojo udeležbo v vietnamski vojni. Azijska imigracija se je nadaljevala v 70. in 80. letih. V letu 1980 je delež azijskih imigrantov dosegel že 22 odstotkov, v letih 1982–83 pa so za Britanci in Novozelandci postali največja skupina priseljencev (Ferfila: 2003: 81-82).

V poznih 90. letih se je imigracijska politika spet spremenila. Število prišlekov so močno omejili, še bolj je postalo pomembno, kakšno izobrazbo oz. znanja naj bi imeli imigranti. Nekateri menijo, da se je s tem skušalo ustreči populističnim volivcem, ki jih je skrbel nezaposlenost Avstralije, drugi poudarjajo, da se je z zahtevanimi znanji izločilo 99 odstotkov svetovnega prebivalstva. Etnična sestava avstralskega prebivalstva se je tako od začetkov evropskega priseljevanja do danes bistveno spremenila, kar še posebej velja za obdobje zadnjih 50. let.

5.4 IMIGRACIJSKA POLITIKA – OD RASIZMA DO POLITIKE MULTIKULTURALIZMA

*»Pomembno je, da vidimo multikulturalizem kot dosežek,
na katerega smo labko in moramo biti ponosni.
Njegove prednosti se že obrestujejo in se bodo tudi v prihodnje
obrestovale vsem Avstralcem,
posebno našim otrokom in prihodnjim generacijam«³⁵.*
Neville J. Roach

Ko govorimo o upravljanju imigracij oz. o migracijski politiki, je zelo pomembno opredeliti in analizirati pojem multikulturalizma, njegov pomen in razumevanje v Avstraliji. Sodobne migracije, ki jih večinoma sproža ekonomska in politična globalizacija, postavljajo pred nacionalne države in mednarodno skupnost nove izzive in zahteve, še posebej v smislu priznanja in omogočanja enakopravnega sožitja civiliziranega sveta z ljudmi t. i. nerazvitega oz. manj razvitega sveta. Akt priznanja in sprejemanja njihove drugačnosti je prav tako pogoj ohranitve in razvoja bistva sodobne družbe oz. človeka kot političnega, družbenega in psihološkega bitja (Jazbec, 2003: 61).

Avstralska vlada je v obdobju sprejemanja velikega števila tujcev vodila, grobo rečeno, tri različne imigracijske politike. S prvo, ki jo je Avstralija intenzivno izvajala, se je srečalo tudi prvo večje število Slovencev, ki so tja prišli ob koncu 2. svetovne vojne. To je bilo *obdobje asimilacije* ali *»popolnega stapljanja z avstralsko kulturo«*, ki je trajalo od leta 1947 do 1966. V tem obdobju so prevladovala težnje po homogeni veliko-

³⁵ Prevod originalnega besedila: »It is important that multiculturalism is seen as an achievement we can and should all rightly be proud of, and whose benefits have accrued and will continue to accrue to all Australians, especially our children and future generations«. Vir: <http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/issues97/macpape2.htm> (21.9.2006).

britanski identiteti. Zavest, da bi bilo tako identiteto pri toliko različnih kulturah le težko ustvariti, se je začela sredi 60. let spreminjati in nastopil je t. i. *obdobje integracije* (1966–1972), v katerem se je tudi predstava o britanski identiteti začela počasi spreminjati (Čebulj-Sajko, 2000: 17).

Državniki so domnevali, da se proces popolnega stapljanja z avstralsko kulturo ne more izvršiti takoj potem, ko priseljenci prispejo na avstralska tla, temveč po korakih, katerih končni učinek je ponovno takšen, kot so ga pričakovali že v času prejšnje politike. Leta 1972 pa je spet prišlo do spremembe. Avstralski vrh je uvedel t. i. *politiko multikulturalizma*, ki je uradna avstralska politika še danes. Z njim je bila uradno potrjena etnična heterogenost avstralske družbe (ibid.).

V začetku 20. stoletja je bila asimilacijska politika rasistična in diskriminatorna. Že leta 1901 so v Avstraliji sprejeli Zakon o omejevanju priseljevanja (ang. *Immigration Restriction Act*). Pobuda sprejetja t. i. politike bele Avstralije (ang. *The White Australian Policy*), je bila ekonomska depresija in množično priseljevanje. Z namenom kontrole novih priseljencev pri vstopu so leta 1903 uvedli Zakon o naturalizaciji (ang. *Naturalisation Act*), ki je eksplicitno odrekel avstralsko državljanstvo Azijcem, Afričanom in ljudem s pacifiških otokov (razen Nove Zelandije). Leta 1911 je bilo v Avstraliji le 1,8 odstotka priseljencev, ki niso imeli britanskih ali drugih evropskih korenin (Walmsley in Sorensen, 1993: 31). Po podatkih 89 let kasneje, iz leta 2000, pa je priseljencev brez britanskih ali evropskih korenin vsaj 42 odstotkov³⁶.

Priseljevanje se je med 1. svetovno vojno praktično ustavilo, po vojni pa je Avstralija spet sprejela nove priseljence. Povojni avstralski minister za imigracijo Arthur Calwell je predlagal dvo odstotno letno rast prebivalstva, pri čemer bi naj odstotek predstavljal naravni prirastek, preostali odstotek, kar je približno 70.000 ljudi, pa imigracija (Čebulj-Sajko, 2000: 21). Pokazalo se je, da v Angliji ni več tolikšnega potenciala, kot je v svoji politiki predvidel Calwell. Okoli osem milijonov razseljenih oseb pa je v Evropi čakalo na deportacijo. Do leta 1952 je tako v Avstralijo prispelo 170.000 razseljenih oseb,

³⁶ Vir: Multicultural Australia: United in Diversity, <http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/agenda/index.htm>, (18.4.2006)

predvsem iz vzhodne Evrope³⁷. Čeprav so bili še vedno najbolj zaželeni nebritanski kandidati za imigracijo v Avstralijo »modrooki posamezniki svetle polti iz severne Evrope« (Birsa, 1994: 5), se je zdaj za naselitev v Avstraliji odločalo veliko drugih etničnih skupin.

Z izvolitvijo vlade Edwarda Gougha Whitlama leta 1972 se je oblikoval popolnoma nov program migracijske politike, ki je zamenjal dotedanjo politiko popolne asimilacije priseljencev in tradicionalno laburistično migracijsko politiko, kjer je prevladovala superiornost bele anglosaksonske rase. Leta 1973 je Al Grassby, minister za imigracijo, izdal poročilo z naslovom Multikulturalna družba za prihodnost (Čebulj-Sajko, 2000: 58). Definiramo lahko štiri glavna določila, ki naj bi v Avstraliji oblikovala multikulturalno družbo (Jerzy Zubrzycki po Birsa, 1994: 207):

- družbena kohezija,
- kulturna identiteta,
- enakost možnosti in dostopa,
- enake možnosti, predanost in participacija v družbi.

Tako imigracijska kot multikulturalna politika sta bili v političnem smislu izdelani možnosti. Multikulturalizem je v teoriji pomenil več storitvenih dejavnosti za priseljence, večjo razvejanost in raznolikost delovanja javnih institucij, predvsem pa finančno podporo ohranjanju kulturnih dediščin in jezikov etničnih skupin. Priseljenci vseh etničnih skupin naj bi dobili enake možnosti pri zaposlovanju in političnem udejstvovanju.

5.5 KRITIKE AVSTRALSKEGA MULTIKULTURALIZMA

V številnih državah sveta so raznolikost razumeli kot grožnjo narodni enotnosti. Avstralske vlade so se tega zavedale, vendar so zvezni politiki z obeh strani političnega spektra aktivno podpirali imigracijo in tedanje politike obravnave priseljencev. Praktično vse vlade so imigracijo označevale kot pozitiven dejavnik graditve avstralskega naroda oz. države, ne pa kot problem. Kljub strankarski podpori

³⁷ Iz Poljske 63.000; iz Jugoslavije 25.000; iz Latvije 19.000; iz Ukrajine 14.000; z Madžarske 12.000 (Walmsley, Sorenso, 1993: 33). Med letoma 1947 in 1949 naj bi v Avstralijo prišlo okoli 200 Slovencev (Čebulj-Sajko, 2000: 24).

priseljavanja ter tolerantnosti do rasnih in etničnih razlik, pa so ves čas obstajale tudi ostre kritike avstralskih imigracijskih politik oz. politik obravnave priseljencev (Ferfila, 2004: 85).

Kritike multikulturalizma so prihajale tako iz delov družbe kot od političnih strank. Vladni dokumenti, med njimi poročila posvetovalnega multikulturnega sveta, so poudarjali, da avstralska družba na splošno podpira načela multikulturalizma. Rezultati javnomnenjskih raziskav, tudi takšni, ki jih je pri oblikovanju svojih politik uporabljala vlada, pa so v sredini 90. let nasprotno kazali na to, da večina tako doma kot v tujini rojenih Avstralcev daje prednost možnosti asimilacije pred multikulturalizmom. Tudi druge raziskave in podatki so kazali na to, da večina priseljencev želi, da se jih obravnava kot avstralske domačine, ne pa kot pripadnike drugih narodnosti. Le malo Avstralcev se je tudi identificiralo s kakšno drugo narodnostjo (Ferfila, 2003: 85).

Kritike multikulturalizma z desne so poudarjale, da gre za radikalno zaroto, katere cilj je favorizirati etnične skupine na račun doma rojenih avstralskih državljanov. Etnične skupine naj bi tako pridobile moč vplivanja na vlado in odvzemanja denarja »pravim« Avstralcem. Zgodovinar Geoffrey Blainey je multikulturalizem obtožil, da napada socialno kohezijo avstralske države in uničuje britansko poreklo Avstralcev. Po njegovem naj bi vladna politika dajanja posebnih pravic različnim manjšinam grozila, da avstralski narod razdeli na številna plemena. Jones (1996: 17-26) pa je postavil nasprotno tezo, da bo Avstralija ohranila narodno enotnost, ker obstaja skupnost in povezanost političnih elit, ki praviloma v svoje politične programe ne vključujejo etnične in rasne nestrpnosti. Če posamezen politik apelira na takšne občutke in stereotipe Avstralcev, se politične elite praviloma takoj postavijo v bran svoji multikulturni in protirasistični politiki (Ferfila, 1997: 86).

V 90. letih je v zvezno politiko precej nemira vnesla Stranka enega naroda (ang. *One Nation Party*), ki jo je vodila Pauline Hansen. Trdila je, da vlada favorizira avstralske domorodce. Nasprotovala je tudi multikulturalističnim in imigracijskim vladnim politikam ter izrazila prepričanje, da tako misli večina Avstralcev in da bi se morala Avstralija vrniti h konceptu monokulturne države. Bala se je nevarnosti, da Avstralce »pogoltnejo« Azijci, in verjela, da resnično multikulturna država ne more biti nikoli močna ali združena (Jones, 1997: 287). Menim, da so takšna stališča, ki nasprotujejo

tolerantnosti in egalitarni družbi, dobila večjo podporo v obdobjih gospodarskih kriz, ko so lahko za nastale gospodarske težave obtoževali prvotne prebivalce in nove priseljence (predvidevam, da še posebej Azijce). Na podlagi dosedanjih ugotovitev predvidevam tudi, da je multikulturalizem postal še bolj sporen, ko se je azijsko priseljevanje povečalo. Velik priliv priseljencev je bil zagotovo iz Vietnama po vietnamski vojni, ko so vietnamski priseljenci postali lahko razpoznavne tarče rasističnih napadov.

Poleg kritik multikulturalizma z desne (npr. Blainey) je obstajala tudi kritika s strani politične levice. Ta je menila, da je cilj multikulturalizma omejevanje delavskega razreda in da je namenjen zadrževanju imigrantov na njihovem mestu, kar se je doseglo s financiranjem konzervativnih delov etničnih skupin. Multikulturalizmu so tudi očitali, da ni dosegel premoženjske enakosti imigrantov, še posebej tistih iz neangleško govorečih držav. Iz feministične perspektive so multikulturalizmu očitali ohranjanje seksističnih družbenih in kulturnih vzorcev obnašanja in oblikovanja politik. Kritike avstralskega multikulturalizma so bile tudi v smeri premajhne skrbi za domorodsko prebivalstvo. Slednje je bilo v nacionalnem programu sicer omenjeno, vendar se je večji del politik nanašal na priseljence. Zato tudi domorodci niso bili preveč navdušeni nad multikulturalizmom, saj jih je potiskal v položaj zgolj ene od številnih etničnih skupin (Ferfila, 2003: 87).

6. MIGRACIJSKE MOŽNOSTI OD SLOVENIJE DO AVSTRALIJE

DANES – REALNOST ALI UTOPIJA?

Imigracije so v Avstraliji od leta 1958 regulirane z Migracijskim aktom iz leta 1958³⁸. Ta je nadomestil številne akte s področja imigracijske zakonodaje, ki so bili v veljavi vse od leta 1901. Migracijski akt je bil leta 1994 dopolnjen z razširjenimi in pogosto popravljenimi pravili, imenovanimi Migracijske regulacije (iz leta 1994). Ta dokument danes poleg nekaj drugih pravil zajema kriterije za vsakega izmed približno 200 vizumov, razredov in podrazredov vizumov, ki so na voljo mednarodnim migrantom, tudi Slovencem.

Obstajata dva imigracijska programa, ki dovoljujeta trajno migracijo v Avstralijo, *Migracijski program* (ang. *migration program*)³⁹ in *humanitarni program* (ang. *humanitarian program*). V tretjo skupino se uvršča *program ilegalne migracije*. Za razumevanje celotne imigracijske slike v Avstraliji in zaradi prepletenosti med programi bom na tem mestu na kratko predstavila bistvene značilnosti vseh zgoraj naštetih imigracijskih programov. Nujno se mi zdi na tem mestu opozoriti tudi na možnost, da migrant z začasnim vizumom postopno dobi stalni vizum, saj se lahko tujci, ki trenutno živijo v Avstraliji z enim od številnih začasnih vizumov, prijavijo za stalno bivališče. Poseben primer so Novozelandci, ki lahko migrirajo v Avstralijo brez uradnega dovoljenja v skladu z Tasmanskim potovalnim dogovorom (ang. *Trans-Tasman Travel Arrangement*). Nova pravila iz leta 2001 delijo Novozelandce v dve kategoriji, tiste, ki so bili državljani Avstralije pred letom 2001, in na tiste, ki so v Avstralijo prišli po letu 2001.

³⁸ Ministrstvo za imigracijo in multikulturne zadeve (*Department of Immigration and Multicultural Affairs - DIMA*) je za leti 2004 in 2005 zagotovilo 120.000 mest za kvalificirane migrante, 42.000 mest je bilo dodeljenih migrantom, ki so imigrirali po družinskih vezeh. Aprila 2005 je Avstralija odprla vrata dodatnim 20.000 kvalificiranim migrantom v letih 2005 in 2006, da bi zadovoljila potrebe po delovni sili.

³⁹ Vir: Migration Regulations 1994. Immigration to Australia (21.5.2006), http://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_Australia. Prevod: »Visoki komisariat Združenih narodov za begunce (UNHCR) ocenjuje, da je Avstralija sprejela 16.000 beguncev s programom preselitev. Številka zajema tako begunce UNHCR kot tudi tiste, ki so prišli v sklopu bilateralnih sporazumov. To je drugi največji program na svetu po 2. svetovni vojni, potem ko so Združene države Amerike in Avstralija sprejele 19 odstotkov beguncev, ki jim je pomagal UNHCR«. (ang. *The United Nations High Commission for Refugees estimates that Australia took 16,000 refugees through its resettlement program. This consisted of both UNHCR assisted refugees and those taken through bilateral arrangements. This is the second largest program in the world after that of the United States and Australia takes 19% of those refugees being assisted by the UNHCR.*)

Prvi lahko uveljavljajo pravice za brezposelne po dveh letih stalnega prebivališča (glede na pravila o stalnem prebivališču za državljane drugih narodnosti), medtem ko Novozelandci, ki so v Avstralijo prišli po letu 2001, niso upravičeni do nobenih pravic za brezposelne. Ilegalni migranti padejo v različne kategorije, nezakonite vstopne in med tiste, ki kršijo pogoje ali so jim potekli vizumi.

I. Migracijski program

Za sprejem v Avstralijo po Migracijskem programu obstajajo tri možnosti:

1. oseba je kvalificirani migrant (z določenim strokovnim, poklicnim znanjem),
2. oseba je sponzorirana oz. podprta s strani družinskega člana, ki je avstralski državljan, ima stalno prebivališče v Avstraliji ali je primeren (v skladu z zakonom) Novozelanec, star več kot 18 let,
3. oseba je Avstalec, ki se v Avstralijo vrača potem, ko se je zaradi življenja v tujini moral odreči avstralskemu državljanstvu.

II. Humanitarni program

Humanitarni program je namenjen beguncem in ostalim človekoljubnim potrebam. Glavna komponenta tega programa je program za ponovno naselitev (ang. *offshope resettlement program*), ki pomaga človekoljubne pomoči potrebnim ljudem, za katere je preselitev v drugo državo edina možnost. Namenjen je ljudem, ki so v Avstralijo že prispeli z začasnimi vizumi ali nezakonito in zahtevajo avstralsko zaščito. Vrste vizumov znotraj humanitarnega programa:

- stalni zaščitni vizum,
- začasni zaščitni vizum,
- začasni humanitarni vizum in
- vizum v postopku.

III. Ilegalna migracija

Ilegalni migranti so v Avstraliji vsi, ki:

- vstopijo v Avstralijo brez pooblastil oz. dovoljenja⁴⁰,

⁴⁰ Statistični podatki DIMIA pričajo o najbolj značilnih narodih, ki so v letu 2000 v Avstralijo vstopili brez pooblastil oz. dovoljenja: Afganistan, Irak, Iran, Kitajska, Indonezija, Šri Lanka, Palestina, Koreja, Indija in Bangladeš. Največji delež ilegalcev pa v Avstraliji predstavljajo Britanci, ki jim je potekel vizum, www.immi.gov.au (14.5.2006)

- prekoračijo veljavnost vizuma⁴¹, delajo brez delovnega dovoljenja ali imajo razveljavljen vizum.

V nadaljevanju naloge se podrobneje osredotočam na prvi imigracijski program – **migracijski program**, ki je v praksi najbolj razširjen med migranti iz vseh koncev sveta, tudi med Slovenci. Zaradi omejitve naloge in zastavljenih ciljev (zanimajo me le stalne migracije) izpuščam širšo obravnavo ostalih imigracijskih programov.

6.1 AVSTRALSKI MIGRACIJSKI PROGRAM IN KATEGORIJE STALNIH VIZUMOV⁴²

Z migracijskim programom si Avstralija med drugim prizadeva povečevati število poklicnih migrantov in zadovoljiti poklicne potrebe držav, ozemelj in regij znotraj Avstralije. Tako je skupno število – 114.360 podeljenih vizumov v letu 2005 tudi najvišja številka v zadnjem desetletju. Z migracijskim programom želijo Avstralci tudi pospešiti pritek kvalificiranih migrantov (62 odstotkov vizumov je namenjenih poklicni/strokovni migraciji) in izkoristiti priložnosti avstralske izvozne industrije, za kar so v letu 2005 vizum za študij v Avstraliji podelili 15.000 tujim študentom. Z migracijskim programom so v letu 2005 povečati tudi migracijske možnosti staršem, saj so število vizumov iz 500 zvišali na 4.930. Z migracijskim programom tako vsako leto več kot 100.000 migrantom podelijo poklicni ali družinski vizum, več kot 150.000 ljudem pa dodelijo začasne vizume za delo, posel, zabavo ali počitnice. Tem visokim številkam je treba dodati še okoli 13.000 človekoljubnih vstopov.

Avstralija migrante sprejema ne glede na raso, spol ali nacionalnost, podpira kulturno raznolikost in družbeno harmonijo. Kvalifikacija za vizum tako temelji izključno na stroki, starosti, delovnih izkušnjah, znanju angleškega jezika in na kandidatovih družinskih ali poslovnih vezeh, ki jih ima v Avstraliji. Na tem mestu se kot osnova migracijskega programa jasno pokaže politika multikulturalizma, saj je migracijski program dostopen vsakomur, ki zadosti migracijskim pogojem ne glede na to, od kod

⁴¹ Predvideva se, da je v Avstraliji trenutno okoli 50.000 takšnih, ki jim je vizum že potekel. Vir: www.immi.gov.au, (dne 15.6.2006)

⁴² Vir: <http://www.migrationbureau.com/>, (23.8.2006)

prihaja in kdo je. Migracijski program tako skupno zajema 72 vrst vizumov, od tega 45 vrst stalnih vizumov in 27 začasnih, na podlagi katerih začasni migrant pod določenimi pogoji (najpogosteje časovna omejitev) pridobi stalni vizum.

Najpogosteje se mednarodni migranti (tudi Slovenci) odločajo za tri kategorije vizumov, ki temeljijo na⁴³:

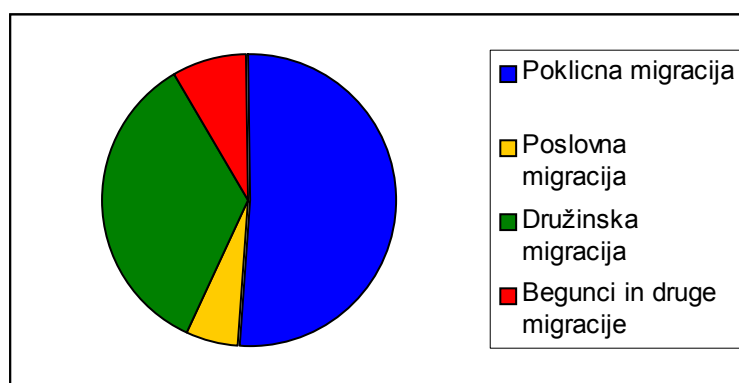
A. poklicni kvalifikaciji in delovnih izkušnjah,

B. družinskih vezeh,

C. podjetništvu.

Omeniti velja še **vizum za upokoјence** (ang. *retirement visa*), pri čemer sta glavna pogoja starost kandidata, ta mora biti star vsaj 55 let, in njegova finančna stabilnost. Med mladimi so vse bolj razširjeni **študentski vizumi** (ang. *student visa*), za kar mora biti kandidat vpisan v avstralski študijski program za polni čas. To v praksi predstavlja veliko težavo, ne toliko zaradi sprejema na izbrano institucijo, temveč zaradi visokih šolnin, ki jih mora kandidat plačati sam. Kandidati s študentskim vizumom lahko namreč delajo le omejeno število ur in morajo zato dokazati, da se lahko v Avstraliji finančno preživljajo (krijejo življenjske stroške). Pogoji so še pristnost študenta, zdravje in karakter kandidata, ki mora biti tudi brez kriminalne kartoteke.

Graf št. 6.1.1.: Število novih migrantov v Avstraliji po kategorijah vizumov v letih 2004-2005

Vir: Avstralija? Yes! Active Solutions and Consulting Groups, 2004: 34

⁴³ Vir: Pogovor z Michaelom Hugom, Migrant Statistics Unit, Australian Bureau of Statistics. (7.9.2006)

Iz grafa št. 6.1.1. je razvidno, da prednjači poklicna migracija z več kot 50 odstotki vseh vrst migracij. Visok odstotek je odraz avstralske imigracijske politike, ki vzpodbuja priseljevanje kvalificiranih delavcev in migrantov s poklici, ki so v Avstraliji deficitarni. Na drugem mestu je družinska migracija, saj so družinske vezi pomembna komponenta multikulturne politike. V vsaki kategoriji je več razredov vizumov, med katerimi posameznik izbira glede na osebno situacijo, želje in kriterije, ki jih izpolnjuje za pridobitev določenega vizuma.

Tabela št. 6.1.1.: Najpogostejše vrste avstralskih vizumov v letu 2005

Poslovni vizum	1,5%
Vizum avstralskega delodajalca	2,2%
Regionalni vizum avstralskega delodajalca	1,3%
Vizum za starše	2,2%
Vizum za zaročenca/ko	3,4%
Vizum za soproga/o	8,0%
Državni poklicni vizum	6,3%
Regionalni poklicni vizum	4,7%
Neodvisni poklicni vizum	44,0%
Neodvisni poklicni vizum za mednarodne študente	3,2%
Neodvisni regionalni vizum	6,2%
Vizum poklicnega ujemanja (ang. point-test)	4,4%

Vir: <http://www.mymigration.net/au/stats/>, (29.8.2006)

Iz tabele št. 6.1.1. lahko razberemo, da je največ migrantov, kar 44%, v preteklem letu pridobilo enega izmed 18 neodvisnih poklicnih vizumov (ang. *independent skilled immigration visas*), kjer pridobitev vizuma temelji na stroki oz. poklicu. Kandidatov, ki so se v Avstralijo preselili na osnovi enega izmed 13 podjetniških vizumov, je bilo v letu 2005 okoli 1,5%. V kategoriji 14 vizumov, ki temeljijo na družinskih vezeh, je vizum pridobilo 13,6% migrantov (vizum za starše, vizum za zaročenca/ko in vizum za soproga/o). Kandidati morajo izpolnjevati različne pogoje glede na zahteve izbranega vizuma, vsi pa morajo zadostiti kriterijem zdravja, primernega karakterja in

nekaznovanosti. Sicer pa ima vsak vizum specifične pogoje za pridobitev, ki se z leti in glede na potrebe države tudi spreminjajo⁴⁴.

Tabela št. 6.1.2.: Migracijski program: seznam 45 vrst stalnih avstralskih vizumov⁴⁵

Stalni poklicni vizumi (ang. <i>Permanent Skilled Immigration Visas</i>)
1. Neodvisni poklicni vizum (ang. <i>Independent Skilled migration Visas</i>)
2. Državni vizum (ang. <i>State or Territory Nominated Visa</i>)
3. Poklicni vizum za priseljence, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled Migrant - Australia Family Sponsored Visa</i>)
4. Regionalni poklicni vizum za priseljence, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled Migrant – Regional Family Sponsored Visa</i>)
5. Vizum za nadarjene priseljence (ang. <i>Distinguished Talent Visa</i>)
6. Neodvisni poklicni vizum za diplomante (ang. <i>Interdependent Skilled Graduate Visa</i>)
7. Poklicni vizum za diplomante, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled Graduate Student –Australia Family Sponsored Visa</i>)
8. Regionalni poklicni vizum za diplomante, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled Graduate Student – Regional Family Sponsored Migration Visa</i>)
9. Neodvisni poklicni vizum za državljane Nove Zelandije (ang. <i>Independent skilled New Zealand Citizen Migration Visa</i>)
10. Poklicni vizum za državljane Nove Zelandije, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled New Zealand Citizen – Australian Family Sponsored Visa</i>)
11. Regionalni poklicni vizum za državljane Nove Zelandije, ki imajo v Avstraliji družino (ang. <i>Skilled New Zealand Citizen – Designated Area Family Sponsored Visa</i>)
12. Vizum poklicnega ujemanja (ang. <i>Skill Matching Scheme</i>)
13. Vizum avstralskega delodajalca (ang. <i>Australian Employer Nominated Migration Visa</i>)
14. Regionalni vizum avstralskega delodajalca (ang. <i>Regional Employer Sponsored Visa</i>)
15. Vizum delavskega sporazuma (ang. <i>Labour Agreement Migration Visa</i>)
16. Vizum za nekdanje državljane Avstralije (ang. <i>Former Resident</i>)
17. Neodvisni regionalni poklicni vizum (ang. <i>Skilled Independent Regional Visa</i>)
18. Začasni vizum za diplomante (ang. <i>Graduate Skilled Temporary Visa</i>)
Začasni poslovni vizumi (ang. <i>Business Permanent Immigration Visas</i>)
19. Začasni poslovni vizum (ang. <i>Business Owner Visa</i>)
20. Začasni državni poslovni vizum (ang. <i>State or Territory Sponsored Business Owner Visa</i>)
21. Začasni vizum za delavce na vodilnih položajih (ang. <i>Senior Executive Visa</i>)

⁴⁴ Vir: Intervju Tony Lenko, (17.8.2006).

⁴⁵ Vir: Complete list of 72 types of Australian Visas, <http://www.migrationbureau.com/australia/immigration.asp#skilled>, (29.08.2006)

22. Začasni državni vizum za delavce na vodilnih položajih (ang. <i>State or Territory Sponsored Executive Visa</i>)
23. Začasni vizum za vlagatelje (ang. <i>Investor (Provisional) Visa</i>)
24. Državni začasni vizum za vlagatelje (ang. <i>State or Territory (Provisional) Sponsored Investor Visa</i>)
25. Stalni poslovni vizum (ang. <i>Business Owner (Residence) Visa</i>)
26. Državni stalni poslovni vizum (ang. <i>State or territory Sponsored Business Owner (residence) Visa</i>)
27. Stalni vizum za vlagatelje (ang. <i>Investor (Residence) Visa</i>)
28. Stalni državni vizum za vlagatelje (ang. <i>State or Territory Sponsored Investor (Residence) Visa</i>)
29. Vizum za obetavne poslovneže (ang. <i>Business Talent Migration Visa</i>)
30. Vizum za ustanovitelje podjetij v Avstraliji (ang. <i>Established Business in Australia</i>)
31. Regionalni vizum za ustanovitelje podjetij v Avstraliji (ang. <i>Regional Establishment Business in Australia</i>)
Stalni družinski vizumi (ang. <i>Permanent Family Immigration Visas</i>)
32. Vizum za soproga/o (ang. <i>Spouse or De-Facto Spouse Migrant</i>)
33. Vizum za zaročenca/ko (ang. <i>Prospective Marriage Partner – Fiance</i>)
34. Vizum za istospolnega partnerja (ang. <i>Interdependent Partner Migration</i>)
35. Vizum za otroka (ang. <i>Dependent Child</i>)
36. Vizum za posvojenega otroka (ang. <i>Adoption</i>)
37. Vizum za sirote (ang. <i>Orphan Child</i>)
38. Vizum za poslovnega partnerja (ang. <i>Working Age Partner</i>)
39. Vizum za ostarele starše (ang. <i>Aged Parent Migration</i>)
40. Vizum za ostarele sorodnike (ang. <i>Aged Dependent Relative</i>)
41. Vizum za zadnjega družinskega člana (ang. <i>Remaining Relative</i>)
42. Vizum za skrbnika (ang. <i>Carer Migration</i>)
43. Vizum za nekdanje državljanke Avstralije, ki se vračajo (ang. <i>Resident Return Visa</i>)
44. Vizum za starše CA (ang. <i>Contributory Parent –CA</i>)
45. Vizum za starše DG (ang. <i>Contributory Parent – Class DG</i>)

Vir: <http://www.migrationint.com.au/visas.asp> (17.8.2006)

Po zadnjih podatkih je v Avstraliji na voljo 72 vrst vizumov⁴⁶. V tabeli 6.1.2. je predstavljenih le 45 stalnih vizumov (in tistih začasnih vizumov, ki neposredno preidejo v stalne), saj zaradi omejitve naloge in zastavljenega cilja, v celoti izpuščam preostalih 27 vrst začasnih vizumov. Ker pa se avstralska migracijska politika, glede na potrebe gospodarstva in glede na trend priseljevanja, neprestano dopolnjuje in prilagaja razmeram, obstaja možnost, da se je seznam vizumov v času pisanja te naloge že podaljšal.

⁴⁶ Vir: <http://www.migrationint.com.au/visas.asp> (17.5.2006)

A. KATEGORIJE VIZUMOV, KI TEMELJIJO NA STROKOVNEM ZNANJU (ANG. *SKILLS*)⁴⁷

Kategorije vizumov, ki temeljijo na strokovnem znanju, so namenjene kvalificiranim migrantom z določenim znanjem in/ali delovnimi sposobnostmi, s čimer lahko doprinesejo k avstralskemu gospodarstvu. Obstajajo tri vrste kategorij vizumov, ki temeljijo na strokovnosti, in več podkategorij, skupno 18 vrst vizumov. Najbolj razširjena kategorija, je kategorija **neodvisnih poklicnih vizumov** (ang. *independent skilled immigration visas*), ki temeljijo na sistemu zbiranja točk (ang. *the points-test*) oz. na strokovnih sposobnostih kandidata, njegovi izobrazbi in možnostih zaposlitve v Avstraliji. Druga kategorija je **družinsko podprtje migranta** (ang. *family sponsored migrants*). V tem primeru je kandidat izbran na osnovi stroke, starosti, znanja angleškega jezika in družinskih vezi, ki jih ima v Avstraliji. Tretja kategorija, ki ima več podkategorij, so **vizumi, podprti s strani države ali delodajalca** (ang. *skilled australian sponsored visas*), pri katerem kandidata predlaga državno gospodarstvo, vlada ali avstralski delodajalec. Avstralska imigracijska politika namreč podpira ljudi z strokovnimi, tehničnimi in trgovskimi veščinami, tudi če v Avstraliji nimajo družinskih ali drugih vezi⁴⁸.

Minimalni pogoji, ki jih mora posameznik izpolnjevati za pridobitev vizuma na osnovi poklica delovnih izkušenj so⁴⁹:

- starost kandidata pod 45 let,
- strokovno znanje angleškega jezika,
- kandidat mora imeti poklic, ki je na seznamu deficitarnih poklicev v Avstraliji (ang. *Skilled Occupation List - SOL*),
- kandidat mora imeti najmanj 12 ali 24 (odvisno od stroke) mesecev nedavnih delovnih izkušenj/prakse .

⁴⁷ Vir: Australian Immigration Regulations at a Glance. Skilled. <http://www.migrationbureau.com/australia/immigration.asp#skilled>, (12.5.2006)

⁴⁸ Vir: Intervju Tony Lenko, (12.8.2005)

⁴⁹ Vir: Pogovor z Jamesom Barkusom, National Information and Referral Service, Australian Bureau of Statistics, <http://www.abs.gov.au>, (29.8.2006)

Če kandidat izpolnjuje minimalne pogoje na podlagi poklicne kvalifikacije, lahko nadaljuje s testom zbiranja točk (ang. *the point-test*), kjer se točke pridobivajo na podlagi:

- delovnih izkušenj kandidata,
- poklicne kvalifikacije kandidata,
- starosti kandidata,
- kandidatovega znanja angleškega jezika,
- iskanosti/potrebe po kandidatovem poklicu/stroki,
- poklicnih kvalifikacij, starosti, delovnih izkušenj in znanja angleškega jezika kandidatovega partnerja.

Kandidat, ki želi pridobiti vizum iz kategorije **vizumov, podprtih s strani države ali delodajalca** (ang. *skilled australian sponsored visas*), mora prav tako uspešno opraviti točkovni test in zbrati primerno število točk. Dodatne točke prinaša, če je kandidat v preteklosti študiral ali delal na področju svoje stroke v Avstraliji, če v Avstraliji vloži najmanj 100.000 avstralskih dolarjev ali če je kandidat strokovnjak za katerega izmed jezikov glavnih avstralskih trgovskih partnerjev ali etničnih/narodnostnih skupin v Avstraliji. Največ točk potencialnemu kandidatu prinese, če je njegov poklic na listi poklicev, ki so v Avstraliji deficitarni oz. se po njih veliko povprašuje (ang. *Migration Occupations in Demand List – MODL*). Trenutno je takšnih poklicev v Avstraliji 84, za večji del od spodaj naštetih poklicev smo kvalificirani tudi Slovenci.

Tabela št. 6.1.3.: Deficitarni poklici za migrante (ang. Migration Occupations in Demand - MODL)⁵⁰

1. Varuška	30. Naftni inženir	59. Monter
2. Računovodja	31. Fizioterapevt	60. Parketar
3. Anestezist	32. Podiater	61. Tapetnik
4. Kemični inženir	33. Psihiater	62. Plinski inštalater
5. Gradbeni inženir	34. Radiolog	63. Splošni električar
6. Računalničar – specializiran za CISSP	35. Medicinska sestra za duševne bolezni	64. Obrtnik
7. Računalničar – specializiran za C++/C#/C	36. Babica	65. Vodovodar

⁵⁰ Ta modul je veljaven od 20. septembra 2006.

8. Računalničar – specializiran za Java	37. Medicinska sestra	66. Frizer
9. Računalničar – specializiran za J2EE	38. Farmaceutski trgovec	67. Spajalec
10. Računalničar – specializiran za mrežno varnost	39. Specialist splošne medicine	68. Mehanik za dvigala
11. Računalničar – specializiran za Oracle	40. Specialist zdravnik	69. Serviser za klimatske naprave
12. Računalničar – specializiran za PeopleSoft	41. Zobni patolog	70. Kotlar
13. Računalničar – specializiran za SAP	42. Zdravnik za sluh	71. Strojnik
14. Računalničar – specializiran za SIEBEL	43. Kirurg	72. Motorni mehanik
15. Zobozdravnik	44. Geodet	73. Tolkač
16. Zobni tehnik	45. Glavni kuhar	74. Slaščičar
17. Dermatolog	46. Avtomobilski električar	75. Varilec
18. Električar	47. Pek	76. Mehanik za hladilnike
19. Strokovnjak za prvo pomoč	48. Ladijski stavbenik in mehanik	77. Klepar za strehe
20. Splošni zdravnik	49. Zidar	78. Krovce in opekar
21. Farmacevt	50. Mizar	79. Štukater gum
22. Mehanik	51. Tesar	78. Pločevinar
23. Rentgenski tehnik	52. Stavbni mizar	80. Izdelovalec brusov
24. Inženir rudarstva	53. Kuhar	81. Orodjar
25. Porodničar in ginekolog	54. Kopač jarkov	82. Izdelovalec karoserij
26. Poklicni terapevt	55. Električar za električne napeljave	83. Avtoličar
27. Oftalmolog	56. Specializirani električar	84. Pleskar
28. Pediater	57. Elektronik	85. Varilec železa
29. Patolog	58. Tkalec	

Vir: *Migration Occupations in Demand List (MODL)*. <http://www.workpermit.com/australia/>, (26.9.2006)

Poklici iz tabele št. 6.1.3. si ne sledijo po pomembnosti, saj so potrebe po kuharjih (v tabeli na 53. mestu) in po inženirjih rudarstva (v tabeli na 24. mestu) mnogo večje oz. enake kot po računovodjih ali anesteziistih, ki so na samem vrhu lestvice deficitarnih poklicev. Dodatne točke kandidatu prinašajo tudi priznanja, diplome in certifikati kandidatovih poklicnih usposabljanj in izobraževanj. Izjemoma se lahko kandidati, ki nimajo formalne izobrazbe (strokovnjaki IT, vodilni menedžerji, trgovci itd.),

kvalificirajo tudi na podlagi delovnih izkušenj, vendar le, če pokažejo praktično znanje (opravijo teste) znotraj svoje stroke in s tem zadostijo pogojem za poklicno kvalifikacijo. To priča, da Avstralci izredno cenijo delovne izkušnje in predvsem dejansko znanje in sposobnosti ljudi, manj pa so pozorni na formalno izobrazbo⁵¹. Med nekaj mesečnim bivanjem v Avstraliji sem se dodobra prepričala, da se Avstralcem med delovne izkušnje dejansko šteje vsakršno delo, ki ga opravljajo več kot 20 ur tedensko. To pomeni, da med delovne izkušnje štejejo tudi študentsko delo, honorarna in avtorska dela ter prostovoljna dela. Na drugi strani pa v Sloveniji med delovne izkušnje štejemo samo redno zaposlitev, kar je po mojem mnenju pomanjkljivost in ponovno dokaz dobre prakse v Avstraliji.

Dodatne točke kandidatu prinese tudi kvalificirani družinski sponzor/porok v Avstraliji (starš, finančno preskrbljen otrok, brat, sestra, teta ali stric). Kandidat se lahko kvalificira tudi za eno izmed podkategorij vizumov iz kategorije **poklicnih vizumov** (ang. *skilled class visas*). Med njimi je **regionalni poklicni vizum** (ang. *skilled-designated area visa*), ki vključuje kraje zunaj velikih mest oz. v notranjosti Avstralije, kjer se kandidat strinja z nastanitvijo na odročnem oz. manj naseljenem območju, kjer primanjkuje delovne sile ali poklica, za katerega je kandidat kvalificiran. Kandidati, katerih poklic je na seznamu deficitarnih poklicev v določeni državi ali regiji, se lahko kvalificirajo za **neodvisni regionalni državni vizum** (ang. *independent regional state visa*), pri čemer obstaja seznam deficitarnih poklicev po avstralskih državah in območjih. Za tiste kandidate, ki so se sprva pripravljene ustaliti zunaj večjih mest in zunaj naseljenih krajev (stran od obale, v notranjosti Avstralije) je zelo primeren **poklicni neodvisni področni vizum** (ang. *skilled intedependent regional visa*), saj lahko po treh letih pridobijo stalni **neodvisni državni vizum** (ang. *independent state visas*). Na tem mestu izjemoma omenjam enega izmed začasnih vizumov, ker pomeni neposredno možnost za kasnejšo pridobitev stalnega vizuma. To je **začasni neodvisni poklicni regionalni vizum** (ang. *temporary skilled independent regional visa*), ki je dobra možnost za tiste kandidate, ki zberejo nekoliko manj točk (npr. zaradi starosti) in nimajo družinskega sponzorja v Avstraliji. Ta vizum namreč dovoljuje začasno bivanje na območjih, ki so manj naseljena (trenutno vključuje tudi mesto Adelaide in okolico),

⁵¹ Vir: Intervju z Bojanom Bertonclem, Veleposlaništvo Republike Slovenije v Canberry, Avstralija. (15.12.2005)

kasneje pa brez omejitev omogoča pridobitev stalnega vizuma (po preteku določenega časa, npr. dveh do štirih let). Kandidat iz katerekoli države sveta, tudi iz Slovenije, ki se uspe kvalificirati za enega izmed zgoraj naštetih vizumov, lahko zaprosi za dovoljenje za stalno bivanje oz. za pridobitev stalnega vizuma, ki samodejno omogoča redno zaposlitev, brez predhodnih ponudb za delo iz Avstralije⁵².

B. KATEGORIJE VIZUMOV, KI TEMELJIJO NA DRUŽINSKIH VEZEH (ANG. FAMILY)⁵³

Ta kategorija dovoljuje migrantom, da migrirajo v Avstralijo z namenom, da se pridružijo družinskim članom, ki imajo v Avstraliji stalno bivališče, so avstralski državljani ali pa polnoletni Novozelandci. Avstralski ali novozelandski državljani (ali prebivalci Avstralije oz. Nove Zelandije s stalnim vizumom) lahko podprejo oz. jamčijo za kandidate, s katerimi so v naslednjih družinskih vezeh/odnosih:

- Soproj/soproga - kandidat mora biti s partnerjem poročen ali pa v trajnem, *de-facto* razmerju (ang. *common-law*) vsaj 12 mesecev.
- Homoseksualni pari - kandidat mora biti s partnerjem poročen ali pa v trajnem, *de-facto* razmerju (ang. *common-law*) vsaj 12 mesecev ali pa mora kandidat dokazati, da je čustveno in finančno odvisen od drugega partnerja.
- Otrok/posvojenec – za otroka oz. posvojenca štejejo tudi kandidati, starejši od 18 let.
- Starš – avstralski državljan ali stalni prebivalec, ki je v Avstraliji vsaj dve leti, lahko podpre svoje starše za pridobitev stalnega vizuma.
- Posebne družinske kategorije – vključujejo starostnike, sirote in ljudi s posebnimi potrebami ter zadnjega živečega sorodnika.

Pri vsaki izmed naštetih možnosti se zahteva tudi finančna garancija oz. plačilo, ki preprečuje morebitno izkoriščanje avstralske blaginje oz. javnega denarja. Vsak migrant mora plačati znesek 3.500 avstralskih dolarjev, vsaka naslednja oseba, vključena v vizum, ki je starejša od 18 let, pa mora plačati dodatnih 1.500 avstralskih dolarjev.

⁵² Vir: Intervju z Bojanom Bertoničljem, Veleposlaništvo republike Slovenije v Canberri, Avstralija, (16.12.2005)

⁵³ Vir: Applying under the Family Migrants Program. <http://www.migrationint.com.au/permanent.asp#family>, (13.9.2006)

C. KATEGORIJE VIZUMOV, KI TEMELJIJO NA PODJETNIŠTVU (ANG. *BUSINESS*)⁵⁴

S 1. marcem 2003 je v veljavi nov program podjetniških migracij, s katerim Avstralija omogoča stalne vizume uspešnim podjetnikom. S tem se je mnoštvo različnih vizumov še razširilo, posledično pa tudi možnosti za migracijo Slovencev v Avstralijo (v Sloveniji je veliko malih podjetnikov, ki so v Avstraliji zaželeni). Proces pridobitve stalnega vizuma znotraj te kategorije poteka v dveh korakih, in sicer se lahko podjetnik najprej prijavi za začasni vizum, čez štiri leta (v kolikor zadosti vsem zahtevam za podjetniško stroko) pa za stalnega. Znotraj kategorije **strokovno-podjetniških vizumov** (ang. *business skilled visas*) obstaja pet kategorij vizumov in nekaj podkategorij:

1. Vizum za lastnike podjetij (ang. »*business owner visa*«)

Za pridobitev podjetniškega vizuma mora biti kandidat lastnik podjetja z osnovnim kapitalom najmanj 500.000 avstralskih dolarjev, imeti vsaj dve do štirih let v lasti vsaj 200.000 avstralskih dolarjev čistega dobička od posla, z letnim prometom vsaj 500.000 avstralskih dolarjev. Hkrati mora biti kandidat mlajši od 45 let in imeti ustrezno znanje strokovne angleščine. Dodaten pogoj je, da kandidat pripravi poročilo o raziskavi avstralskega podjetništva, v preteklosti pa mora imeti menedžersko prakso in uspešno poslovno kariero. Da se lahko kandidat kvalificira za stalni vizum, mora imeti zadnjih 12 mesecev pred prijavo v lasti vsaj 100.000 avstralskih dolarjev, ustvariti mora promet nad 300.000 avstralskih dolarjev letno in imeti osebne dohodke nad 250.000 avstralskih dolarjev. Nadalje, kot lastnik avstralskega podjetja mora zaposlovati vsaj dva kvalificirana delavca za polni čas, ki nista v sorodu s kandidatom. Če kandidata podpre država oz. gospodarstvo, se lahko kvalificira za **državni poslovni vizum** za podjetnike (ang. *state territory sponsored business owner visa*), kandidat pa mora biti mlajši od 55 let.

2. Vizum za delavce na vodilnih položajih (ang. *senior executives visa*)

Za pridobitev tega vizuma mora kandidat izpolnjevati naslednje pogoje: imeti mora uspešno poslovno kariero, biti zaposlen v eni izmed zgornjih treh vodstvenih ravni uspešnih podjetij, dokazati visok dohodek (nad 5.000

⁵⁴ Vir: Applying under the Business Migrants Program. http://www.migrationint.com.au/business_160.asp

avstralskih dolarjev), mora biti mlajši od 45 let in imeti ustrezno znanje strokovno angleščine. Če kandidata podpre država oz. gospodarstvo, se lahko kvalificira za **državni vizum za delavce na vodilnih položajih** (ang. *state territory sponsored senior executive visa*), kandidat pa mora biti mlajši od 55 let.

3. Vizum za vlagatelje (ang. *investor visa*)

Za imigracijo v Avstralijo na podlagi vizuma za vlagatelje mora imeti kandidat v lasti 2.250.000 avstralskih dolarjev najmanj dve finančni leti po prijavi za vizum. Od tega zneska mora biti kandidat pripravljen investirati 1.500.000 avstralskih dolarjev v avstralsko državno blagajno za obdobje štirih let. Za pridobitev vizuma za vlagatelje mora biti kandidat mlajši od 45 let, imeti strokovno znanje angleščine, v preteklosti mora imeti izkušnje z upravljanjem investicij, biti lastnik podjetja ali ga upravljati. Kandidat, ki ga podpre država oz. avstralsko gospodarstvo, se lahko kvalificira za **državni vizum za vlagatelje** (ang. *state territory sponsored investor visa*), za kar mora biti kandidat mlajši od 55 let.

4. Vizum za menedžerje (ang. *business managers visa*)

Kandidirajo lahko vodilni menedžerji, ki izpolnjujejo pogoje za poslovni vizum in imajo najmanj štiri leta neprekinjene zaposlitve na vodilnih položajih.

5. Vizum za obetavne poslovneže (ang. *business talent visa*)

V to kategorijo se uvrščajo uspešni podjetniki, ki dokažejo nadpovprečen uspeh v poslovanju svojega podjetja z visokimi osebnimi in poslovnimi prihodki ter so mlajši od 55 let⁵⁵.

⁵⁵ Vir: Intervju z Bojanom Betroncljem, Veleposlaništvo Republike Slovenije v Canberri (18.12.2005) in s Tonyem Lenkom, (12.8.2006).

Tabela št. 6.1.4.: Število poslovnih migrantov v Avstraliji po državah leta 2005

40% v Novem Južnem Walesu
17% v Queenslandu
16,5% v Zahodni Avstraliji
14% v Viktoriji
12,5% v ostalih državah in teritorijih

Vir: Applying under the Business Migrants Program,
<http://www.migrationint.com.au/permanent.asp#skilled>, (29.8.2006)

Skoraj polovica vseh migrantov, ki v Avstralijo migrirajo zaradi poslovnih priložnosti, se naseljuje v državi Novi Južni Wales (glej tabelo št. 6.1.4.). To območje se v zadnjih letih storitveno in gospodarsko tudi najhitreje razvija in je sinonim za »betonska naselja« azijskih in evropskih poslovnežev.

Predstavljeno poglavje nazorno prikazuje nekaj najpogostejših avstralskih vizumov. Opisanih je 9 vrst vizumov, ki temeljijo na strokovnem znanju, 5 kategorij družinskih vizumov in 9 vrst poslovnih vizumov. Skupno kar 23 vizumov pa predstavlja le slabo četrtnino vseh avstralskih vizumov, ki so na voljo tujim priseljencem. To priča v prid drugi hipotezi naloge, da avstralski migracijski program dejansko vsebuje veliko različnih vizumov, ki s predstavljenimi pogoji za njihovo pridobitev in možnostmi, ki jih zagotavljajo, omogočajo tudi delo in bivanje v Avstraliji. V tej množici različnih vizumov se migranti lažje znajdejo s pomočjo migracijskih agentov.

6.2 REGISTRIRANI MIGRACIJSKI AGENTI V AVSTRALIJI

Za migracijski postopek iz Slovenije v Avstralijo se lahko kandidati odločijo na dva načina: individualno oz. neposredno prek migracijskega urada oz. veleposlaništva ali posredno prek registriranega migracijskega agenta. Migracijski agenti v Avstraliji morajo biti po zakonu registrirani v Uradu za registracijo migracijskih agentov (ang. *Migration Agents Registration Authority - MARA*)⁵⁶, s čimer se kvalificirajo za izvajanje storitev migracijskega agenta (glej prilogo B in C). To vključuje poznavanje pravil in postopkov migracijskega procesa, natančno poznavanje migracijskega prava in migracijskega kodeksa (ang. *The Migration Agents Code of Conduct*). Migracijski agent

⁵⁶ Vir: <http://www.themara.com.au/>, (30.8.2006)

s svojim znanjem s področja politike migracij in migracijskega prava, kot tudi poznavanja vsakdanjega življenja v ciljni državi, kandidatu izdelava migracijski načrt ter mu pomaga izbrati najboljšo možno pot migriranja v izbrano državo. Med naloge, ki jih izvaja migracijski agent, sodijo tudi svetovanje o izbiri vizuma, urejanje potrebne dokumentacije, izpolnjevanje formularjev in obrazcev ter vodenje kandidata skozi migracijski postopek⁵⁷.

Tabela št. 6.2.1.: Število registriranih migracijskih agentov v Avstraliji po državah oz. ozemljih⁵⁸

Novi Južni Wales	266
Viktorija	142
Zahodna Avstralija	52
Queensland	52
Južna Avstralija	17
Canberra	8
Tasmanija	3
Severni teritorij	2
Skupaj:	542

Vir: The Register of Migration Agents. Migration Agents Registration Authority,
<http://www.themara.com.au>, (30.8.2006)

Za razliko od podatkov, navedenih v tabeli št. 6.2.1., pa registrirani migracijski agent Tony Lenko navaja podatek o več kot 3.000 registriranih migracijskih agentih v Avstraliji. Odstopanje je tolikšno, ker so v številu 542 zajeti le registrirani migracijski agenti v Avstraliji, ki svoje storitve ponujajo izključno preko spleta, medtem, ko je številka 3.000 natančnejša in zajema vse registrirane migracijske agente v Avstraliji.⁵⁹ Samo glede na kompleksno zastopanost ponudbe migracijskih agentov na internetu, zagovarjam višjo številko registriranih agentov v Avstraliji, kot to navaja tudi Tony Lenko, ki je član Avstralskega migracijskega inštituta (glej prilogo B).

⁵⁷ Vir: Intervju Tony Lenko, (18.8.2006)

⁵⁸ Avstralsko federacijo ali uradno ime The Commonwealth of Australia sestavlja 6 držav in 2 ozemlji: Zahodna Avstralija, Viktorija, Tasmanija, Južna Avstralija, Queensland, Novi južni Wales, Severno ozemlje in ozemlje prestolnice Canberre.

⁵⁹ Vir: Intervju Tony Lenko, (18.8.2006)

6.3 AVSTRALSKI IMIGRACIJSKI POSTOPEK SKOZI OČI AVSTRALSKIH SLOVENCEV IN MIGRACIJSKEGA AGENTA

Od časov večjih predvojnih ekonomskih migracij in povojnih ideološko-političnih migracij ni bilo zaznati večjih slovenskih migracijskih gibanj v Avstralijo. Vendar se kljub temu, da Slovenci veljamo za migracijsko leno nacijo, število migracij naših ljudi v Avstralijo iz leta v leto povečuje.

Tabela št. 6.3.1.: Prihodi slovenskih naseljencev v Avstralijo od 1995-96 do 2005-06

Leto	1995-96	1996-97	1997-98	1999-00	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06
Slovenski v številkah	23	33	52	57	61	79	83	93	117	139

Vir: Settlers arrivals 1995-96 to Australia States and Territories, http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/immigration-update/Settler_Arrivals0506.pdf, (2.8.2006)

Kot je moč razbrati iz tabele št. 6.3.1., se število slovenskih migrantov v Avstraliji iz leta v leto zvišuje, kar je po mojem mnenju, med drugim, tudi posledica vse bolj odprtega imigracijskega programa v Avstraliji in številnih vrst vizumov, med katerimi lahko migranti izbirajo. Seveda je razlogov še veliko več (transportne možnosti, globalizacija, vstop Slovenije v EU ipd.), predvsem pa variirajo od kandidata do kandidata. V zadnjih desetih letih se je število slovenskih migrantov v Avstralijo povišalo kar za šestkrat, in sicer s 23 na 139. K temu je gotovo prispeval tudi razvoj telekomunikacij, hitra globalizacija, neuresničene obljube ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, visoka brezposelnost doma itd. Za razliko od podatkov iz tabele št. 6.3.1., ki navaja skupno več kot 700 slovenskih migrantov, pa podatki Urada za migracije v Avstraliji navajajo samo nekaj več kot 200 slovenskih migrantov v Avstralijo. Odstopanja so tolikšna, ker so v podatkih Urada za migracije zajeti le slovenski izseljenci s stalnimi vizumi, medtem ko tabela št. 6.3.1. vsebuje podatke tudi o začasnih vizumih, ki pa so kasneje v velikem številu prešli v stalne. Točnega števila slovenskih migrantov v Avstralijo v zadnjih desetih letih tako ni moč natančno navesti, lahko pa zaključim, da jih je iz Slovenije v Avstralijo migriralo nekje med 200 in 700.

Po besedah Tonyja Lenka, predstavnika migracijskega podjetja Active Solutions and Consulting Group s sedežem v avstralskem mestu Brisbane, v Sloveniji obstaja veliko zanimanje za delo in življenje v tujini, iz leta v leto pa še narašča⁶⁰. *»Največ je mladih, ki končujejo ali so ravno končali študij in bi radi začeli kje na tujem. Toda prednost imajo Slovenci z vsaj nekaj leti delovnih izkušenj, ki se odločijo za poklicni vizum (ang. Skilled Migration Visa). Trenutni trend narekuje, da bo z našim posredovanjem v Avstralijo odšlo še več Slovencev, predvsem vse bolj informirani o možnostih, ki jih dejansko imajo, saj je izbira vizumov izjemno pestra, Avstralija pa ima nasploh odprt migracijski program za vse.«* Lenko pričakuje, da bo Slovenijo samo prihodnje leto (2007) s posredovanjem podjetja Active SC Group zapustilo več kot 120 Slovencev, saj jih z omenjeno agencijo vedno več podpiše pogodbo. *»Lahko jih bo tudi več, ker pogodbo podpiše ena oseba, gre pa lahko petčlanska družina,«* še dodaja Lenko⁶¹.

Migracijski agent potencialne stranke, ki se odločijo za migracijo, najprej oceni. *»Oceno zmožnosti za pridobitev stalnega prebivališča naredimo zastonj,«* je pojasnil Lenko. Zaželeno je, da je kandidat mlajši od 44 let in da nima hudih bolezni - opraviti mora namreč zdravniški pregled. Če je kandidat samski, ima manj možnosti, kot če namerava emigrirati s partnerjem. *»Država, ki vas sprejema, je zainteresirana za to, da niste tipični ekonomski migrant, ki bo zaslužil in se nato vrnil v domovino. Hoče, da se ustalite, da se vaši otroci integrirajo v skupnost,«* je razložil Lenko. Pa še cena storitev je enaka ne glede na to, ali se za izseljenstvo odloči posameznik ali vsa družina. Če govorimo o Avstraliji, znaša cena, ki jo zaračuna podjetje, okrog 5.000 avstralskih dolarjev, to je približno 700.000 tolarjev. Za primerjavo: povprečna avstralska mesečna plača znaša dobrih 3.000 avstralskih dolarjev. V ceno so všteti vse državne takse, nostrifikacija poklica/izobrazbe, vodenje postopka ter pomoč pri urejanju selitve in iskanju zaposlitve v Avstraliji.

Iskanje zaposlitve, kot zatrjuje Lenko, je precej podobno iskanju dela v Sloveniji, le priložnosti in ponudbe je precej več. Po mojem mnenju je ravno to velika pomanjkljivost v Sloveniji, saj je brezposelnost v primerjavi z Avstralijo (manj kot 4,8 odstotka) bistveno višja, delovne izkušnje, ki so pogosto pogoj za pridobitev redne službe, pa so omejene le na redno delo. *»Če obvlada svoj poklic, če zna in želi delati ter*

⁶⁰ Vir: Žaler, Jasna (2005): Kariera izven evropske celine? Revija Moje Delo, št. 11, str. 8-10.

⁶¹ Vir: Intervju Tony Lenko (15.8.2006)

vsaj pogovorno obvlada angleški jezik, se vsak Slovenec lahko kosa s komerkoli s tega sveta,« pojasnjuje Lenko. Tukaj imamo Slovenci ponovno veliko prednost, saj se z angleškim jezikom srečujejo že osnovnošolci, v primerjavi z nekaterimi azijskimi narodi (Kitajci itd.) in tudi evropskimi (Italijani, Francozi itd.) smo Slovenci v znanju angleščine na zadovoljivem mestu. Glede pogovornega jezika je prvi pogoj za pridobitev bivalnega vizuma opravljen poseben izpit IELTS (ang. *International English Language Testing System*), ki ga v Sloveniji lahko opravite le v centru Britanskega sveta (ang. *British Councila*) v Ljubljani za 40.000 tolarjev in je veljaven dve leti. Vendar tudi tukaj obstajajo izjeme. Tri avstralske zvezne države, ki si želijo novih ljudi s točno določenimi znanji (gre predvsem za obrtniške poklice), so za priseljence, ki se odločijo za življenje na njihovem območju, omilile zahtevano stopnjo znanja angleščine in nekatera druga merila. Vendar morajo "izjeme" potem živeti v tej zvezni državi vsaj dve leti. Sam postopek pridobitve stalnega bivališča traja približno leto. Po dveh letih bivanja v Avstraliji lahko kandidat zaprosi za stalno državljanstvo⁶². Za primerjavo, če želi kandidat vložiti vlogo za pridobitev slovenskega državljanstva, mora v Sloveniji neprekinjeno bivati deset let. »Največ izseljencev si najde službo že v prvih treh mescih po prihodu v državo. Pri tem v Sloveniji uveljavljena vrednostna lestvica poklicev v tujini ne drži. Zaposlitev veliko hitreje dobijo frizerji, mehaniki, električarji kot recimo magistri družboslovnih ved.« Slovenci imamo tudi tukaj prednost, po mojem mnenju pa predvsem dobro priložnost, saj je velik del poklicev, ki so v Avstraliji deficitarnih, v Sloveniji dobro zastopanih, predvsem pa nizko plačanih. »Čeprav se potencialni emigranti najpogosteje bojijo ravno tega, da bodo ostali brez zaposlitve, je treba vedeti, da država ni neumna. Če nekomu že dovoli, da začne življenje v njenih mejah, ve, da ta človek ne bo »pohajkoval« naokrog,« pojasnjuje Tony Lenko. »Pri tem se je treba hitro odzvati, saj ponudba ne velja več mesecev. Kajti za delo se lahko prijavi kdorkoli z vsega sveta,« je povedal Lenko.

Tabela št. 6.3.2.: Najbolj iskani poklici po podatkih podjetja *Active Solutions and Consulting Group*

Mizarji
Vodovodarji
Varilci
Kuharji
Frizerji

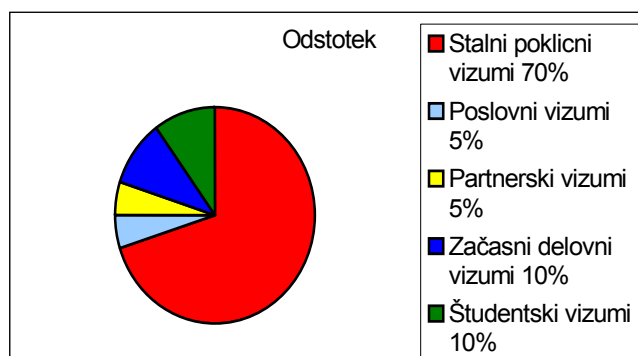
⁶² Vir: Intervju Bojan Bertoncelj, Veleposlaništvo Republike Slovenije v Canbbergy, (19.12.2005)

Zlatarji
Medicinske sestre
Fizioterapevti
Zobozdravstveni tehniki
Veterinarji
Vse vrste inženirjev
Arhitekti
Strojniki
Menedžerji
Računovodje

Vir: Intervju dr. Tony Lenko (3.9.2006)

Zanimivo je, da so med najbolj iskanimi poklici, navedenimi v tabeli št. 6.3.2., poklici nižje stopnje oz. poklici, ki zahtevajo srednješolsko ali nižjo izobrazbo. Prednjačijo predvsem poklici, ki pri nas niso najvišje cenjeni, medtem ko so v Avstraliji iskani in temu primerno tudi plačani. Najbolj se iščejo mizarji, vodovodarji, varilci, inženirji in kuharji, teh pa je v Sloveniji mnogo⁶³.

Graf št. 6.3.1.: Razmerje med stalnimi vizumi, za katere so se v zadnjih letih kvalificirali slovenski migranti v Avstraliji

Vir: Intervju dr. Tony Lenko (3.9.2006)

Slovenski migranti, ki so v Avstralijo v zadnjih letih migrirali s pomočjo registriranega migracijskega agenta Tonyja Lenka, so se v največji meri kvalificirali za enega izmed avstralskih vizumov na podlagi svojega poklica in delovnih izkušenj, kaže graf št. 6.3.1.

⁶³ Spletna stran Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (na <http://www.sogov.si/mdds/>) (7.5.2006)

Teh je bilo kar 70 odstotkov, čemur lahko prištejemo še deset odstotkov začasnih delovnih vizumov, ki so po podatkih Tonyja Lenka večinoma prešli v stalne. Glede na stroge kriterije za pridobitev poslovnih vizumov, je tovrstnih migracij samo pet odstotkov, zaradi majhnega števila Slovencev v Avstraliji nasploh pa je malo možnosti tudi za migracijo na podlagi družinskih vezi.

Sodobni slovenski emigranti imajo drugačne razloge, zaradi katerih zapuščajo domovino, kot drugi izseljenci po svetu. *»Odsotnost multikulturalnosti in zavist, slabe plače in pomanjkanje priložnosti za karierno rast, nasploh nizka življenjska raven in možnost življenja v toplejših krajih - to so stvari, zaradi katerih so nekateri Slovenci pripravljene zapustiti rodno grudo.«*⁶⁴ Razlogi za odhod v Avstralijo pa so pogosto tudi osebni. Slovenec, ki je v Avstraliji že več let, še dodaja: *»Multikultura je opazna povsod. Mnogi državni uradi imajo tolmače, tudi trgovine, posebno gostišča v počitniških krajih imajo zaposlene strežnike, ki govorijo več tujih jezikov. Razen tega so slovenska društva, verski centri in podjetja, kjer je možno dobiti informacije, ki so v prvih mesecih v tujini tako zaželeni. Nasploh je Avstralija pravi kulturni lonec. Nikakor pa si ne smeš misliti, da se bo ta dežela morala ustrojiti po tvojih željah. Ti se moraš prilagoditi tukajšnjemu načinu življenja, če hočeš biti srečen in uspešen. Z dobro voljo za delo, z iskrenim namenom za lepo prihodnost in vedno vztrajno gorečnostjo ter trdnim optimizmom v srcu, vsaka želja se ti bo izpolnila, vsak sen se ti bo uresničil. Jaz sem svojega uresničil, s pridobitvijo družinskega vizuma za soproga, s tem sem dobil tudi možnosti za delo in bivanje v Avstraliji. Tukaj ni enako kot v Sloveniji, tukaj služba najde tebe, ne ti njo.«*

Uspešna slovenska podjetniška družina, s katero sem s pogovarjala, je odšla v Avstralijo zaradi birokratskih omejitev, ki jih doživlja pri svojem poslu v Sloveniji. *»Tako smo dobili podjetniški vizum in skupaj z ženo ter dvema otrokoma zdaj ne moremo prehvaliti te pametne odločitve. Z vizumov smo takoj dobili delo in možnosti za bivanje v Avstraliji so se na široko odprle. Najboljši način za migracijo v Avstralijo je vzpostavitev kontakta z migracijskim agentom, ki je nam uredil vse od a do ž. V Avstraliji enostavno čutiš multikulturalnost, postopek za pridobitev vizuma je enak tako za Afganistanca kot za Rusa. S tem ko ti pripade določen vizum, ti je avtomatsko zagotovljeno tudi bivanje v*

⁶⁴ Vir: Izjava Slovenke, ki je v Avstralijo migrirala na podlagi poklicnega vizuma, in sicer kot frizerka, njen partner pa kot poklicni varilec.

Avstraliji in delovno mesto. Žal mi je, da se Slovenci držijo domovine kot pijanec plota, prepričan pa sem, da jih bo po informativnih dnevih o možnostih za migracijo v Avstralijo kmalu in vse več pobegnilo sem, na lepše.» Druga podjetniška družina, ki je migrirala preko podjetniškega vizuma, se je odločila za polovično življenje – pozimi bodo poslovali v Avstraliji, poleti pa se vračali v Slovenijo. Še ena Slovenka, 28-letna medicinska sestra, je ob delu diplomirala iz kulturologije in dobila poklicni vizum. Na začetku namerava opravljati delo medicinske sestre: *»Toda v Avstraliji je toliko zaposlitvenih možnosti, da se bo zagotovo tudi zame našlo mesto. Najprej grem za pet let, potem pa bomo videli. Človek ostane tam, kjer uživa in kjer ima možnosti za delo in bivanje. To pa je vsekakor v Avstraliji. Imam avstralski poklicni vizum in s tem dovoljenje za delo in bivanje.»* Sicer ji je tudi v Sloveniji lepo, vendar ima veliko željo po spremembi. *»V Sloveniji v poklicu prideš do neke točke, nakar se ustavi. Nimaš možnosti napredovanja, dodatnega izobraževanja itd. Moti me tudi nestrpnost, ki narašča. Poleg tega pogrešam sonce! Čeprav se sliši banalno, ampak tudi klimo bi rada zamenjala. Ljudje, ki živijo ob morju, so že zaradi turizma bolj odprti, predvsem pa mi je všeč velik lonec z ljudmi iz vseh koncev sveta. Potrdili so mi že vizum in s tem vem, da lahko delam in živim v Avstraliji.»* Doma so njeno odločitev za odhod dobro sprejeli, saj že od nekdaj vedo, da si želi v tujino. *»Slovenci smo hudi ziheraši. Samo da imamo hišo in stalno zaposlitev. In če hiša zgori, tovarno zaprejo?«*

Drugi, ki sem ga zajela v nalogi, razmišlja: *»Šele ko sem bil v Avstraliji, sem ugotovil, kaj hočem v življenju,«* je navdušeno razlagal poklicni kuhar, ki je zlahka pridobil neodvisni poklicni vizum. *»Pri nas je vse bolj moreče. Ko sem prišel nazaj, sem bil zgrožen nad tem, kako hitimo, kako smo si nevoščljivi, kako so Slovenci ozkogledi, rivalski...«* Avstralijo neizmerno pogreša, stisne ga že ob vonju stvari, ki jih je tam uporabljal. V spomin so se mu zasidrale same dobre stvari, ker slabih izkušenj ni imel. *»Kolesariš, zmanjka ti vode. Pokažeš mimo vozečim prazno plastenko, pa ti poleg vode dajo še kaj. V Sloveniji pa te bodo samo preklinjali. V teh letih, odkar smo se osamosvojili, prav nič ni šlo na bolje, samo na slabše gre. Možnosti za pridobitev stalnega poklicnega vizuma so bile zame široko odprte in migracijski postopek je tekel gladko. Delo sem hitro dobil, stanovanje še prej. Prepričan sem, da vsak Slovenec, ki želi živeti v Avstraliji, najde sebi primeren vizum, toliko jih je na voljo. Država pa je 100-odсотno multikulturalno naravnana, kar se odraža tudi v migracijski politiki.»*

Pravi, da ga v Sloveniji ne more zadržati nič več. Odločno je zatrdil: »*Moji otroci ne bodo živeli tukaj!*«

Izjave Slovencev, ki so pridobili enega izmed avstralskih vizumov, ponovno pričajo v prid hipotezi, da Avstralija s svojo multikulturalno imigracijsko politiko, migrantom ne glede na narodnost, zagotavlja možnosti za delo in bivanje v Avstraliji. Vsi vprašani (kar se ujema tudi z avstralskim migracijskim programom) so namreč enotnega mnenja, da so z avstralskim vizumom pridobili tudi dovoljenje in s tem možnosti za delo in bivanje v Avstraliji. Nadalje je iz zgornjih izjav moč razbrati, da je politika multikulturalizma v Avstraliji prisotna tudi po mnenju Slovencev, ki so se že ali pa se še bodo preselili na peti kontinent. Večina vprašanih tudi meni, da je med številnimi vizumi in različnimi pogoji za njihovo pridobitev v veliko pomoč migracijski agent, ki s svetovanjem in vodenjem skozi preselitveni postopek Slovincem hitreje pridobi enega izmed številnih vizumov, ki omogočajo tudi delo in bivanje v Avstraliji.

Tabela št. 6.3.3.: Najpogostejši razlogi, zaradi katerih Slovenci odhajajo v Avstralijo

-Nočem delati cele dneve za majhno plačo in poleg tega živeti v okolju, ki mi ni všeč.
- Slovenija mi ponuja premajhne ali zelo slabe možnosti za napredovanje v karieri. Zato si želim živeti in kariero nadaljevati v okolju, ki spodbuja delavnost in ceni ustvarjalnost, učinkovitost in uspešnost.
- Želim živeti v državi, kjer odobravajo kulturne in narodnostne razlike - multikulturalizem.
-Hočem živeti in delati tam, kjer uživam v naravnem oz. čistem okolju in uživati ugodno klimo.
-V Sloveniji mi niso všeč medčloveški odnosi, zavist, vsi se med sabo poznajo itd.

Vir: Intervju dr. Tony Lenko, (3.9.2006) in osebni arhiv izjav avstralskih Slovencev v Avstraliji in v Sloveniji 2005/2006

V tabeli št. 6.3.3., sem zbrala najpogostejše vzroke za selitev Slovencev v Avstralijo, kakor jih navaja Tony Lenko in kot so jih navedli avstralski Slovenci, zajeti v raziskavo. Analiza avstralske migracijske politike, predvsem pa analiza zgoraj navedenih izjav

avstralskih Slovencev, se v veliki meri ujema z razlogi, zaradi katerih Slovenci najpogosteje odhajajo v Avstralijo (glej tabelo št. 6.3.3.). Najpogostejši razlog za selitev je namreč ekonomski (večja plača, zaposlitvene možnosti, karierno napredovanje itd.), zato posledično sklepam, da je med Slovenci, ki so v preteklih letih migrirali v Avstralijo, največ takšnih, ki so pridobili enega izmed poklicnih vizumov.

6.4 MIGRACIJE V PRIHODNJE

Glede na opisane teorije in dosedanje študije, predvsem pa na ugotovitve, ki sem jih zbrala v tej nalogi, se mi pojavlja vprašanje, ali je mogoče predvideti potek migracij na relaciji Slovenija–Avstralija tudi v prihodnje? Osebnostno menim, da v sami imigracijski politiki Avstralije, ne bo velikih sprememb, le število novih priseljencev se bo še povečevalo. Prav zaradi potreb svojega gospodarstva, bo Avstralija tudi v prihodnje potrebovala močan dotok delovne sile. Glede na to, da v Avstraliji danes kronično primanjkuje nekaterih poklicev, pa predvidevam, da bo vlada prisiljena sprejeti nekatere nove ukrepe. Predvsem, milejše. Rešitev vidim v zmanjšanju zakonske omejitve za delo popotnikov, s prilagoditvijo zdaj strogih omejitev (»papirnate meje«) za delo tujcev. Vendar, ali bo to dovolj na dolgi rok ?

Nadalje menim, da se je interes za selitev iz Slovenije v Avstralijo v zadnjem času precej stabiliziral, ponoven porast selitev pa pričakujem v letu 2007, po uvedbi evra v Sloveniji. Po mnenju nekaterih analitikov, se bodo namreč cene v primerjavi s plačami dvignile, s tem pa se bo življenjski standard v Sloveniji nekoliko znižal. S tem bi tudi selitev v tujino lahko znova postala bolj privlačna. Razlogi, zaradi katerih se bo v prihodnosti število slovenskih priseljencev v Avstraliji zviševalo, bodo tudi agresivni propagandni koraki migracijskih agentov, promocija Avstralije s strani avstralske države in vse milejši pogoji za vstop v Avstralijo, zaradi kroničnega pomanjkanja delovne sile v hitro rastočem gospodarstvu.

Potem ko sem predstavila svoje videnje migracijskih trendov Slovencev v Avstralijo v prihodnje, pa Stephen Castles in Mark J. Miller (1993: 8) predvidevata, da bi bile v naslednjih dvajsetih letih možne naslednje smernice svetovnih migracij:

-Globalizacija migracij

Vse več držav se bo soočalo z imigracijskimi tokovi oz. imigranti. Države odhoda bodo različne, zato bodo v državah prihoda imigranti različnih ekonomskih, socialnih in družbenih okolij.

-Pospeševanje migracij

Migracije se številčno večajo v vseh regijah. Ta kvantitativna rast pa pospešuje nujnost in težavnost oblikovanja vladnih politik, ki se bodo morale vse kompleksneje posvečati tej problematiki.

-Diferenciacija migracij

V večini držav ni le ena vrsta imigrantov, kot na primer delovni migranti, begunci ali tujci z začasnim bivališčem. Značilno je, da se ena vrsta migracij nadaljuje z drugimi vrstami, ne glede na prizadevanja vlad, da bi migracije nadzorovale oz. vsaj kontrolirale. Diferenciacija tako pomeni eno glavnih ovir pri snovanju ukrepov mednarodnih in nacionalnih politik.

-Feminizacija migracij

Ženske imajo pomembno vlogo pri vseh tipih migracij. V preteklosti so predstavljali večino delovnih imigrantov in beguncev moški, ženske so bile v večjem številu prisotne pri migracijah družinskega združevanja. Od leta 1960 dalje so ženske v večjem številu zastopane tudi pri delovnih migracijah, v naslednjih letih pa se bo ta trend še povečeval. Feminizacija migracij odpira novo temo, ki se je morajo zavedati še posebej snovalci politik ali tisti, ki migracije preučujejo.

7. SKLEP

Selitve populacij niso nov pojav, saj so bile vedno del človeškega preživetja. Hiter razvoj informacijske tehnologije in padec komunizma ter s tem konec politične delitve sveta je prinesel pojav globalizacije in tesnejšo povezanost Zemljanov. Konec hladne vojne je povzročil izrazitejšo delitev na razviti in nerazviti svet, kjer na eni strani rasteta nataliteta in revščina, na drugi strani pa rodnost ne sledi razvoju. Želja po blaginji žene migrante v razvitejši svet, medtem ko se razvitejši želijo zaščititi pred vplivi imigrantov, v želji, da jih ne prikrajšajo za blaginjo. Ob hitri globalizaciji migracij se je tako pokazala nujnost uravnavanja migracij tudi politično. Sodobne migracije postajajo zaradi vseh odvijajočih se sprememb vse bolj množične ter tako postavljajo pred celotno mednarodno skupnost enega izmed najresnejših in kompleksnejših izzivov, s katerimi se bo svet soočal tudi v prihodnje.

Obstajajo države, ki so na samem vrhu ciljnih držav mednarodnih migrantov in ena takšnih držav je že nekaj let Avstralija. Večje selitve naših rojakov na peti kontinent beležimo šele po 2. svetovni vojni s političnimi emigracijami, vendar pa ima malokateri evropski narod, glede na številčnost, po svetu razseljenih toliko ljudi kot ravno slovenski. V različnih virih prevladujejo približne ocene, da zunaj geopolitičnih meja Slovenije živi približno četrtnina celotnega slovenskega naroda, od tega v Avstraliji okoli 25.000.

Vzroki za selitev Slovencev iz domovine variirajo od posameznika do posameznika, naloga pa priča o pretežno ekonomskih vzrokih in o želji po višjem življenjskem standardu (boljše zaposlitvene možnosti, večja fleksibilnost pri iskanju in zamenjavi delovnega mesta, ugodni krediti z ugodnimi pogoji za njihovo pridobitev, nižja obvezna zdravstvena zavarovanja, višja socialna varnost, mnoštvo poslovnih in vlagateljskih priložnosti, hitro rastoča ekonomija, zanemarljiv strošek ogrevanja itd.). Vse bolj pa se med razloge za selitev Slovencev v Avstralijo uvršča tudi želja po življenju v državi z neokrnjeno naravo, z ugodnim podnebjem in želja po spremembi življenjskega sloga v multikulturni družbi.

Po pregledu avstralske migracijske politike ugotavljam, da država z multikulturno politiko uvaja različne selektivne in fleksibilne migracijske programe, ki naj bi čim bolj

sledili potrebam domačega gospodarstva in trga dela. Avstralskemu izobraževalnemu sistemu namreč ne uspeva »proizvesti« dovolj domačih kadrov, ki bi zapolnili novo ustvarjena delovna mesta v hitro rastočih sektorjih, kot so IT, medicina, biotehnologija itd., zato prihaja do neskladij med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili. Avstralija je zato z množtvom vizumov razširila migracijske programe in danes vabi kvalificirane poklicne migrante ne glede na njihovo nacionalnost, da zapolnijo primanjkljaj.

Na začetku naloge sem si zadala za cilj ugotoviti »najboljšo« migracijsko prakso za tiste Slovence, ki bodo v Avstralijo migrirali v prihodnje. Po pregledu različnih vizumov in pogojev za njihovo pridobitev se je namreč izkazalo, da teorija v veliki meri drži, saj je večina vprašanih Slovencev za »najkrajšo« pot iz Slovenije do Avstralije navedla poklicni vizum in pomoč migracijskega agenta pri postopku migracije. Med več kot 70. vrstami različnih vizumov namreč z več kot 50. odstotki prednjači poklicna migracija, kar je ponovno odraz avstralske imigracijske politike, ki vzpodbuja priseljevanje kvalificiranih delavcev in migrantov s poklici, ki so v Avstraliji deficitarni. S pridobitvijo enega izmed vizumov pa je migrantom formalno dovoljeno tudi delo in bivanje v Avstraliji. V preteklem letu je kar 44 odstotkov vseh avstralskih priseljencev pridobilo enega izmed 18. neodvisnih poklicnih vizumov, med Slovenci pa se večina še vedno odloča za pomoč migracijskih agentov, saj imajo z njimi dobre izkušnje, postopek »papirnate birokracije« pa je nekoliko skrajšan. Sledi družinska migracija, saj so družinske vezi pomembna komponenta multikulturne politike.

Argumenti in navedena dejstva v nalogi zagovarjajo drugi del prve hipoteze, *da imigracijska politika Avstralije migrantom ne glede na narodnost zagotavlja možnosti za delo in bivanje v Avstraliji*. Hipoteza se je izkazala za resnično, kar lahko argumentiram z dejstvom, da niti eden izmed zgoraj naštetih pogojev za pridobitev vizuma ne omenja kandidatove nacionalnosti. Pogoji za delo in bivanje v Avstraliji so torej enaki za vse migrante, ki so pridobili vizum, ne glede na njihovo narodnost. S pridobitvijo vizuma vsak migrant pridobi tudi formalno dovoljenje za delo in bivanje v Avstraliji.

Predstavitev številnih vizumov zagovarja tudi drugo zastavljeno hipotezo v tej nalogi, in sicer *da se migrantom možnosti za delo in bivanje v Avstraliji ne glede na njihovo*

narodnost zvišujejo s povečevanjem števila različnih vizumov, ki jih ponuja avstralski imigracijski program. Argument za pravkar omenjeno je v »matematičnem« pristopu k razumevanju zastavljene hipoteze. Izkazalo se je, da je s pridobitvijo enega izmed vizumov migrantu brezpogojno omogočeno tudi delo in bivanje v Avstraliji. Tako se z zviševanjem števila vizumov, med katerimi lahko migrant izbira, posledično množijo tudi formalne možnosti za delo in bivanje na petem kontinentu. Vsak nov vizum migrantu namreč neposredno zagotavlja nove možnosti za delo in bivanje v Avstraliji. V nalogi predstavljeni minimalni pogoji, ki jih mora posameznik izpolnjevati za pridobitev avstralskega vizuma, pričajo v prid tudi prvi polovici prve hipoteze, *da Avstralija dejansko sprejema migrante vseh narodnosti, če le izpolnjujejo minimalne pogoje.* V nalogi zastavljene hipotezi lahko potrdim, saj multikulturalna imigracijska politika z odprtim migracijskim programom dejansko zagotavlja možnosti za delo in bivanje v Avstraliji vsem priseljencem ne glede na narodnost.

V času, ko svet dojemamo kot eno globalno vas, bi morale migracije potekati zelo mirno in enostavno. Pa vendar se mi zdi, da vsak dan nastajajo nove meje. Prav v kontekstu globalizacije – procesa, kjer prosto potovanje v praksi očitno velja le za ideje in kapital, ne pa nujno tudi za ljudi – lahko nazorno pokažemo ambivalentnost sodobnih meja: na eni strani gre za razširjanje prostorov, brisanje razdalj in meja med nacionalnimi prostori, na drugi strani pa za hkratno uvajanje novega tipa še trših meja – papirnatih. Če strnem ugotovitve naloge, menim, da zidovi z odprtjem migracijskih programov v Avstraliji v resnici niso izginili, spremenila se je le njihova struktura. Fizične meje so zamenjale finančne, elektronske in papirnate meje (dovoljenja, stroški dokumentacije itd.). Vzorec vprašanih v tej nalogi po mojem mnenju ni bil dovolj velik, da bi lahko z gotovostjo potrdila, da je pot do enega izmed vizumov mogoča oz. enostavna. Res se strinjam z ugotovitvijo te naloge, da je s pridobitvijo enega izmed avstralskih vizumov formalno omogočeno tudi delo in bivanje v Avstraliji, vendar se mi odpira vprašanje, kako enostavno je sploh dobiti katerega izmed vizumov?

Zavedam se, da življenje pri nas ni rožnato, vendar tudi ni črno. Ne glede na vrsto meja, najsi bodo fizične ali papirnate, se lahko vsak Slovenec preizkusi na tujem, če je iznajdljiv in vztrajen, mu bo zelo verjetno tudi uspelo ustvariti boljše življenje. Poudariti želim, da je vsaj odločitev in prvi korak v naših rokah, medtem ko milijone ljudi nima niti osnovnih možnosti (osnovne izobrazbe, pismenosti, denarja za transport,

informiranosti itd.), da bi okusili svoj kanček sreče. Slovenci pa imamo odskočno desko, da si zunaj nacionalnih meja ustvarimo dostojno življenje. Če že sebi ne, pa zagotovo svojim potomcem. Prav zato čutim, da je na zdomstvo treba gledati pozitivno, ga sprejeti, če hočemo izkoristiti koristnost drugačnosti za boljše življenje in ustvariti, kar na domači zemlji ni mogoče ali pa je težje uresničljivo. Geografska premestitev zame ne pomeni premika v neznano nejasnost, temveč le premestitev slovenskih korenin na nove osnove, iz katerih lahko rasejo slovenski potomci še tisočletja.

8. LITERATURA

KNJIGE IN ČLANKI:

- Arango, Joaquin (2000): Explaining Migration: A Critical View. *International Social Science Journal* 52 (165), 283-296.
- Birsa, Irena (1994): *Slovenians in Australia. Pascoe Vale South. Bundoora* (Victoria), Graduate School of Education, La Trobe University, Melbourne.
- Castels, S. in Mileler, M.J. (1993): *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London. The Macmillian Press Ltd.
- Castles Steven, Miller M.J.(1998): *The Age of Migration*. Mac-Millan, London.
- Čebulj-Sajko, Breda (1992): *Med srečo in Svobodo. Avstralski Slovenci o sebi*. V samozaložbi, Ljubljana.
- Čebulj-Sajko, Breda (2000): *Razpotja izseljencev. Razdvojena identiteta avstralskih Slovencev*. Založba ZRC, Ljubljana.
- Dolar, K. in Knop, S. (ur.), (1994): *Leksikon Cankarjeve založbe*. Ljubljana, ČGP Delo.
- Ferfila, Bogomil (1997): *Sodobni svet*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 296-309.
- Ferfila, Bogomil (2003): *Družboslovni preseki Avstralazije in Indonezije*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Ferfila, Bogomil (2004): *Avstralija, Nova Zelandija in Indonezija*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Hollifield, James F. (2000): *The politics of international migration*. V Brettel, Hollifield (2000): *Migration theory – Talkong across disciplines*. Routledge.
- International Organisation for Migration (2000): *World Migration Report 2000*. Genova:IOM.
- Jackson, John Archer (1986): *Migration*. Longman. Zbirka Aspects of Modern Sociology. London, New York.
- Jazbec, Franci (2003): *Upravljanje imigracij v Evropi in ZDA – rekonceptualizacija oziroma izzivi sodobne države*. Magistrsko delo, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Jones, F. L., (1996): National identity and social values. *People and Place*, 4 (4).

- Jones, F. L., (1997): Ethnic diversity and national identity. *Australian and New Zealand Journal of Sociology*, 33 (3).
- Jones, H., (1998): The Asianisation of Australian's immigration programme; diversity, preference and citizenship, *Australian Studies*, 13, Sydney.
- Katunarić, Vjeran (1993): Interkulturalizem. *Teorija in praksa*, št. 1-2, str.15.
- Katunarić, Vjeran (1993): Ohranjanje pluralne družbe v kulturnem pomenu. *Teorija in praksa*, št. 7-8, str. 667-670.
- Klinar, Peter (1976): *Mednarodne migracije. Sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Založba Obzorja.
- Klinar, Peter (1996): *Mednarodne migracije*. Založba obzorja Maribor, Maribor.
- Končar, Polonca (1993). *Mednarodno delovno pravo*. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
- Lukšič-Hacin, Marina (1995): *Ko tujina postane dom*. ZPS, Ljubljana.
- Lukšič-Hacin, Marina (1999): *Multikulturalizem in migracije*. Založba ZRC, Ljubljana.
- Lukšič-Hacin, Marina (2002): Multikulturalizem, mednarodne migracije in podedovane skupinske identifikacije: etičnost, rasa, spol. *Dve domovini*, Inštitut za slovensko izseljenstvo, št. 15, str. 33-50.
- Malačič, Janez (2003): *Demografija: teorija, analiza, metode in modeli*. Ekonomska fakulteta Ljubljana.
- Medved, Felicita (1998). Izhodišča za oblikovanje politike priseljevanja republike Slovenije. *Poročevalec DZ*, št 38 (11.junij 1998), str. 9- 77.
- Mikola, Maša (2004): *Živeti med kulturami. Od avstralskih Slovencev do slovenskih Avstralcev*. Inštitut za slovensko izseljenstvo, ZRC SAZU, Ljubljana.
- Panič, Aleksandra (2004). *Beg možganov in njegove posledice za sistem znanosti*. Diplomsko naloga, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Peternel, Miroslav (2003): *Zunanje migracije Slovenije in Slovenci v izseljenstvu*. Magistrsko delo, Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Skrbiš, Zlatko (1999): *Long-distance Nationalism: Diapsoras, homelands and Identities*. Ashage, Aldershot.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*, Ljubljana: DZS, 2005.
- Verbinc, France (1976). *Slovar tujk*. Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Vesenjak, Ksenija (2003): *Slovenci na avstralski Tasmaniji*. Diplomsko naloga, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

Žaler, Jasna (2005): Kariera izven evropske celine? *Revija Moje Delo*, št. 11, str. 8-10.

Žigon, Zvone (1993): *Problem dvojne identitete slovenskih izseljencev*. Diplomaska naloga, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

Walmsley, D.J. in Sorensen, A.D. (1993): *Contemporary Australia. Explorations in Economy, Society and Geography*. Longman Cheshire Pty. Limited, Melbourne.

MEDMREŽJE:

About IOM, dostopno na:

<http://www.iom.int/jahia/page254.html>, (8.6.2006)

ABC 2001 Census of Population and Housing, dostopno na:

<http://www.abs.gov.au>, (7.4.2006)

Active migration Group. Solutions and Consulting, dostopno na:

<http://www.activemigration.com/austwhy.html>, (15.8.2006)

Anan, Kofi. Govor v Evropskem parlamentu ob prejemu Saharove nagrade,

dostopno na: <http://eurpa-eu-un.org/article.asp?id=3178>, (12.6.2005)

Applying under the Family Migrants Program, dostopno na:

<http://www.migrationint.com.au/permanent.asp#family>, (13.9.2006)

Applying under the Business Migrants Program, dostopno na:

http://www.migrationint.com.au/business_160.asp, (14.9.2006)

Australian Immigration Regulations at a Glance. Skilled, dostopno na:

<http://www.migrationbureau.com/australia/immigration.asp#skilled>, (12.5.2006)

Complete list of 72 types of Australian Visas, dostopno na:

<http://www.migrationbureau.com/australia/immigration.asp#skilled>,
(29.08.2006)

Department of Immigration and Multicultural Affairs, dostopno na:

www.immi.gov.au, (15.5.2006)

Migration Regulations 1994. Immigration to Australia, dostopno na:

http://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_Australia, (21.5.2006)

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, dostopno na:

<http://www.sogov.si/mddsz/>, (7.5.2006)

Multicultural Australia; United in Diversity, dostopno na:

<http://www.immi.gov.au/multicultural/>, (13.7.2006)

Multiculturalism, dostopno na:

<http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/issues97/macpape2.htm>, (21.9.2006).

Multicultural Australia: United in Diversity, dostopno na:

<http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/agenda/index.htm>, (18.4.2006)

Settlers arrivals 1995-96 to Australia States and Territories, dostopno na:

http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/immigration-update/Settler_Arrivals0506.pdf, (2.8.2006)

Slovenia-born Community, dostopno na:

<http://www.immi.gov.au/media/publications/statistics/comm-summ/pdf/slovenia.pdf>, (9.9.2006)

Slovenians, dostopno na:

<http://www.themara.com.au/>, (30.8.2006)

Statistics about Slovenians, dostopno na:

<http://www.migrationbureau.com/>, (23.8.2006)

"Tam spodaj" nima kdo voditi ogledov - Vlada že začela ukrepati. Sydney - RTV SLO/

Reuter, dostopno na:

http://www.rtv slo.si/tureaventure/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=1&c_id=850, (19.10.2006)

US Census Bureau, IDB - Rank Countries by Population, dostopno na:

<http://www.census.gov/ipc/www/idbrank.html>, (15.9.2006)

V "deželi tam spodaj" med 25.000 in 30.000 rojakov - Popotnik, RTV SLO, dostopno

na: http://www.rtv slo.si/tureaventure/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=14&c_id=669, (5.8.2006)

Wikipedija, dostopno na:

<http://www.answers.com/visa>, (13.10.2006)

OSTALI VIRI:

Izjave avstralskih Slovencev. Osebni arhiv izjav iz Avstralije in Slovenije, (2005/2006).

Pogovor z Bojanom Bertoncljem, Veleposlaništvo RS v Canberry, (december 2005 in januar 2005)

Pogovor z Olgo Lah, Zgodovinski arhivi slovenskih Avstralcev v Melbournu, (13.1.2005)

Pogovor z James Barkusom, National Information and Referral Service, Australian <http://www.abs.gov.au>, (september 2006)

Pogovor z Michael Hugom, Migrant Statistics Unit, Australian Bureau of Statistics, (september 2006)

Pogovor z Mašo Mikolo, Inštitut za slovenske izseljence, Ljubljana (april 2005 in september 2006).

Intervju z Tonijem Lenkom, Active migration, Solutions and Colsalting. Gold Coast. Australia (november 2005, avgust in september 2006).

Razgovor z državnim sekretarjem Francem Pukšičem. Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Informacije o slovenski skupnosti v ZDA, Kanadi in Argentini. (17.7.2005).

9. PRILOGE

A) Fotografije iz Avstralije – v stiku z avstralskimi Slovenci, osebni arhiv fotografij iz Avstralije, 2004/2005

*50. obletnica največjega slovenskega kluba v Elthamu, Melbourne.
Predaja Aljaževega stolpa.*

vir: osebni arhiv

Božič z avstralskimi Slovenci.

vir: osebni arhiv

Avstralska Slovenka Olga Lah in jaz v slovenskem arhivu v Sydneyu s slovensko revijo Avstralski Slovenec.

vir: osebni arhiv

Država Queensland, kamor se v zadnjih letih naseljuje največ Slovencev.

vir: osebni arhiv

*Govor g. Bojana Bertonclja iz
Veleposlaništva RS v Canberri.
Nagovarja k selitvi Slovencev v
Avstralijo in k ohranjanju slovenske
narodne identitete.*

vir: osebni arhiv

Ljubljanski grb v Melbournu.

vir: osebni arhiv

Migracijski muzej v Melbournu.

vir: osebni arhiv

Pater Ciril Božič in jaz.

vir: osebni arhiv

Slovenska cerkev, Kew.

vir: osebni arhiv

*Slovenski izseljenci v narodnih nošah,
50. obletnica slovenskega kluba Eltham,
Melbourne.*

vir: osebni arhiv

B) Primer certifikata za članstva v Avstralskem inštitutu za migracije

MIA
MIGRATION INSTITUTE
— OF AUSTRALIA —
ACN 003 409 390

MEMBERSHIP CERTIFICATE
2006 - 2007

THIS IS TO CERTIFY THAT

Tony Lenko

HAS MET ALL OF THE REQUIREMENTS FOR MEMBERSHIP AS A

MEMBER
OF THE MIGRATION INSTITUTE OF AUSTRALIA

AND AS SUCH IS ENTITLED TO USE THE LETTERS **M M I A**

PRESIDENT

MEMBERSHIP MANAGER

DATE 01 July 2006

MEMBERSHIP NO. 2305
MEMBERSHIP VALID UNTIL 30 JUNE 2007

Vir: www.activemigration.com (15.8.2006)

C) Certifikat registriranega migracijskega agenta

Migration Agents Registration Authority

2005

Certificate of
REGISTRATION

This is to certify that

Tony Lenko

*is bound by the
code of conduct and
is registered as a*

MIGRATION AGENT

from
Tuesday, 25 October 2005
to
Tuesday, 24 October 2006

Registration No.
0214093

Signature

 Migration Agents Registration Authority

0214093-24257-01

D) Primer storitev, ki jih ponuja podjetje za migracijo

*Creating your future
with passion and total dedication*

Our Product Range

OUR PRODUCTS
Migration Consulting (Australia, Canada, New Zealand)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Free Pre-assessment ▪ Step-by-Step Migration Solution ▪ Independent Skilled Category ▪ Skilled Regional Categories ▪ Business Category ▪ Investment Category ▪ Family Migration ▪ Retirement Visa Category ▪ Student visas
Employment and Career Consulting
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Personal Profile set-up ▪ Career Consulting ▪ Customized CV formatting ▪ Job search process ▪ Interview skills enhancement ▪ Global Search and Selection ▪ International Headhunting ▪ International Employment Search
Business Consulting
<ul style="list-style-type: none"> ▪ International Business Development ▪ Complete Business Plan ▪ Market Research ▪ Complete/Partial Business set-up ▪ Sales and Marketing Consulting ▪ Organizational Consulting ▪ Human Resources Consulting ▪ Export/Import Assistance

Business Function

- Migration Consulting
- International Head Hunting/Sponsorship assistance
- Human Resources & Career Consulting
- Business and Property Investment Solutions
- International Business Development
- Study Abroad Assistance

www.ActiveMigration.com

Company Profile

Vir: www.activemigration.com (15.8.2006)

E) Prednosti migriranja preko podjetja za migracije

*Creating your future
with passion and total dedication*

Company Profile

Our Advantages

- **Clear and prompt communication**
All communication is managed by your appointed key account consultant and you can choose to communicate with the head office or one of our foreign partners - regular reviews and check ups are conducted in order to meet your every need in this sensitive process regardless of your language and location
- **International experience**
Our expertise in various markets leads to 100% objectivity and ability to extensively compare various markets and offer optimal solutions and estimates based on detailed analysis and strengths/weaknesses of your organisation
- **Personalized approach**
Every single step in our consulting process is tailored especially to your needs - we are strongly aware of the fact that no two companies or individuals are the same - we insist on offering only the best and most relevant solution
- **After care and support**
Our project is not finalised when you are presented the visa or final report - we conduct regular follow ups and fully assist with practical implementation of our research offering clear and simple, yet sophisticated solutions and assist newcomers with detailed settlement and employment information
- **Fair treatment**
Our basic guarantee is to treat all our clients, partners and agents fairly, with highest level of respect for individuality and specific situation; our professionalism and discretion are of utmost importance in dealings with clients, governments and other institutions from the first contact to the final stage of our collaboration

Our Expectations

To guarantee optimum results we need our clients, partners and representatives to be completely dedicated and committed to our common projects and make an effort to communicate promptly.

*Our vision:
Your total success and satisfaction*

www.ActiveMigration.com

Vir: www.activemigration.com (15.8.2006)

